

Передавайте з рук до рук з хати до хати!

Ховайте „СУРМУ“ перед ворогами бо це нелегальне

LIBRARY AND MUSEUM
УКРАЇНСЬКА CULTURAL & EDUCATIONAL CENTRE
Winnipeg, Manitoba, Canada
Ціну 30 сот.
Проситься складати в краю на
„Політичних Визнів“

СУРМА

Організациї

1-2 (75-76)

СІЧЕНЬ — ЛЮТИЙ

1934.

В літаври суворих правд
бийте довбиші ер:
Меч нимі варта прав
меч рукояттю стерн.

Сонце! Осяй краї,
метаючи весни промінно—
Чи де краща з країн,
як перла країн—Україна?

Наше сонце—їй на ралець,
наші гімни—сурми.
Наше життя—неугавний герць,
дні наші—кріпостей штурми.

1934

«Від нині во єдино»... Від нині однією стає українська земля розділена, пошматована займанцями. Одним стає Український Народ, що його вороги хотіли розбити, роздрібнити на «малоруські», «руські» й «тутешні» племена. Від нині єдиною стає воля цього народу володіти вільно в себе, в Україні.

Още було те, що звершилося тому пятниця літ—22. січня 1919 року—на площі Софійській, у столиці України Києві. Те, що заіснувало вперше від тих давніх славних і потужних часів нашої історії, коли соборність українських земель встановлювано зброєю.

22. січня 1919.—третього року української революції—Київ гостив представників усіх українських земель, що досі були відділені від нього кордонами. 22. січня Київ святкував день злуки, свято Соборної України.

Коли ж Україну знову пошматовано, коли чотирьох займанців землями її поділилося, — день 22. січня став святом, річницею великою для нас, спадкоємців Визвольного Чину, твердим наказом зединити знову землі українські зброєю наших рук і кровю наших сердець.

Той наказ ми виконаємо! Виконуємо вже сьогодні...—організовані українські націоналісти, що границі Соборної України визначили собі в ерці, що збройну боротьбу із займан-

цями підняли на всіх українських землях, що живучість Української Нації стверджуємо посвятою свого життя й крові.

Проти нас всі окупантські держави. Проти нас озброєні після всіх вимог новочасної техніки: їх міліонові армії. Проти нас усі засоби їх займанницької політики—шибениці та вязниці.

За нами ж тільки ми самі! У нас тільки наші руки й наша воля боротися й перемогти.

І нині вже у розлучливому відпорі супроти українського націоналізму лучається всі спонконівні вороги Української Нації, всі оті, що загарбали українські землі. Спільними силами хочуть згасити пожар Української Національної Резолюції, спинити хвилі невмілимого гніву та неминучої помсти, що йдуть на них з глибин Українського Народу.

Але пориву нашого не погасять! Чину нашого не спинять! Нації живої не скують!

І в день 22. січня—в пятниця річницю злуки українських земель ми визовом кидаємо їм,—всім займанцям, всім ворогам України:

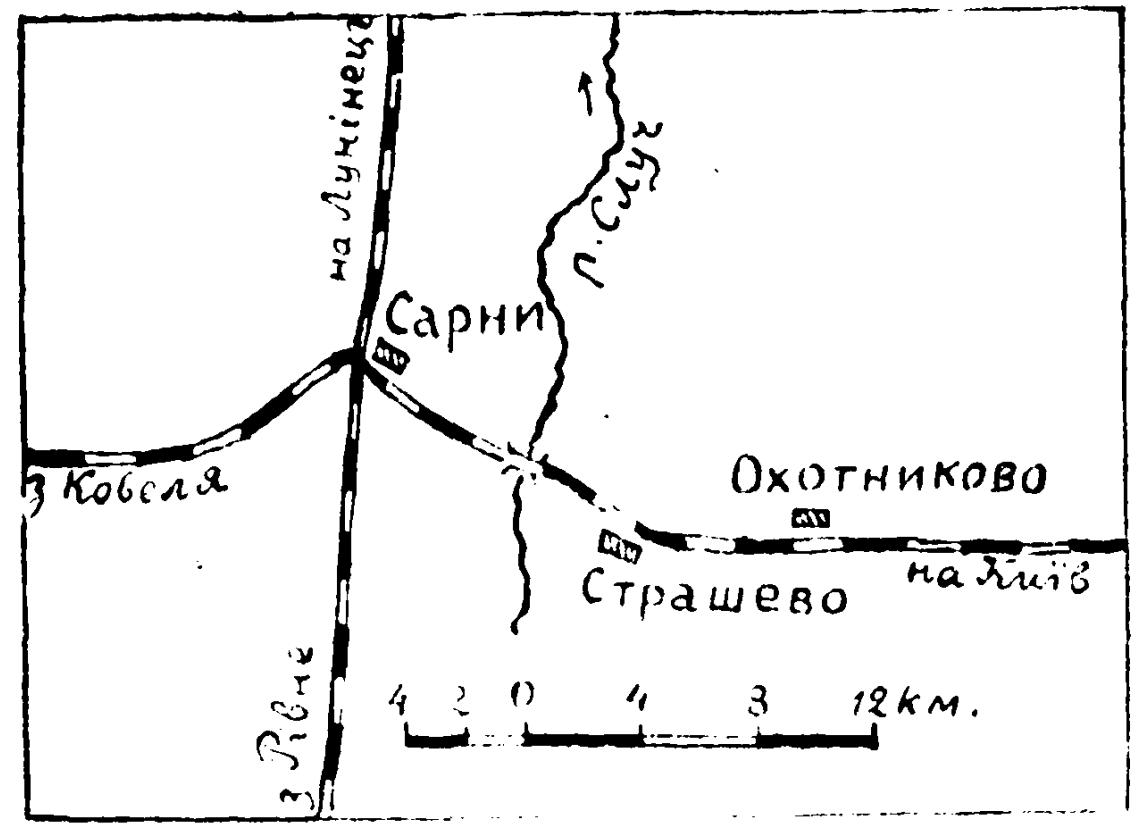
Хай живе Українська Національна Революція! Хай живе Самостійна, Соборна Українська Держава!!

Партизанка.

Історичний приклад. Під час визвольної боротьби України в большевиками в 1919. р., сотня С. С.-ів під командою сот. Р. Сушка, опустивши Київ, ссягла 19 лютня ст. Охотникову (залишила Ки-

їв—Ковель). Тут сотня отримала завдання йти авангардом у напрямі станиці Сарни (гл. рисунок), захопити станицю і оpanувати міст на р. Случ (цей міст мав велике значення для подовзу на Київ

союзного німецького війська після заключення Брестського миру). Сотня мала коло 170 стрільців.

Згідно відомостям, що їх мала сотня, станиця Сарні була в руках фронтових бельшевицьких частин, в тім числі і кекгольмського гвардійського полка, в загальній силі 3-4 тисяч людей; до того ворог очікував нові відділи в фронту.

Командир сотні, С. С.-ів розуміючи важливість захоплення моста на р. Случ, висовував сюди відділ стрільців та видав наказ про укріплення мостовою причілка. Стрільцям наказано, щоб вони в підкому випадку не зрадили ворогові своєї присутності і не спровокувати першого бою, і то аж до підходу наших дальших частин.

Вечером залишено на мості пів сотні зі сковорострілами; решта відпочивала. При телеграфних апаратих сиділи поштовці—партизани, що усівши мовою ввесь час порозумівалися зі своїми знакомими залізничниками на ст. Сарні. Тому те сотня мала безпосередні і вірні інформації про ворога. Стрільці чекали на прибуття зі станиці Корostenської бронепотяга в гарматами.

Пізнім вечером повідомлено зі Сарні, що там застутиється відділ бельшевиків для відправки на міст з метою зірвати його. Й справді. За пів го-

дини зі Сарні вийшов ешелон в напрямі моста. В той час стежка від етапівської лів-сотні, що охороняла міст, лежала в рові під самим семафором станиці. Стежка ця складалася з трьох стрільців, під проводом ройового А. Дупака. Стежка мала наказ триматися пасивно й нічим не зраджувати свою присутності.

Коли вороний ешелон порівнявся з місцем розташування стежі, він випадково зупинився. Це був поїзд із двома паротягами, на переді та в заду. Смуга світла з поїзду впала на стежу й ворог відкрив її. Втікати було за пізно. Тут районний Дупак виявив надзвичайну підприємливість, відміну й рішучість. Він одним скоком, під стрілами ворога, вскачує на паротяг, що був ззаду поїзду та примушує машиніста повним ходом рушити в сторону моста, а обом стрільцям наказує скорим вогнем стріляти з дверей паротяга відовж поїзду, по обох його боках. Машиніст паротяга—товарища піде поїзд в напрямі моста; розгублені вояки ворога та передній паротяг дають тривожні сигнали: «Че стрімати поїзд не можуть. До того, по обох боках поїзду свистять кулі. В поїзді повстало паніка: вояки почали на ходу вискакувати з возів, бо це було безпечно, ніж бути зірваним з цілім поїздом вибуховим матеріалом, який везено для з��у моста.

Коли поїзд порівнявся з пів-сотнею, вона насікала на нього з обох боків. Районний Дупак отримав тоді рух поїзду. В той спосіб поїзд з вибуховим матеріалом із 30 полоненими дістався в руки стрільців.

Очевидно, що стрілянина спричинилася до того, що бельшевицька залига Сарні відкрила присутність ворога. Там вдарили амір. Світла на станиці погашено. Повстало паніка. Про це телеграфісти повідомляють стрільців.

Використовуючи мент моральної депресії ворога, сотні С. С.-ів робить сміливий крок. Він визиває до апарату бельшевицького комісаря Сарні і передає йому ультимат-наказ: «негайно освітити станицю, висадити частину ешелонів, зложити зброю, очистити

головні тори, а порожніни-ешелони витягнути на лінію Сарні-Лукіемець і Сарні-Рівне для погрузки напів частин» (яких не було!) Коли комісар спітав, хто розмовляє, солдат Сушкін відповів: «Огаман Слобідського Січового Коша». І ддав до того: «Не виконання наказу буде мати наслідком оточення Сарні Кошем і відкриття вогню з важких гармат».

В цей час до сотні підійшов наш бронепотяг. Цей висовується на міст і для остаточної моральної депресії ворога відкриває вогонь гарматою по Сарнах. Це довершує паніку на станиці. Ешелони починають втікати на Лукіемець. І заразом у цей час до С. С.-ів прибула залізницю допомога—ешелон із двома сотнями стрільців.

Стрільці охопили Сарні з трьох боків і по кіротким бою зо здеморалізованим ворогом станицю здобуто без втрат.

Висновки: 1) Рішучість чинів, які в даних операціях виявив командант сотні мала новий і

бліскучий успіх підприємства, не вважаючи на велику, чисельну перевагу ворога.

2) Особливо треба підкреслити вміле використання сот. Сушкіном ментів моральної депресії ворога. Під час таких ментів головною річчю є нетрати часу, і впливати на ворога аргументами психологічного (*«Кіш»*, ультимат) і матеріального (вогонь гарматою по станиці) враження.

3) Чин районного Дупака є мабуть однією у воєнній історії випадком, коли стежка в трьох людів захопила цілий воєнний поїзд і винонала найважливіше в даній операції завдання—зліквидувати спробу ворога зірвати міст. На чинах таких відважних і високо ініціативних людей завжди буде спиратися акція партизанки.

4) Дотепним є спосіб звязку з партизанськими агентами поміж ворогом (телеграфісти на станиці) услівною мовою.

Картознавство.

Спорт—туристика, лещетарство, тощо, захопив вже від давніх часів суспільні на Заході Європи, та в Америці. Ми ставимо в спорті що-небудь перші кроки. Західний мінх, робітник, селянин, використовує кожну нагоду, щоб вийти на прогулянку в близьчу чи дальнюю околицю,—один, щоб дихнути свіжим воздухом та налюбуватись природою рідного краю, другий ще й тому, щоб пізнати свій рідний край. На жаль, українці воліють «пізнати» закурені каварні, віддаючи поспідній гріші чужому коршмареві. Впрочім куди вибиратись? околиці не знаємо, питати не любимо, а йти по карті не вміємо. От тут і той гачок. Відомість на карті, це нині всюди належить до загального образовання. Бо не знаючи читати карту, не вміємо порадити собі підійти в чужому місті, коли можемо дістати плян міста в руки.

В читанні карт треба розвивати хеч раз. Карту скаже нам много такого, про що говорять

цілі томи книжок. Вона зацікавить не одного так що він не спіче, поки не побачить в природі того, що показала йому карта. Але й треба вміти читати. Читання карт, це не відчутування друкованіх назв міст, сіл та рік. Хто вміє читати карту, той, вибираючись в дорогу, вже в хаті бачить на карті те все, що зібирається побачити в природі. Він обчислює віддалі і довжину своєї дороги намітить місця відпочинку, при довших мандрівках місце ночівлі, а в час самої мандрівки йде по новій околиці як по знайомій, бо пізнає тільки те все по дорозі, що зауважив на карті. Як много іннакше почуває він сам свою самопевність, коли вийде на вершок гори, може й в далековидом, і орієнтується кругом мов у добре знаній околиці! Без карти, або коли не вміє хтось її читати, хоч і заглядає раз в раз в неї, ціла околиця йому мертві, незнані, він в ній б'ється загубитись, та мусить трематися все що-небудь про відівника.

Терничча брат.

Шпарко уходили в морок. Погоня чадапала йм по піяхах, дихала в плечі зающені. Навіжений вітер змовившись із нею рвав табуни оливянних хмар. Вовками гляділи пані хмуріх лісів. Сутужно було його—хотіли втікачам потугу дати, а не могли.

Дорогий вантаж несли втікачі. Перекинуті треба було його в морок, щоб спадахнув полум'ям боязний, щоб розсипав іскрами гасла волі.

А уходити тяжко було. Брата Терничча підстрілено в ногу—значив свій смід крівавою, рискою смugoю по снігу. Не міг бігти, тому приставали, скочивали. А погоня по сліду нюхала як вовчур, от-от упаде шуляком настігне проклята.

Всі його звали Терничча братом. Він—брать того Терничча, що його повісили. Двох їх було всього—той, що про нього вже вогненна вість ішла, про його смерть герду й испохитку, й цей—білявий, тільки.

Хто зівав Терничча, глянув тільки на цього—відразу пізняв, що брат. Такий самий сумирний

і лагідний, а в серці хуртовина. Здається, скажи йому «Терничча брате, йди вмри»—він подумав: «а що брат зробив би?», пішов би, на ново пішов би. І сам ішов в братовим іменем. Тому й звали його таї.

Шкаридив тепер, затиснув зуби, нога замотана ганчіркою настірливо боліла. Крові не можна було спинити. Знав що ще трохи й не витримає, ставало млюсно. Непригомним міг упасти на сніг вже давно, але все ще ішов.

—Тернич, я візьму Тебе на плечі—обернувся Юркевич до нього—Ти ж нездужаєш.

—Де там, хіба це поможет? Тільки важче буде—заклонотано сказав Тернич—Мені не тому супружно...

—А що ж?

—Вантаж затримує. Якби не я, ви б давно вже були на станиці.. А знаєш Юркевич, я залишусь...

Станув на хвилю. Станули й другі..

—Нема мови—гостро приказав провідник.—Погоня ось-ось тут. Попадешся й—сам знаєш, тут і замучать.

Метнулися знов у теміль. Мовчки міряли прос-

тір гострими кроками. Тернич тихо починав стогнати. Кров бігла струмком з ноги—чув, як вілілювався єдаг, як сніг не встигає відірати Й. Года рівнина, заметна снігом, тільки починалась; нігде не було деревця, ні кущика, щоб сковатись. Знав, що не подолає перейти її. Тупий біль розходився по цілому тілі. Пашціло воно, в скринах били жили, як на сполох. Стугоніло чоло.

—Юркевич,—прошепотів він до товарища—я далі не можу. Я вас затримую. Бери мій вантаж і я залишусь тут.

—Як жеж?—відсахнувся Юркевич а що ж з Тобою?

—Вистріль мені в голову—посміхнувся Тернич—єт і все...

Юркевич сердито глянув на нього. Але цей дивився на нього твердо й віневно. В темілі видно було, як близький його очі.

—Я не жартую. Вистріль мені в голову!

Спинились. Тернич устав на сніг і сидів, відмінно дихаючи. Втікачі спинились над ним. Од важких плечаків згорбились. Пристали.

—В чим річ?—гостро спитав провідник.

Юркевич засував. Босики стисли й піжково глянули на себе. Хтось подав думку лишатися вім,

Тернич посміхнувся блідим своїм обличчям.

—Товариші, ви знали моего брата Хіба від думби так? Він сказав би собі: «Так треба» і зробив би так. Чуєте адже я інакше не думаю, як брат—

Провідник зморшив брови. Всі мовчали. Ім здавалося, що серед мороку, серед снігу, спалахнула іскра—се Терничча брат.

—Ні—премовиз провідник—вистрілити Тобі в голову було б не можливо. Я не можу. Думаю що-небудь не петрапить цього. Ми щімо. Тобі залишиться розвільвер з останніми п'ятьма набоями. Знатимеш, що з ними зробити... У нас нема щіодного...

Могли тільки стиснути собі руки. Не було часу на розмови. Чорі тіни маючи руками й сечевли в темноті. Тернич знає, що врятувати вантаж. Зістався сам.

Шість стрілів глухо зунали по сніговій рівнині. Тернич стрілив в сині мундурі погоні. Піта куля прошила його бліде чоло.

Сонце, що з раня зійшло, ковзнуло по його умішенні обличчі, по русянів кучерах, пристрільних снігом.

Так умер брат Терничча.

А тимчасом картознавство не уявляє собою якось надзвичайної трудності і зовсім доступне для вивчення пересічній грамотій людямі. Ми спробуємо в приступній спосіб подати дещо про ту галузь знання.

Кожний розуміє, що предметів більших розмірів напр. чоловіка, не можна представити на одному листі паперу. Представляємо його малюнком в менших розмірах. Так само можна і поверхню ці-

лої землі представити на листі паперу тільки в помішенню, себто в меншому масштабі. Важливо від цілі, якій відповідає карта, підбираємо і відповідну міру, то є масштаб. Карти, на яких представлена поверхня землі з усім що на ній знаходиться, а то гори, ліси, ріки, потоки, оселі і шляхи ріжного рода, ба навіть поодинокі предмети, як хрести, каплиці церкви, мости і т. д. виконуються у ріжких мірниках, напр. 1:10.000, 1:25.

§ 1. Топографічні знаки та інші означування.

§ 2. Чертва з одного листа вежами.

3 Синагога.

4 Каплиця.

5 Хрест.

6 Стежкова вежа.

7 Колишній вже з дерев.

8 Водяний млин.

9 Вітряк.

10 Вітрова турбіна.

11 Лисичівка.

12 Гаєвий.

13 Зал.

14 Абір панакій.

15 фільварок

16 Коричма

17 фабрика

18 Копальня піску

19 Каленіком.

20 Чигальні.

— Дво-бо більше ріжкової зелініці.

— Одноріжкова залізниця, чистап.

— Вузкоріжкова залізниця.

— Шоса першого ступеня з водоспуском.

— Шоса другого ступеня з брізом.

— Краєві шляхи добре збережувані.

— Полева дорога.

— Пільха доріжка для господарів.

— Стежка.

Dn. Двіречі залізничні.

st. Станиця.

P. Помістянок.

Ri. пасовища, сіменаги

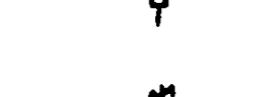
V. віхници і хлівники.

Гори і молодник.

Ліси з просіканнями (листяний, широколистий, мішаний ліс).

Криниця.

Журavel'.

Потік.

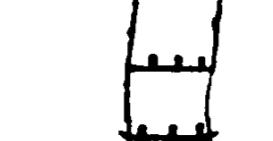
Непрохідний потік, потар по обеих боках.

Торф.

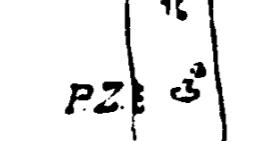
Непрохідний канал.

Став.

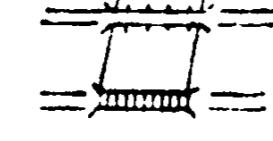
Напрям струї.

Водоспад.

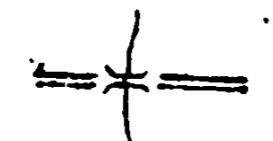
Шлюза.

Перегородка, засік.

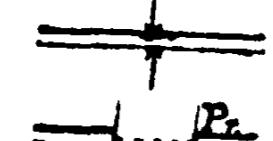
Тала вода.

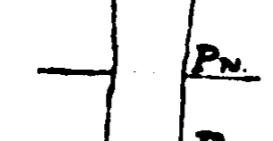
Тана при деревляній погоді.

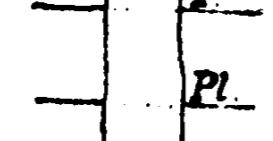
Готка.

Погаток сплавності ріки.

Пристань пароплава.

Берег - гребля, стансий берег.

Залізний міст.

Каленікий міст.

Древляній міст.

Погонний міст.

Місток каленікий до залізничні.

Місток деревляній.

Кладка.

Водоспуск.

Пороги.

Порог для возів.

Порог пароплавій.

Порог для людей.

Брід для возів.

Брід для пешаків.

000, 1:100.000. Що це значить? Це значить природний розмір є зменшений на карті 10.000, 25.000, 100.000 разів, іншими словами, що відстань довжина 10.000 см в природі, рівнається 1-ому центиметрові на карті. Тому, що 100 см — 1-ому метру, то можна казати: 1 цм. на карті з масштабом 1:10.000 — 100 метрів в природі, 1 цм. на карті з масштабом 1:25.000 — 250 метрів в природі, 1 цм. на карті з масштабом 1:100.000 — 1000 метрів в природі або 1 км.

Тепер уживается майже у всіх країн для туристичних цілій карти з масштабом 1:100.000. Тому ми будемо говорити тут тільки про ту карту. Масштаб, в якому дана карта представлена, нарисовані звичайно на долішньому краю карти. При помочі його відмірюємо віддалення на карті. Звичайно уживается до мірення циркулем, але можна те саме робити стеблом заломаним на один центиметр, або сірником.

Кожна карта є накреслена згідно зі сторонами світу. Коли тримаємо карту поземо в руках письмом до себе, то маємо в горі північ, в долі південь, праворуч схід, ліворуч захід. Коли при тім знаємо (або згадаємо) сторони світа в природі, то можна, обертаючись разом з картою так довго аж накриваються сторони світа на карті і в природі, з грубшого зорієнтуватися в положенні.

Потім скажемо про представлення на карті земської природи (гори та долини), до чого уживается на карті окремо методи, треба підкреслити, що все інше на карті, себто міста, оселі, фільварки, ліси, корчі, багна, врізи і насипи при шляхах є

накреслене після загального усталеного ключа. Це так звані топографічні та конвенціональні знаки. Вони по більшості на всіх картах однакові. Щоби на карті визматися треба ті знаки вивчити і запам'ятати. Побіч подаємо рисунок із такими знаками.

Всі ці знаки є накреслені згідно з їх виглядом у природі, і то або точно або дуже подібно; напр. перший хрест чи млин. Для більшої ясності додані до деяких знаків букви: напр. «двір» з буквою Д, «ворітма» з буквою №, знаки для шляхів ріжного рода, с так підібрани, щоби вони чигачеві карти найменше впадали в очі і щоби можна було відразу розрізнити їх значення. Міста оселі, хутори накреслені після піану фундаментів будівель. Побіч них написані їх назви чорною барвою. Окружі тих назв найдете ще назви потоків, рік, поодиноких горбків, лісів і типові місцеві назви більших полос околиці напр. «На млинівську», «На клінчику», тощо.

На картах вписані ще різні числа. Знайдете: .278, 225, (точка і число або трикутник і число), так само може бути число коло якогось містка, потоку. Ті числа подають висоту даної точки над поземом моря,

На карті 1:100.000 бачимо чотири барви. Ліси представлени зеленою, води синьою, гори червоною (позаломлювані лінії), а все інше чорною краскою. Але є карти, на яких все тільки чорною краскою креслені. Некіндо до читання є карти кольорові.

(У наступнім числі подамо, як значуться нерівності земської поверхні — гори, склони).

Війна будучності і її зброя.

Коли приходить до війни між державами?. Тоді, коли дипломатія дійшла вже до кінця свого знання, і для попередя життєвих ріжниць двох держав не мають дипломатії ніяких аргументів в руці; тоді вступає в свої права вояни зі зброяю в руці. Через наступаючу війну є. е. обопільне мірання сил, наступає вирішення. Не треба забувати, що в єїнні засоби поборювання ворога, крім самої зброя. А то коли замикається противникові довіз важливих для ведення війни матеріалів (металі бензина і інші сировини), яких немає в власнім краю недостас, хочби це були навіть засоби поживи (при блокаді антиантоню осередніх держав в час великої війни, що мала на цілі виголодження противника).

Коли говоримо про вирішення при помочі зброя, то мусимо собі в тім ясувати обидва всіх сил держави, а саме вояцтва, його воєнних чеснот, організацію, провідництво, технічне візброєння і тд.

Під зброя в ущому розуміні слова, — про що в тій статі хочемо говорити — розрізнююмо ударну і оборонну зброя. Коли перша мірить на завойовання духової і фізичної сили ворога, то друга переслідує ціль таке нанесення шкоди відборонити. Побіч чисто ударної і оборонної зброя належить згадати цілий ряд помічних зброя. Вони уможливлюють примінення ударної зброя у тих просторах, які не є доступні для людського організму так от собі без інчого. Сюди належать повнотропливі кораблі, водні кораблі, далі такі зброя які поширюють граници ужиточності а то панцерні, панцерепотяги, танки, ну і в кінці газ бойовий.

Послідна війна дала нагоду техніці, вступити на всі ділянки життя і дійти до осягів яких за мирного життя не змогла вона ще довго — довго осiąгнути. Всі думки і мірковання умів наставлені були в першу чергу на потребу виступити з не-

вими затобами боротьби, для повного морального і фізичного завоювання супротивника. Тепер маємо мир, але як довго він потриває? Всі держави вихісновують його горячково, в технічних лабораторіях йде пильна праця над середниками та саме добре щоби людину оборонити як також тимчасовими середніми її побороти.

* * *

Розглянемо зброю сухопутної війни. Поділимо їх на властиві зброї і служби. У властивих зброях розріжнимо зброї діючі механічно і хемічно. До перших належить біла зброя, зброя огнепальна з одноцільовою муніцією і огнепальна зброя з розривною муніцією. Тому з одноцільовою муніцією підрозділюємо на єдиничну збр. огнепальну і кулемети. Гу знов в розривною муніцією будемо розглядати по родах гармат та їх родові стрілець.

Біла зброя улягає ріжним відмінам в І досить-годішньому розвитку. Від хвилі винайдення і при-мінення огнепальної зброї, дісталася вона прімінення тільки до борби в більшість і ріжилася своїм виглядом залежно від того чи була призначена для піхотинця чи кіннотичка, як багнет, шабля чи вдариця та колення, або списа для колення. Після досвідів світової війни стає багнет більше вдаючою зброя. І в боротьбі з більшістю рідше вживалося для колення насадженого на кріс (гвінтівку) багнета. Радше хапалось за лошатку. В рукопашнім бою був насаджений на кріс багнет радше завадою. Це торкається білої зброї кіннотичка, шаблі і списа, то вони тісно звязані з приміненням кінноти до атак великих кіннотичних мас проти себе. На будуче можна сказати вибіла для кінноти послідна година. Зато кіннота ще довго буде рішаючим родом зброї у малих кінних зединеннях, зокрема на таких воєнних теренах як наш. І пітання списа для кіннотичка є вже під великим знаком запитання. І для переслідування кіннотою розбитого ворога, буде передовим ходити о це, щоби переслідуюча кіннота скорім обхватом відтіла ворогові відворот, і допровадила так до його повного знищенні. Отже для будучої боротьби кіннотою вистарчить здається сама тільки зручна шаблюса.

Огнепальна зброя з одноцільовою муніцією ділиться на одністрільну, кріс чи (гвінтівка і пістолі), машинову (кулемет). Від початку впровадження кріса (гвінтівки) пішли безнастаний намагання удосконалити туту зброю в тім напрямі, щоби скоротити чинність самого набивання—можливо більше, на то, щоби дати стрільцеві можливо більше часу на прицінювання стрілу. Але виказалось, що у «бойовій горячці» навіть добре здіснілініваний вояк, степенує скорість огню до найвищих граніць, і то на рахунок прицінювання. Результат був дуже малий, а власне такий що вояк для довшого бою оставав без муніції, а тим самим мало що не безборонним. Стремлення збільшити огневу скорість зброї, довело до запровадження у деяких арміях пів або вповні автоматичної огнепальної зброї. На практиці не виказалася самонабивна зброя в тім напрямі доцільною. Щоправда заоціджено при півавтоматах прикладання, давання в них набивання, зато збільшено зжиття муніції стрільбу влучністю ще більш знижено, бо через неминуче відбивання після стрілу міг стрілець ціліти тільки дуже побіжно. Теж при повноавтоматній огнепальній зброй узущеко з уваги що при допускі тільки тагарі власнім огнепальної зброя з досвід-

дістю 2000 мтр., при скорім стрілянні такого кріса його відудар не дає стрільцеві можності міряти, а через ще збільшується надмірно розсіяння стрілу. В новосиний час заради тему лихові тим способом: Зрезиговано в озброєння поодинокі стрільців повноавтоматичною зброєю. Його узброєно в машинову пістолю-зброя до боротьби збільшака яка має не значну балістичну можність. Але щоби не резигнувати вповні з дотеперішньою огневою силою стріляння, та досягlosti зброї поодиночного стрільця зладжено легкий кулемет.

Машинова пістоля це холдинга воздухом самонабивна пістоля з крісовим прикладом, калібер 9 мм, в мінуті досягає 550 стрілів, достава набоїв наступає через заструмлений магазинок. Ця зброя уможливлює віддавання скорої серії стрілів, а та-жоже пригідна до одиночного стріляння. Далекодосягає єї сягає 500 мт. Аж до той віддалі підступає стрілець під охорону інших супровідних зброй, а тоді дістаеться при помочі зброї власної, на віддалі приступову. Технічне удіління нижньої машинової пістолі може осягнути упрощенням конструкції, зменшенням відудару, і виробом смільнога набою для машинової пістолі та для легкого кулемета.

Легкий кулемет: До цієї зброї ставимо такі вимоги: віддача нагло впровадженого сильно діяючого огневого удару проти цілії механічно знищимих, змінної величини та дегляндності. Пригідність єї підйому без великого труду для найменших боєвих відділів піхоти, в наступі і в обороні, на кождій терені, в кождій положенні тіла. Достріл легкого кулемета обмежений 1000—1500 мт. Девогрівальний огонь його не приходить в рапубу, тому можна собі дарувати водне холдинг. Тягар і розмір може бути менший як у тяжкому кулеметі. До обслуги потрібний один стрілець. Достава набоїв вказана на барабанний чи заструмлюючий магазин замість паса. Зовсім надійний механізм, сильна будова, висока огнева готовність. Відносно балістичних спроможностей, то вимагана прецізна дорога легу, щоби при малих ошибках в при цілі і доворі не зменшувати діяння влучі. Тому що легкий кулемет має свою власну муніцію, то конструктори ще мають велике завдання перед собою удосконалити зброю в багатьох і ріжких відношеннях. Подібний тип легкого кулемета є уживаний літаками, з тю ріжницею, що автоматичним механізмом не руководити сама ця зброя але мотор.

Тяжкий кулемет. В часі великої війни творив важкий кулемет інтегручу часть піхотної огневої чинності в наступі і обороні. По війні заняв місце самостійної окремішної зброї, таке як впрочім мав він і передтим. Зі завдань огневої тактики випливають технічні вимоги до важкого кулемета. Він повинен давати огонь довготривалий, безостановочний, стріляти понад власну піхоту з відкритих і закритих позицій, на коретні і довгі віддалі, пробивати на дальню віддалі летні панцири а на коротку також сильніші опанцерення. В кінці він повинен бути в спромозі обстрілювати масов, ціли на віддалі аж 5,000 мт. Для обох послідніх завдань можна уживати окремих на це набоїв. З огляду на вимогу доготривалості огню не може важкий кулемет обйтися без водного холдингу.

Для урухомлення автоматичного механізму, примішуються загальні системи англійського газового ладівника, систему Люїса. Система цей дозволяє

нормувати скорість огню за помічю вкручуваної труби, що нормує — управильное скорість огню, та вможливлює заощаджувати значну скількість муніції при змінюючихся цілях. Цього не можна осягнути при набійній скрині відбивній. Щоби осягнути найбільшу огневу скорість без сильного нагрівання зброї, мають прийти до ужитку кулемета в кілька-цівками.

Відносно достави набоїв то погляди є поділені. Загальню в ужитку є пас, а попри него магазинок барабан, та магазинок до заструмлювання. Для прямого стріляння випосажений важкий скороприєм мірниками, а для обстрілювання повітряних цілій примішуються окремі приряди візірні.

Позиція можности діяння само по собі, а діяння проти панцерів свою дорогою, обумовлюють підвищення балістичної сили важкого кулемета. Це може статись жахом збільшення задунку пороху в теперішній поєднані патроні важкого кулемета і тоді як машинова пістоля вже і так має свою опрему муніцію, то це вимагає введення ще третього роду одноцільової муніції. Це знов в свою чергу потягнути мусілоби переміни організації достави муніції. І це мусить наступити, бо задачі тактики огню важкого кулемета не можуть без того обйтися. Це не патрафить на непоборимі трудності, коли модерний спосіб достави муніції використати мусить вантажеві самоходи. Для важких

кулеметів приходить в ужитку ще муніція спеціальних набоїв для острілювання цілій опанцерених та далеко віддалених.

Широко розповсюднений погляд, що важкий кулемет повинен бути зісилений на калібер 10—13 мм., з огляду на певні вимоги тактики до него; властиво потрібно створити окремий противітавовий кулемет. Американська армія вже звеліла такий кулемет калібер 12,7 мм., який несе на 6400 мт., а на 180 мт. пробиває панцер 2.5 цмт. (Високі брові кулемети, статті в посередному числі). Про утруднення з доставою муніції сказано вище.

Відносно упідперіння важкого кулемета, то вирішено триніжок а не санки. Охоронний щит залишено. Переошкодження в. к. йде доцільно, на возах, або на спеціальніх ручних візочках. Тому що важкий кулемет свою природою є доволі легко уязвимий то його тактичне примінення повинно бути передовим для прикриття підходів піхоти. Заго для даленого обстрілу легко зміливих цілей, зглядно проти ручливих танків, впроваджено машинки танкетки машинових крісів. Вони їдуть на гусельніх пасах, мають спеціальні приряди до мірнин і кермовані огню, і приділі дивізійні піхоти як окреме оружжя. Англія, Франція, Польща вже їх впровадила в ужиток.

Присуд.

Заблисне ніж жорстоких гільотим
і кати посміх вишкіриться тупо,
на ступінях собору позіхнуть роти
юрби роззвяг-гайворонів над трупом.

Лиш поведе очима по юрбі
і вдарить посміхом погорди
обличча черні ситі і рябі
та кату голову положить горду.

Боротьба Хорватів за волю.

Хорватський народ поселився в половині 6. століття по Хр. на північному і східному березі Адрійського моря, між ріками Савою і Дравою і дальше на південне від цих рів в Босні і Герцеговині та в гористій Далмації. На цьому просторі повстала самостійна хорватська держава, якою володіли королі хорватської крові. Перший хорватський король називався Томіслав (від 925 р.) а останній шацьок цього хороброго роду король Петро згинув на полі боя 1097 р. Пізніше входили Хорвати в союз з Угорщиною і Австрією але через весь час задержали свою цілковиту відрубність і правили собою самостійно. Через довгі сотні років захищали вони Європу перед турецькою навалою. В цих боях згинуло дуже багато Хорватів але Турки ніколи не могли їх поневолити. Хорватська історія заховала пам'ять про найбільшого хорватського героя тих часів бана Миколу Шубіча Зринського. Його геройську боротьбу і смерть у боротьбі з Турками оспівують історичні хорватські пісні, подібні до наших народних дум. Згодом вибрали Хорвати своїми королями австрійських цісарів і так було аж до світової війни. При цьому коробрі Хорвати відмінно не за свій на-рід, а за чужу династію і нераз здобували славу чужим ірапорам. Проте гід до самостійності був усе живий серед хорватського народу і тільки легковірність і лєздарність частини його провідників була причиною, що після світової війни Хорвати спиналися в межах т.зв. королівства Сербія, Хорватів і Словінців (Югославії). Хорватських націоналістів-самостійників розбили сербські війська і в цей спосіб хорватський народ перешов із під австрійського панування під сербське ярмо. Натиск великосербського насилля відчули Хорвати дуже скоро і почали боротися проти цього зразу парламентарним способом. Але коли сербський посол Рачіч, тали в самім парламенті убив хорватського провідника Степана Радіча, хорвати зрозуміли, що парламентарні торги до нічого не дедувуть. І тоді хорвати йхні революційна організація (1929 р.), яка поставила собі за ціль вибороти збройном силово незалежну і самостійну хорватську державу.. Ця організація називається «Усташа», що по українськи значить: «поястя», а провідником П став др. Анте Павеліч.

В короткому часі розпочала ця організація широку революційну роботу. Почалися атентати на представників сербської влади і хорватських зрадників, саботажі і вибухи пекольних бомб. Більшість провідних революційної організації Анте Павеліч, казав, що на люту рапту треба лютого відмінити, що за око треба ворогові зняти голову, а за одну голову десять голов. Хорватія пішла за голосом свого вожда, або як вони називали «поглавника», бо зрозуміли, що цих збройної боротьби це сданій визвольний шлях для поневоленого народу. Ціла Хорватія запалала, а сербські тюрми заповнилися хорватськими політичними вязнями. Появляло це саме, що в нас на Україні. Але народ, що бореться за свободу, не откладається на жертви, бо воля не приходить задармо. Це зрозуміла Хорватія і тому не жалують ні крові ні життя в боротьбі за самостійну хорватську державу.

Нищо подаємо опис одного епізоду боротьби хорватських революціонерів зі сербами.

В серпні 1932 р. десять хорватських революціонерів або як вони називають себе «Усташа» зібралися в хорватських горах званіх Велябіт. Ці гори покриті величими і густими лісами, тягнуться над самим адрийським морем. «Усташа» мали за завдання зйті в гір на долі і висадити в повітря сербську поліційну касарню в місцевості Брушани. Ця касарня находилася недалеко великого міста Госпіч, в якому були зібрані значущі військові і поліційні сербські частини. В самих Брушанах находилося кілька десантів поліції. Всі поліційні станиці були залямовані присутністю революціонерів в горах Велябіту. В околиці Брушан стягнули Серби кілька сотень поліції з інших місцевостей і віддали над ними команду старшинам, яких спровадили з Македонії, де вони вели боротьбу з македонськими (себто болгарськими) революціонерами і мали великий досвід в цього рода боротьбі. Проте хорватські «усташі» сміливо продерлися крізь поліційні застави, дісталися під касарню в Брушанах і висадили її в повітря...

Поліційна касарня в Брушанах була знана в цілій Хорватії. Тут завдавали Серби страшні муки хорватським політичним вязням. Сотні їх, молодих і старих, мушин і жінок мучено тут у найстраничніший спосіб. Так як у нас большевицько-московська черезвичайка чи польські кати, били Серби Хорватів по п'ятах, голові і полових органах, затруювали голову в воду, притискали між дверима пальці і ти, що також неоднократно українському націоналістові довелось досвідчити на собі, від заманів України. Поліційна касарня в Брушанах була символом найгіршого сербського насилия над Хорватами. Вона пересякала всі крові хорватських революціонерів і сльозами хорватських відвісів. Тому то революціонери з Велябіту мали наказ висадити в повітря цю катівню і пічтитися за погану над своїм народом.

Як відбувся напад на касарню в Брушанах. «Усташі» зійшли дні 7. вересня 1932 р. в гір Велябіту в Брушані. Як згадало було їх десятю. Найстарший з них мав 48, а наймолодший нещільних 16. Були узброєні в скорострільні револьвери і ручні гранати. В Брушанах визначив командант цього роя кожному «усташі» його роль. Двох «усташів» засіло біля хати комісара поліції, а других двох біля хати полікомісара. Ці хати находилися близько касарні. Прочих шістьох «усташів» окружили касарню, в якій сиділи поліція. На знак розсвітого, один «усташа» кинув ручну гранату на

дах касарні і її вибух був гаслом до бою. Поліція скоронилися до півниці, яна була влаштована мов мала твердиня. Там не могли їх досягнути стріли скорострільних револьверів «усташів». Але двох «усташів» підкралося до муру касарні, потім дісталися до дверей, підложили тут велику кількість динаміту і підпалили. За кілька хвилин піднявся до неба великий огнєний стовп, забліснула ціла епопея і роздався нескромний гук, від якого не дішилася ні одна віконна шиба в околиці. Надземна частина касарні перемінилася в купу руменії. Тимчасом, як лише вибухла ручна граната, у хаті комісара заблисце світло і він скочив до дверей з ірком за поміччю. Тут же «усташа» пустив перший стріл у двері і комісар завернув до кімнати. Подібне діялося і під хатою підкомісара. Оба вони пробували виходити другим виходом, але й там витали їх стріли «усташі». Тепер вже почали стріляти революціонери цілими серіями, доки в хатах комісарів не запанувала смертельна тишіна.

Вибух ручних гранат, тріскіт скорострільників револьверів і стрільний вибух динаміту поставили на ноги цілі Брушани. Почав збиратися народ і говорити між собою: «Прийшли наші усташі». А вони негайно уставилися в ряд, відповідали своїм боєздій гимнам, вистрілили сальву, роздали людям летючки і згодом подалися з поворотом в сторону Велябіту. Треба тут додати, що хорватські революціонери мають свій однострій і «усташі» в Брушанах були теж в однострої.

В цей спосіб хорватські революціонери розплачуються з гибелелями свого народу. Подій в Брушанах нагнали такого страху на сербську владу, що вона через 8 днів не була здібна зорганізувати ніякої протиакції і перешкодити побутові революціонерів в околиці. В цілій околиці сербська влада була перестрощена і спаралізована. Щойно згодом стягнули Серби 1.500 людей поліції і війська та обсадили всі дороги і переходи в горах. «Усташі» проховувались обережно крізь ворожі застави, але під селом Ядовно наткнулися на поліційну стежу в силі 30 люда і мусили звести з нею бій. Серби оставили на полі бою три трупи і втікли. З поміж революціонерів був ранений тяжко в груди «усташа» Степан Девчич. Побраними понесли його кількасот кроків, але задля великого уливу крові він просив товаришів покласти себе на землю і відійти дещо на бік. Коли вони сповнили його волю, Девчич підложив під себе ручну гранату і так закінчив свою юнацьке життя. Як живо нагадує нам ця геройська смерть хорватського борця наших героїв Любовича і Піссецького...

Через два місяці ходили «усташі» по хорватській землі. Після смерті Девчича звели вони багато боїв зі сербськими поліційними стежами, з яких виходили все переможцями. В цих боях згинуло 8 Сербів, а загалом від куль цього геройського роя випало 19 поліціїв, а 26 було тяжко ранених. Повдиги десяті «усташів» принесли велику славу їхній організації і про них писала вся світова преса. Принесли вони гуж багато клопоту Сербам, що проти 10-ех «усташів» мусили мобілізувати 1.500 поліціїв і війська. Навіть восени хітаки сідили за революціонерами, а їх зловісні поборежжа дальманії стежили сербські моторові лодки. Проте «усташі» таки добилися до моря, сіли в найденній байдан і відішли в безпечне місце. Нині ціла Хорватія сіває пісні про цих повітів своїх лицарів і свого вожда Анте Павеліча, та славить

свою революційну організацію „Усташа“.

З перебігу вище описаної акції одного роя «Усташів» можемо поробити наступні висновки. Добре вишколений і узброєний відділ революціонерів може нанести страшні шкоди ворогові. Правильне військо є безсиле супроти таких відділів, що боряться по засадам партизанів. Кільканадцять таких рояв може спаралізувати ворожу владу в короткому часі на величезних просторах і вязати величі ворожі сили. Під час війни такі партизанські відділи можуть знищити вороже запілля. Важливо є тут співпраця населення. В Хорватії в кожному селі є відділ революційної організації. Тому „усташі“ в Велябіту знали про кождий рух Сербів, а сільські хлопці зривали телефонічні дроти і доносили „усташам“ в гори і ліси поживу. Тільки завдяки помочі населення могли хорватсь-

кі революціонери так довго боротися зі Сербами і вийти переможно. Велике значення має тут узброяння. „Усташі“ мали скороєгріальні револьвери, а це давало їм величезну вогневу перевагу над крісами і револьверами сербських жандармів. Тільки відвага в сподії з належним узброянням здібна творити такі дії як позив хорватських революціонерів у Брушанах.

А подвиг цей вказує з другого боку. Я що мою говоря що революціонери до своїх ворогів. Більші вибухи у Брушанах пригатували хорватському народові, що ворожа сила вже західна, що гризує величі дні розплаги з ворогом — дні, які мають принести загибель всім наїздникам. В цілому світі визвольні ідеї піднімають поневолені народи. Всі ж почуються звязані спільною мовою, що є одна для всіх революціонерів.

Думки про війну.

Знеможенність на війні.

Хто не пережив, той того не знає, як далеко сягають воєнні недостатки. Знеможенність на війні буває часом така велика, що ми бажаємо собі смерті, щоби вона зробила вже раз тому всему вінць.

Голод, змагання та безсоння, повищують мораль мужа, який повинить службу. Душа спинається все вище, коли тіло висилується.

Вичерпане тіло хороброго мужа, завсідги ще знайде якесь джерело сили. На війні немає поблажливості. Спроможності людини є безмежкі. Поблажливість це душевне слабосилля.

Мало є блажність, які спрівіді ушляхотнюють. Благодать боротьби є одною з них. Природа обдарувала людину чеснотами. Вони проявляються що-нью на війні. Хто не перейшов війни — не знає людей. У звичайному житті є людина пересічною. На війні виходить вона чудовою, бо добре прикмети її, є породи воєнної. Природа витворила їх для боротьби. А війна є природним станом мужа.

На війні вистане сказати: «Тебі належить тут вмерти», і муж вмирас. Ось вам одна з великих сторінок війни.

Жерстока сторінка війни — освячує саме її.

Справді треба богато увінчаних успіхом зусиль, щоби зважитись у звичайному життю бути гордим на себе самого. На війні вистане двигати її тягар, щоби себе поважати.

Сиромістість, вбогість, непорочність, віра, надія, любов, — всі ці християнські чесноти осягає у звичайному житті, тільки мало хто. І чому так легко даються вони всім на війні?

Війна це блаженна сторінка людського життя. Вбогість не понижує, немає пустоти, почування сповненого обов'язку перевонює душу, люди є со-бі братами, словом настає золотий вік.

Привілеї родові і маєткові, не мають на війні значення. Людина виріжняється тут що лиши своїми чеснотами.

«Паничики» (вигодицькі), вважають себе щасливими на цьому світі зовсім несправедливо. В боївій лінії засміюють інші віхи. Муж, що спить на твердій землі, не замінявши свого леговицька за кінне інше в світі.

Подібно як монахи оплакують дітий білого світа, так і вояки волють своє бідолашне життя чим вигоди. Війна повертає людям реалійне почування, яке вони в життю втратили. В звичайному життю гадає собі чоловік, що він є паном своїх судьб. А коли життя і смерть залишає від чужого

На війні розуміємо на ново змисл найпростіших слів. Вистане пережити одну зиму без землінок і палива, щоби зрозуміти, яке значення мали в передісторичних часах поняття: стріха та огніще. — Побажання: «Щасливого Нового Року», «Щастя Боже», «Щасливо повернутися», мають на війні свій змисл.

На війні радіємо вже самою нагою дійсностю, що живемо. День в день приносить війна людизі в дарі — життя. У відплату за це, може жадати всього.

Мужів можна оцінювати тільки на війні, жінок — лише як мамів.

На війні ніколи не говориться про виправдя.

Гра є тільки тоді величавою, коли ставкою є життя. Війна це страхітливі гра. Хоча в ній весь час виграсмо є тільки однієї раз її!

Близькість смерті дає мир душі. Люди творять зло лише тому, що вважають себе невимушими. Келихтіть зважується на злочин, то мусить вірити, що матиме час на спониття овочів його.

Відвага, розвага, рішеність, небезпека.

Наполеон завсіди викищував хоробрих. Хоробрість вказує на тілесну силу, на жажду чину, на характер, а передовсім на вдоволення з борні, найважливішої прикмети на війні. Хоробрість порівняє за собою війська. Вона мусить йти в парі з розвагою. Хоробрість свідчить про холодну згланову, про правильну оцінку положення. Вона гратворює звичного, відтого, мужнього і неустрашимого провідника. Нікак вояцька прикмета не дає запоруки наявності стільких багатьох інших цік, як саме хоробрість. Робимо похідну, коли при підвищу-

ваних у ступіні не беремо на увагу в першу чергу хоробрості. За похиби при підміщуваннях у ступіні платять вояки своїм життям. Т.зв. літа служби, дорого коштують армію. Тут є найбільш негативна сторінка службового статута про підвищення в ступіні. Той, що шукає на війні підвищення, забуває, що війна вимагає від людей лише жерів. Нагороджування (відзначування), дас можливість розповсюдити широко свою добру віллю. Степень не грає тут ріло.

Зарозумілість на війні находимо тільки поза фронтом. Бували зарозумільні, що йшли на фронт, щоби придбати вищі службові ступіні. Самі тому винні! Таки є ті, що укладали статут про підвищення в ранги.

З початком війни починається одним з перших реверсій: зносяться підвищення в ступіні по літам служби. Вводиться піднесення в ранги—тільки по заслугам. Дівчата підбирають собі музи, також не пішли хіт служби!

Хоробрість густо-часто недопонімаемо. Дехто дуже любить означувати її як брутальність. Для труса хоробрий є ворогом. Воязів начальники, чи тварині бойові підозрюють, підібіті хоробрі ними погорджують. Для болгуса вистає хоробрість спілкою. Але спілкою спілкою є полегливість. Во ю полі бою можна на кожних десять випадків, рискувати разів дев'ять. За винятком кількох критичних мінуд, війна не є небезпека. Залізний виявляє, що не має воєнного досвіду.

Знаємо відвагу, яка коріниться в силі духа і яка приходить до слова тільки у розлуччих ситуаціях. Звичайна хоробрість, це проста свідомість відсутності всякої небезпеки. Хоробрість це до кути здоровий людський розум і ясний осуд.

Хоробрість збуджує завісіть, кавіть в таких ходів, які не погорджують.

Хоробрі вивіюють на оточення не так прикладом, як радіше доказом на те, що існує небезпека тільки мати. Аж доки не впаде хоробрий, так довго є живим прикладом того, що небезпека не має власне жіакої. Хоробрі малі коли падуть тоді, коли найбільше наражуються. Муж пізнає ясним потягом стуків загрози. Чинником хоробрості тут розум. Провідник мусить обійтися небезпеку для війська менш значною. Стрільба вбиває чотирьох, але наганяє страх гнівчим.

Бувають випадки, що І. доконуємо тому, щоби бути на очах. Нетоміст вредиша хоробрість, не дбає про гладачів. Вона є геном природи і є за доволіна сама від себе. Люди, що люблять пригоди, можуть безконечно наражуватись. Та це не є безпотребним. Небезпека стає душу і витворює війну. Як довго хтось побідає, може довільно розпідіжати людьми. Та, мужа бачимо щойно в нещасті. Поразка—наче різа, вона забирає і уносить все живе. Тільки скелі остались на місці.

На початку війни гадає собі дехто, що мусить наразитись на такі небезпеки, яких не пару днів вимінували. Плодом воєнного досвіду є розвага. Зразу виробовуємо свою відвагу. При цьому маємо страти. Тоді приходить розсудливість. Якщо хтось є флювієм в своїй хоробрості, то його розвага стає чеснотою.

Хоробрі розуміють себе в погляду. Болгуси не дивляться в час небезпеки вічі. Перша познака перед втечою видна в очі. Трус вимикає погляду.

Провідник і провід.

Не може справді війни весті той, хто війни не любить. Люди, що І не люблять, не є провідниками в природі.

Вродженій провідник не стерпить, щоби в частині був муж хоробріший від його.

Провідники мусить собі перед людьми, свої барчики (нагони) найперше заслужити.

Не є належним доторнати провідника за хоробрість, коли надто наражує себе на небезпеку. Во ще тому, що є провідники, які себе наражують —є і люди, що готові вмерти.

Провідники не сміє ніколи бути зневажаними, особливо при обороні. Провідник може бути у своїх вимогах необлаганим. Та щоби Іх перенести, мусить він зачесу сам бути джерелом всіх енергій. Провідник, який не почував себе вивіченим через хоробрих, яким сам приказує, дійшов вже до стапу.

Мужість провідників вимагає з поготовості війська підчинитись.

Хоробрість провідника поміжує вимогість війська. Кожний муж під рукою різкого провідника рахується за чотирьох.

Немилує с думати, що провідники не мусить бути хоробрі, бо він кермує в командного місця менше виставленого на загрозу. Трусливі провідники залимаються в час відбою, а Іх трусливість переноситься на частину.

Тіло без душі, а відділ без провідника все прагнує спомою.

Знаємо військові частини без належних провідників, але немає частини амучених бортьбою.

Ніяке військо не збунтується проти заповіту честі.

Лекіє є повинувати, ніж самому прямата рішення.

Підчинені не мають поняття про ту відмінність, що тяжить на провідниках.

На війні дастися доволі легко припинувати військо маючого, але не самого бою.

Стеження на війні, рідко коли буває таке як треба. Всякий переносить стеження на свого підчиненого. Кінець кіців пригляданих стає справою найнижчих ступінів.

Природа «ствавила» очі в голову не без причин. Найчутливішими органами тіла є очі. Помимо того вони виставлені на найбільшу небезпеку. Аж під час часто приключаться на війні, що люди які бачуть, не мають права приказувати, а ті які приказують, не бачуть.

Сліпі не можуть вести. Провідник який бачить, відкриває очі також і підчиненому. Много є викрутів на сліпету провідника: він має много до діла. Коли він сам на себе не звертає уваги, то тоді біль буде там остаточним, про що він турбується.

Передова лінія, це місце післячено. Провідник, який туди не ходить на прошук не є справжнім провідником.

Відступати вільно на війні, що лиш для маневру. І треба тільки в цілому певністю довіряті власному генієві, щоби рішитись—приєсти на відворот. Батьківську землю, яку залишає—здасно, рахуємо на метри.

В егзотії місці є має місця на зовнішню дисципліну. Тоді настає саме післячено експансія. Дисципліна починається за фронтом.

На війні не робиться «гешефту», так само як і на ходінні.

Відношення між військом і військовим національним, є таке саме як коміж продажними жілками і матерями. Найоміс військо думає лише про те, якби зберігти позицію. Національні війська стремлять до того, щоби вратити світ.

Повстання народів мас до війни, що поступ і спасення світу.

Передавайте в рук до рук з хати до хати!

Ховайте „СУРМУ“ перед ворогами бо це нелегальний орган.

Ціну 30 сот.

Просить складати в краю на
„Політичних Вязнів“.

СУРМА

10 річниця
Української Військової Організації.

3-4 (77-78)

БЕРЕЗЕНЬ — КВІТЕНЬ

1934.

Словом наше призначення!

На всіх українських землях лютує ворожий терор. Всі ворожі сили тіла і дука спрямовані на захист українського націоналістичного руху. Над нашим святим Дніпром московський державний апарат винувся диким звіром на український націоналістичний рух, бо рух цей несе смерть Москви а панування Україні над Сходом Європи. Неочікувано виринув український націоналізм мертвом для Москви. Нічого не відє терор московських опричників. Примари сотови тисяч розстріляних та заморожених на ледовим московським морем українських революціонерів, витягають mestnički kулаки в сторону Москви. Пімти винувату міжною погиблих з голоду!

Так, ми націоналісти, маємо призначено не лише вібороти самостійність Україні, але й підститись за ту неволю, матування, сором і зневагу, якими так прещедро обдарували нас москалі і ліхі. Нам — молодому поколінню призначено виміти з іашого народу п'ятно сорому, п'ятно неволі, очистити себе від ворожої ганіби напесеної і ще далі і далі нам щедро з ворожих рук пілпучеї. Гей, якож відплатя вложиться ліхам за сорому націфикацію на селинах наших? Ціль того калічения сині українських була: осорчити визвольний рух мас! Звичаєм кодишнього ренегата Яреми Вільноївського хотіли сказати: хлопський бунт успішується баготами. Але тяжко, платити ліхам за ті слова Яреми. Во під Жовтими Водами, Корсунем, Пильвіцьми і Битогом український селянин доказав, що за зневагу мусить ліх платити свою рогатою головою. І як іє вдалось самому Яремі виграти баготами «бунту з хлопських голів», —не вдається ще теж і його закакарені наслівникам. І дорого мусить заплатити ліхам за ті покатовані сині українських селян. Десяті потомки нинішніх «Яремів» гаджати мусить кау і відплату нашу.

Нічого не поможет ліхам пакт неагрессії з Москвою і лімцем, бо ми українські націоналісти цього пакту не підписували, не підписував ані ніхто з українського народу, а зокрема головна сила України ота шкільна молодь, ця будучість нації. Зате вона підписала в душах своїх присягу іншу: довічу боротьбу з гнобителями. Всі вони ці молодінькі школярі, це важіні фалланги Української Національної Революції. За 6-7 роїв виростуть вони на молодців і замінять не словами-іроханнями, але силою своїх плізів для себе, місця під

сонцем, місце в історії. І що тоді стригає тих молодих лівів від містя за своїх батожених батьків? Во Іх любов до Батьківщини така сильна, як ненависть до ворога. Не вивайте любові і викайте ненависть!

Великий картаїнський вождь Ганибал був ще малим хлопчиком, як рідний батько привів його до святині і велів самові присягнути перед богами міста, що до смерті ненавидіти ме ворогів своїх батьківщини римлян, і до смерті буде з нами боротись. І Ганибал остав вірий своїх хлопчиці присязі. І український націоналізм провадить майдан сільську дітвотру до Пантеону Українських Героїв, тих що погинули в страшних муках із ворожих рук, і каже присягнути тій молоді, що не заперстане бороти з ворогом до смерті, що помсти над ляхом та москалем ніколи не матиме доволі. Шкільні саботажі, що зедуться тепер на Західній Україні, доказують, що наймолодше покоління Української Нації вже тепер почало виконувати присягу. Ті діти ярому, що краще є пожити один день львом, аніж єго роїв баражом. Українські діти не є бараками чи козачками для звеселювань панів-гнобителів. Іх сила, кров життя не піде на користь ворожим заїдим! Життям української молоді має право розпоряджати тільки один супереч: О. У. Н: Організація Українських Националістів, що докладає всіх старань, щоби привести молодь до того, щоби жити-боротись для своєї нації, для своєї держави.

Зближається важливі світові події. Українці будуть грати в цих важких ролях. В тих подіях ми мусимо бути собою, підметом подій. Мусимо укладати ті події корисно для нас. Ані один одієвський стріл в Української руці не сміє піти на користь наших ворогів. Всі вони стріли мусить бути відмінні в руках наших ворогів. Все памятаємо, що не маємо вічного до страждання крім нашого життя. Задобути можемо все. Наша хоробра

Сьогодні на нас висувається пропозиція, що допустити нас до відповідальності за винесені Судом при

начина нам жити в початку Української Народної Революції, і тому нашому історичному обов'язкові не вільно спроневіритись. Йдім твердо і ущерто вперед! Повороту нам не має, бо всі мости ми за собою спалили, і кораблі затопили. Що здобудемо, те буде наше, нашого народу, нашої історії. І не має в нас місця на маловірів, або тих, що мають розніжнені нирви. Тих треба без милосердя метати собі під ноги, бо хто не додержує нам кроку, той заваджує на шляху визволення нації.

За кілька років дісталося нову молоду, здорову свіжу, силу. Прийде до нас ниніша дітвора з цілої України, і наші ряди зростуть нею. Це вже не буде безхарактерна маса, але десятки тисяч лицарів, що знатимуть свій святій обов'язок боротися за Соборну Самостійну Українську Державу! Хай зростає в нас любов до боротьби. Вчімся самі всякої чи боротьби, і вчім того ввесь народ. Не сміємо на далі допускати до того, щоби ворог вирізував наш народ мов баранів; маємо народ

навчити як треба йти на ворога! Навіть голіруч коли в тім потреба!! В боротьбі всяка смерть є геройська: чи з крісом в руці, чи з косою, чи на шибениці. Юнаки під Крутами стріляли з крісів, коли не стало набоїв пішли на багнети, поломивши кріси, зубами і нігтями боронили доступу до Києва перед москвичами. І знайдмо, що наше положення є таке, що нераз ща будемо мусіти йти на ворога голіруч на озброєного ворога, щоби ту зброю йому в руки вирвати і обернути проти нього. Во не має для нас іншого виходу. Во знаємо, що не зброя дозволить побуду, але сила духа. Під час революції в 1918—1919 р. на Україні лежало зброю на мілюнову армію, але не було духа що поганьби по ту зброю. І ще будуть такі випадки нераз у нас, що зброю буде подестатком. Є вона і нині. Треба її тільки взяти. Виховати таких людей, що опановані бажанням боротьби підуть на ворога хочби голіруч — це наш теперішній найбільший обов'язок, котрий нам присудила судьба.

Марксівська революція у Відні в лютні 1934. р.

Причини збройної революції у Відні: Від самих печатків існування австрійської республіки панувало велике напруження поміж коханчесним союзом урядом Австрії, а управою міста Відня. Уряд опиралася на парламентарій більшості, передовсім християнсько-сугубільний партії, а управа м. Відня була заважда в руках соціал-демократії. Останні зразу заволедли магістратом, що став генеральним штабом всієї австрійської соціал-демократії, а навіть цілої середньої Європи. Управи Відня саботували політику коханческого союзного уряду, якби та політика не була. Ясна річ, що йшло соціал-демократам про захоплення союзної влади в свої руки. Соціал-демократія магістрату

Відня вела присущу їй одній тільки фінансову політику (прим. оподаткування кожного Віденця доходило до 200 шил. річно), з чого тиринала величезні зиски, які вкладала тільки у свої міські підприємства, помінаючи державу як цілість. За гречі осягнені тим способом громадею, будоване передовсім величезні блохи домів т. зв. громадських (гемайндегойзер), росіянин пляново відповідними групами. Будовано їх віддалегід в такому пляном, щоби вони могли в разі потреби стати осередками збройних випадків, та твердинь до оборони. В цих домах мешкали з правилами самі партійні соціал-демократи, хоча і називалось, що доми будуть для бідного населення міста.

Зайда.

Капраль Рудек із Мазурів перевезив жахи. З Бандкова, з пітровського на чубарі віз на Полісся. Сам зайда, а через село павичем Ізя, не підходить, мовляв. Рогатину «на бакир» насадив з «ожелком», шкапини, підганив, гукав як на оферм у своїй компанії. Рудекова жінка на скрині сиділа, розплатана як відьма, а носа дерла як справжня панія. Трьох паціанів на руках, на жердистих кочинах тримала, двоє — чималих, ластовичатих, а рудих — геть Рудек викапаний — на драбівках сиділо. Село принищило — зпід сивих брів стріх хати пеною гладили. З голих осокорів зніасла тільки хмару гайворония, крякала.

Старий Зосим пихотів лімбочкою — зморшила лягла на старе чото. Сердився. Відняв лімбочку — сплюнув.

—Сплемени тебе з ляхами! Загідять нам світ людькове!

—А загідять, діду.

—Іхне право вже — відхнув ктось.

—Іхня сила.

І давились мовчазні, хмурі. Вуси наїшлися,

щітинисті, мозолисті руки непокоїлись. Здавалось, підступає щоє до грудей важче, наважуються пудем. Давились на все — на шапку, на орочки, на піле, на віялку, що Іхала, викаричиваши блішане своє пузо, мовенька, лискуча. На Рудека дивились як заломив рогатинку, жовті вуси героям підкрив, чоботи жовті, скрипучі, на передок поставив, щоб усі бачили.

—Казьоні чоботи — зауважав дядько.

—Казна Іх годус. Все Ім дає.

Спльовували Ї ішли геть, бо робота не стояла. Тільки баби тотались біля перелазів, переселенців проводили, аж поки не сковались за скрутом, повернули на приворотя, на Княже Урочище.

А на Княжому земля добряча. Чорнозем аж пашть — вийдеш з плугом, скіби як шматки сала, як наплуни вивертуються глеві, застіться дишуть самі зерна просять.

Зосимів внук — Тиміш, накинув кожуха, підпірзувався.

—Те якже буде, хлопці?

Мовчали. Сам знає, а пітає. Хиба не кинуть у серці самому, гризе нудьга, сором гложе за конверення свое, за ганьбу. А хлопці — золото, мовчать, а все знають. Тиміш посмікнувся, глянув ще в спасор.

Та уряд Дольфуса, якого політика позначилася від самого початку його урядування рішучістю, та зірванням з парламентарними методами, поклав руку — «незаконно» — на фінанси громади, і заповів отверто рішучу боротьбу з автором марксизму. Соціал-демократія нашла у по-важній небезпеці. Не лишалося нічого іншого, як рятуватися хочби навіть збройним виступом та домашною війною.

Підготовка до збройного виступу: Та підготовка пішла гарячково. Соц.-демократична партія мала значні запаси зброї, а при тім мала і своє окреме військо у формі спортивно-військової організації п. и. «Шуцбунд» (союз оборони), що мав кілька десятків тисяч членів. Що правда пару неділь перед підготовлюванням виступом уряд Дольфуса розвязав і аби обезброй та організацію, але марксісти мали подостатком прихованої зброї, якої вистачало на повне вирядження кілька десятків тисячних відділів. Теж розпоряджали марксісти достаточно кількістю перевозових середників: авт, мотоциклетів, вантажних авт, автобусів, маколесів.

Виступ: Провід соціал-демократії рішив на 13 лютого 1934, збройний виступ. Та поліція зовсім випадково передовила умовну (кодовану) телеграму в Лінцу до Відня на руки провідника Шуцбунду в справі виступу. Це дало притоку поліції до обшуку в соц.-дем. партійнім домі в Лінцу. Але партійці стрінули поліцію стрілами. Це було вже 11. лютня, отже два дні спорше, як назначено день загального виступу. Ці стріли стали знаком для «Шуцбунду» до загального виступу, а державним органам дали притоку до насильного ліквідування соц.-дем. в підлії Австрії. З місця розгорілась боротьба. Обляжені Шуцбундисти не здавали своєго партійного дому в руки поліції. В Лінцу і околиці настала паніка. Віденська соц.-дем. зрозуміла, що вона чекати не може, що вона мусить виступити чинно. В понеділок вранці (12.11.), вона проголосував Генеральний страйк усіх робітників, в цілій Австрії занятих працею в міських підприємствах. Та тут показалось, на скілько бувдочність соц.-дем., не мала дієвих підстав. Не тільки за зброю вхопило невелике число спріжніх фанатиків, але і кліч генерального страйку, як чисто законного засобу боротьби, не нашов належного відгуку і послуху, бо до страйку приступили тільки робітники в міських електріврах і трамвайці робітники. Заразом провід соц.-дем. кинув кліч збройної оборони перед державними органами. Шуцбундисти (союз оборони) кинулись в першій мірі до громадських домів, тих згаданих твердинь (гемайндегойзер). Звідтам стали обстрілювати наступаючі відділи поліції. Поліція була з величезними стратами відперта. Обі сторони поспішно мобілізувались. З боку уряду попри поліцію виступили спортивно-військові формациї «Гаймвер» (оборона краю) та «Фатерландіше фронт» (фронт вітчизни), а також союзне військо. У Відні проголосив стан облоги (штандрехт), зразу у Відні, а потім на цілу Австрію. У Відні зачинено 17-ий публичні уряди, на год. 20-у наказано замкнути всі публичні льокалі, брами домів, установлено поліційну ніччу годину.

По полуночі (12.11) місто Відень уявляло воєнний табор. Уряд поспішився в першу чергу захищати перед нападом самий осередок міста, 1-й округ, де приміщені майже всі найважніші державні установи. Всі вулиці, що ведуть до того осередка, замкнено для загального руху, при по-можчі війська; установлено кізи в колючого дроту в один, або подекуди два ряди; установлено скорос, трій. В державних установах, на вежах церкові в вікнах, бальконах та дахах найвищих домів скріто кулеметні застави. Натомість «Шуцбунт» засів, забарикадувавшись в громадських домах, що майже всі містилися на периферії по всіх округах міста, і повним перстнем окружили перстень ринку (1-й округ), маючи повну змогу опанувати мости на Дунаї, та майже всі залізничні магістралі, безпосередно перед двірцями або і самі двірці. Ішла на периферії крісова й кулеметна

ку скидання. Щоб памятає, Янку (обернувся Рудек, до малого, ласкавинчаторого): хлоп, гайдамака а песь то — одно. Щоб мені з ними не бавився, не підходив, чуаш?

—Цюю, цую, — озвалось мале — гайдамака, песь...

Ружен засміявшись, зареготався і весело смагнув коняку. Підізджали до осали, що виросла ось-де на грудку, під тополями.

Село зістало позаду, сіре, напошорене. Випало голі щурчалки осокорів, придорожні хрести, якби скаржилось хмурому небові, а хати, сірі їх стріхи, насуялися, вчпились в землю углами, вгривались — не дамо.. Тихо синіли ліси довируги, але в тіші тій жах тaborився. Важко зітхала земля, зайдатись не хотіла.

А той же ніч кріваво палили тополі на Княжому. Полум'я видми грали чорним обрієм. Палаала осада. Метушився Рудек, лаявся й вивічув коняку з палахкетіючого хліва.

І земля зіткала щасливо. Знала — на пожарі буйно зійде зерно. Прийде господар її великий і жбурне його пригорощо мозолистої долоні.

перестрілка. В центрі міста боїв ніяких не було; будинок магістрату заняло військо.

Настав памятний і рішальний вечір 12.11. Відень потонув в кроміній тьмі. Вся вулиця стрілкована жде того, що повинно бути. Жде наступу, якогось з воюючої сторони. Вистане тут самий рішучий голос, приказ і він буде виконаний. Відділ в 5-х вправних, і рішучих боєвиків, може здобувати найбільшу вулицю-магістралю, чи любу глощу, стацію, уряд. Але тих відділів ніде не видно. Шуцбунд засів в домах твердиняних і жде... Зате на чолі органів уряду і війська старий фронтовий герой майор Фей. Він не жде. Він біля години 22-ї повів наступ. Приступом на барикади, мінометами та гарматами. Дім за дімом. Без осенівки, без передишкі, сам вскачує на барикади він знає, що навіть боронитись належить випадом зногоу зі свого гнізда, а не чекати в гнізді на алчі гармати-гранати. — Майор Фей ставив ультімат. Не помагало, бив зі сморострілів і ручних гранат; було того мало — бив з мінометів, а вінці з важких гармат. Взявши ініціативу в свої руки, майор Фей був вже першого вечера паном ситуації, до трох днів був побідником, у Відні, а до тижня в цілій Австрії.

До успіху уряду причинилися деякі моменти, а також слабі сторони соц-дем-ів і їх акції. Становище уряду було корисне з того огляду, що за ним **стали всі**: військо, поліція, «Гаймвегр», «Фатерлендіше фронт», як рівнож те, що знат про приготування революції. Уряд вів акцію рішучо, і безоглядно, під одним **супільним проводом** відцеванця майора Фея. Уряд повів акцію різко наступову, а марксисти тільки боронились в своїх домах-твердинах, жучи на поміч зовнішні, чужу — як говорилось на 50.000 збройну силу чеських соціал-демократів. Уряд не забув про свій пропагандивний апарат. Що правда, преса перших двох днів замовила була урядом заборонена, зате уряд пошириав за посередництвом агенцій короткі машинні листочки, здебільшого дуже невірного, зато настроєвого змісту. А радіо служило краще від найтяжчих гармат чи газів. Радіо подавало безнервивно, що пару хвилин тенденційні, часто неправдиві вістки, що наганяли паніку на соціал-демів. Ожче пущено вістку, що оба головні провідники соц-дем. посли Бауер та Дойч сейчас в першій дні революції втікали автами з величими грішими до Чехословаччини, зрадивши повністю робітників; що в цілім краю спокій, тільки Відень ще викіював там одні чи двох округах неспокійний. Пускано навіть явні брехні, які були очевидні для всіх, але всетаки і такі брехливі «спокоювання» осигурували свою ціль бодай у того загалу спокійного, вигідного, віденського бургера. Соцдем. наглядно тратили віру в побіду.

На повний неуспіх виступу соц-демократів зложились декілька чинників. Найважчіші таї: 1. Брак боєвого духа і справжньої ідейності серед соціал-демократів. Клічі інтернаціоналізму, пацифізму, віра в поміч чужих сим і т. д. не створили тих підвальні, на яких мала соціал-демократія оформилася в чинник боєсвій, агресивний, безоглядний, справді революційний і побідний. Це була маса пасивна розточена хробаком інтернаціонального доктринерства, позбавлена волі до боротьби за своїх клічі, маса, яка вірила в те, що шляхом еволюції,

і «природним спокійним ходом подій» здійсниться ідея, голошені Іхлами провідниками.

2. Саме цей пацифізм і віра в новільний розвиток партії, спрочинив ще, що збройного виступу загал марксівців не піддержало, бо вважав та виступ з гори за проганий. Тільки відносно нечисленна горгата шуцбундівців, більшістю молодь, що з природи свого віку вічудла правильний шлях боротьби т. є збройну розправу, — вхопила збройю в руки. Та їх було за мало. Оті поштарі, задіничники, а головно віденські електровіци та трамвайні, що так бундючно ставали до парадних маршів на вулицях Відня при нагоді всіх соціалістичних свят, тепер преспокійно швидялися по вулицях, приглядуючись як шуцбунд віді кровавлятися на барикадах. Ісказалось, що самих парад до побіди над противником — за мало. Треба жече крім слів ще і крові! Може вони і вірили в справедливість «своєго права» — забувши що право то — сила і боротьба.

3. Оборонне становище і також тактика Шуцбундів, що були наслідком вище згаданих моментів, були тим третім моментом, що викопав гріб для марксівців. Бо заняли оборонні позиції і поводилися не зачіно, а тільки **відпорно**. Замкнувшись добровільно в громадських домах, навіть не зуміли підтримати лучби та взаємної інформації між оборонними пунктами. Залога одного будинку не пробувала випадом прийти в поміч будинкам сусідним, атакованим пляново зовсідженім вогнем ворога. Ворог почерзі здобував один будинок за другим, без якібудь загрози від тих, що ждали своєї черги. Виходить, що була в марксівців солідарність інтересів та **не було солідарного чину**. Соціал-дем., не робили зі своїх етапів ніяких випадів, і в цілому місті не було ні одної спроби навіть пробувати, бодай для демонстрації, передергтися до середини міста через вуличні дротяні перегороди, які по правді, разом зі своєю імпровізованою залоговою були не більше ніж **всімінним жартом**. А така спроба викликала паніку у противника, що по правді сидів у році як кіт у мішку. А досить було на це два гурти боєвиків по 5—10 чоловік, які це могли перевести без великих жертв. Не тільки збройно не зуміли марксівські революціонери викликати паніку у ворога, але навіть словом, пропагандою, поширюванням вісток. А це так прекрасно зробив противник — юнак майор Фей.

4. Найголовніша причина програної це **лихий провід військовий**. Військові фахівці були в партії з духом пацифістичним. Во геройства в молодих шуцбундистах не бралися. Один єдиний випад з «твірдині» на вулицю ци помочі **імпровізованим** панцирним авта, очистив вулицю від ворога, що залишив 17. трупів!! Та замість розвивати акцію, ударники завернули до твердині.

Характерне тут поступованиння живівства: Це їх безмежна **перфідність**. Вони в більшості були організаторами і організованими марксістами. Тепер в час збройного виступу робітників, вони що сиділи під «самим серцем» противника зосередженого в 1-ім округі, не віддали ніжне єдиного стрілу. Чекали кінця, ждали хто побідить. А діждавшись, зразу забули свої марксівські клічі, масою вписались в члени «гаймвері» і «фатерлендіше фронт», вони масово «вихрещуються»...

Війна будучності та її роди зброї.

Огнепальна зброя з розривною муніцією.

До тієї зброя малежать всі роди гармат та мінometи, що вистрілюють розривні стрільни.

Гармата зразу не була зброєю рішак-чою, а що лише помічною зброєю для піхоти. Завданням її було збивати ворожу артилерію в момент, коли власна піхота під її прикриттям вблизилась до ворога на віддаль, з котрої могла його вже схватити, та крім того тримати під вогнем ворожу піхоту таким чином, щоби власна піхота під її охороною змогла ворога в рукопашній боротьбі перемогти. Загляду на це ставлено таку вимогу до конструкторів гармат і вони узгаднювали це.

Перед світовою війною панував загальне погляд,

що воєнний похід потріває тільки зовсім короткий час, і то встигнеться головним чином війна рухома, маневрова. Отже гармата затримала свою місію піддержки для піхоти. Не вимагалася від неї мадзвичайної далежасагності, але зато вогневої скорості, для діамаючого поборювання наочників цілей, та крім того великої рухливості, щоби гармати піхоті кроку в самім терені. Нікто не сумав запотребовувати окремішою гармати проти перешкод, що виступали в рухомій війні на кожнім броці і то зовсім не маловажно за винятком, очевидно, зовсім рідких випадків, для яких і було заготовлено дешівка батерія гармат важкого калібра. З уваги на абсолютну можливість дідання чотирострільової батерії на прицільну ширину 200 метрів, вирядженої звізною піхоту тільки такою скількістю гармат, що нормальна бойова розтяжність фронту тієї піхоти, могла бути замінена огнем. Йдучи за тим поєднанням, вступали в віану маже всі армії головним чином з легким калібром зі стрільбою 8.000—8.600 м. Попри цю можливість гармату, зачали в девотріх державах виробувати полеву гаубицю, та пояснились перші спроби виговору тіжкої полової гармати. Одна тільки Німеччина скоро змодернізувала свою морську бережну кріпостну гармату через введення єдиного дула, і приділила її до полової армії.

Але же перші битви між німцями і француза-ми виязали наглядно помилковість виказаного вище погляду, а саме брав тіжкої полової гармати на французькій стороні; постійне встановлювання далекострільної полової гармати стало неминучою вимогою, яка ще більше виникала дощукальною, при переході в маневровій на позиційну боротьбу.

Французький генерал Герр характеризує це від-

зі світової війни таким коротким словом: модернізація гармати мусить визначатися дуже діймаючим одиночним стрілом, великою далекострільностю, і великою вогневою скоростію.

З огляду на те, що сучасна Франція є найсильнішою військовою могутністю, і веде перед головною в діяльності гарматного діла, можна пануючим поглядом на завдання модерної артилерії вважати напрямком.

Наступні вимоги ставлять до модерної артилерії:

1. Безпосередній супровід при наступі піхоти.
2. Властива вогнева піддержка для піхоти.
3. Нижчі вимоги тактичного організму ворога.
4. Нижчі вимоги високого рівня перешкод.
5. Поборювання ворожої артилерії.
6. Заслонний огонь і вогонь перешкідниць.
7. Відбій танків.
8. Відбій літаків.

Для розвязання поставлених завдань вимагані такі роди гармат:

ad 1) Супровідна артилерія і піхотині гармати. Їх завданням поборювати ворожі гізида кулеметні та мінометні і опорні пункти, а це виконує легка, півавтоматична прямовісна більна гармата, яка має спроможність стріляти в великою вогневою скоростію поза стрімкі закони. Її дистріл 4.000 мт. Для передвигання дораджується тільки моторовий гусінний передок, бо кінський запряг занадто чутливий, а так само і чиста моторова ляфета могла би непотрібно бути нічкоджена.

ad 2) Цілям під цим слід служити легка полева артилерія, що пригадіє бере участь також в бою артилерійським. Загляду на потребу досягнення цілії в усному терені, запотребовується для тієї мети гармати поземно- і прямовісно-носні (плоско і стрімконосні). Вони мусить крім того бути легко-подвижними, мати досягнення 14. км., велику вогневу скорості, та дозволити по можливості найбільше боєвое націлювання, а то щоби скоро осiąгнути бажаний огонь зосереджений на єдину точку.

Плосконосною гарматою є дотеперіша полева канона калібру 7.5 см. з окремішою муніцією для стрілання на віддаль понад 7 км, та легка полева гаубиця калібру 10.5 см. з доцілом на 12 км. Ця гаубиця находить також окреме примінення при завданнях 4—5.

ad 4) Для нищильних завдань в полевій війні є в ужитку середносильна плоско- і стрімконосна гармата. Проти особливо відкорінних об'єктів, їде тіжко прямовісноносна гармата. Тут приходять на увагу канона 15 см калібру з дистрілом 20 км, далі 15 см тяжка гаубиця з 14 км. дистрілом, та 24. см. моздір з дистрілом 12—16 км.

ad 5) В бою артилерійському беруть участь всі роди гармати, але в першу чергу легка і тяжка полева гаубиця та моздір.

ad 6) Для завдань віддалінх розпоряджаємо 15 см. середносильною каноною, та тіжкою 19.4 см. з доцілом 20 км.

ad 7) Для відбію танків призначена танкова канона калібру 7.5 см.

ad 8) Для звичайної оборони проти літаків, відбіються кінда гармата. Але попри це потрібна гармата окрема з доцілом на 8.000 мт, яка встановлена на моторову ляфету мусить мати велику рухливість. Ця гармата малаби бути ужита теж проти танків. Для поборювання низьколетніх літаків призначена самонабивна 37 см. канона з високою початковою скоростію з метою осігнення примісії літаків лету. Задля осігнення можливо більшою вогневою скорості, мається ввести гармата з пількома дулами, муніція її дає світільний слід свого лету, та має дуже чутливий запальник.

Попри цю полеву артилерію знаємо ще найтажчу артилерію, що є в запасі найвищого командування. Ті гармати є монтовані на захізничих возах, а щоби унезалежнити їх від захізничих шляхів замінка колеса залишні на колеса в твердо-гумі, та тим стають ті гармати пригодні до транспорту по битих шляхах. — Тут передбачається прямоносні гармати 40 см., зі стрількою ваги 1.000—1.500 кг. з доцілом найменше 20 км., далі гармати плосконосні калібру 24 см та 27 см,

з доцілем 40 і аж 60 км., а вкінці спеціальні гармати з найменшим доцілом 200 км.!!

Найважніші прикмети тих гармат лежать у їх можливо найвищій огневій скорості, великом доцілі, видатнім матеріальнім і моральнім діянню, та достаточній рухливості за комунікаціях та в терені.

Висока вогнева скорость — це досвід зі світової війни. Ця вимога стає ще більшою, ніж це було при близантовім стрілянні, при газовім стрілянні. Передвоєнний погляд, що підіто гармата може цілковито опанувати певний боєвий простір показався цілковито помилковим. Іс треба було на війні ставити гармати майже колесо коло колеса, коли хотілося мати масове гарматне діяння. А то викликало великих труднощі в тактиці. Щоби задовісти тому, виникло стремління сягнути найвищу вогневу скорость. А тут знову ставало на перепідлі розгрівання дула, і так виникла ідея конструкції типу гармати з кількома дулами.

Тактичні догоди великого доцілу ясні кожному. Противника змушується вже на далекі віддалі переходити з маршової колони в бойові групування чим утруднюється йому поворотість. Техніка сконструувала в часі світової війни гармати, що викликали здивування цілого світу (прим. острілювання німцями Парижу на віддалі 120 км.) Перед військовим родом гармати стоять якісна грациця досягу дострілу, що завинеть від матеріалу гарматного, від ладунку пороху і його вибухової сили. Є огже завданням конструктора всі ті чинники врахувати, щоби використати їх властиву питомість, та коли вже не зовсім відповісти вимогам тактика, то бодай підійти до них найближче.

Діяльність гарматиє є двояке: матеріальне і моральне. Досвіди світової війни основуються головним чином на досвідах позиційної війни, бо саме в ній треба було обстрілювати мертві або дуже відпорні бойові пункти, а тому в першу чергу з'явилася вимога зникти діймаючий одиночний стріл важкого калібрі. Надто однобічним бувши погляд, що і будуча війна буде зправила позиційною; бо по всякий правдоподібності знов рухома війна буде переважати, бо тільки в такій війні може армія виказати всі свої внутрішні моральні вартисті, та в довірі до свого проводу може забистіти всіми своїми прикметами.

У рухомій війні буде йти головно про цілі, які від розривів і скалок гарматних повинні бути усунені в бойових рядів. На це вистануть гармати легкого і середнього калібрі. Попри ті масові цілі — люді, — насунуться й такі, котрі будуть вимагати конче гармати тяжкого калібрі. Для механічного діяння тих легких і середніх гармат буде важкою така конструкція, що повністю дозволить на те, щоби після розриву сам пілан гармати розтріскається на можливі однакові складки, що малиби силу широко і низько при самій землі бити, а по друге щоби той же гарматень мав спосібність в відповідно силу розриватись швидко після вріття в тверде тіло (дерево, камінь, бетон, панцирь).

Не треба окремо доказувати, що чим сильніша є експлозія, тим більш діймаючо впливає вона морально, та відділовує на нервову систему всю людські людини. Ця обставина давала більше першество тяжкій гарматі. Та в другого боку можуть теж кін гармати розвинуту вогневу скорость тільки при більших зосередженнях, іншіше на обстрілюванім просторі повстають поміж вибухами павзи по яких

як відомо, наступає деяке успокоєння стрисених нервів. А це знову навертася нас до легких і середніх калібрів.

До питомінності модерної артилерії належить у великий мірі й рухливість. Модерна артилерія мусить мати змогу скоро примінитись до терену, відповідно до бойового діяння, а заразом виконувати — в міру оперативних вимог — довгі марші по пляжах і дорогах та ще й з найбільшою скорістю. До війни були ми здані тільки на кінські запряги. Щоби мати спромогу переводити скорі рухи в терені з гарматами запряженими кіньми, треба було наразити конструкцію гармати на деякі недомагання, бо треба було зменшити її тягар, що ставив певну межу для кінського запрягу. І це не раз гірко помстилося. З другого боку не узглядено потреби прилати найвищому командуванню особливої армейської артилерії як оперативної резерви, котра по введенні її в бій на певнім оперативнім відтинку мала спричинити вирішення бою. А така армейська артилерія щораз далі стає безумовним усівим успіху, як це впрочі маємо доказ на французькій стороні з часу війни. В кожнім випадку малоє до діла з перемаганням маршових осягів, бо кінське тягло не могло спратися навіть з гарматами передвоєнної їх ваги, якщо йшло про його скорость та видарливість. Модерна артилерія мусить перейти на моторовий спосіб передвигання, як що хоче вмістити в собі і всі інші вимоги ставлені для модерної гармати.

Противники моторизації наведуть такі заміги: Переведення моторизації вимагає перебудови на сильніші конструкції всіх частин, що їх було зготовлено на скору руку. Це забере багато часу. Далі мотори ридуть багато галасу, а тому унеможливлюють таке впровадження гармат на позиції. Не маловажливе в такому факті, що випродуковання моторів і запасових частин можливе тільки через працездатну власну красу індустрію, а заохочення в погоні матеріяли при довчині триваючій війні, можливе лише з власних країнних джерел. Ці заміги не трудно спростили, головно останній. Бо щораз дальшим розвитком мотора Діселя, заступати можна бензину ропою, та витворити з камінного вугілля, отже можна унезалежнити від ввозу бензину.

Вищість моторизації є безспорна. Число вояків, і довгість вільон видатно зменшується. Мотор в часі епохи не потребує істи, тоді коли кінь мусить все мати свій фураж. В доставі не зайдуть ніякі зміни. При конях є нині великим тягарем уязвимість газами, пеgeд якими їх можна охоронити тільки частинно. Щодо рухомості на нерівному терені, на полі зритім гранатами ямами-лініями, то моторова гармата, по скільки котиться на гусеничних пасах, абсолютно перевищає кінський запряг. Ці армії, що нині відстають з впровадженням моторизації, носять в собі насичені гороби і слабосилия, з яких лікуватись в час поважний буде за пізно.

При моторизації армії повстає питання: чи побідить моторовий передок чи моторова ляфета? Прихильники мотор-передка підносять, що він, час обстрілу не бує виставлений на ворожий богонь, а крім того буде служити для підвищення муніції. Зате мотор-ляфета охоронений перед діянням скалок панциром, а проти віцлу може не тільки сам, але ще й гармату пересунуту на друге місце. І навпаки: гармата безмоторова чекає в тім

випадку на передок, та саме в той критичний час і вона сама і передок, власне не беруть участі в бою. Тільки гармата самохідна, отже моторова ляфета, може сама собі і в біді помочи т. є. може вибирати місце, щоби стати поза досягом ворожого бою. Самозрозуміло вимогою для самохідної гармати є ІІ гусеничний хід, щоби могла в терені по боках дороги звобідно порушатись. Але гусеничний хід має це недомагання, що гарматні матерії і удержання дорога дуже сильно від його терпільності. Цей недослідок намагається конструктори усунути в той спосіб, щоби можна було хід переставляти, а то на дорогах на колеса, а в терені на гусеници.

Конструкція ляфети мусить бути така, щоби приряд горішого стялення дозволяв наведення до 80° , а бічного на цілих 360° . Охорону перед скалками дає панцирна заедона. При піхотних гарматках бажано сконструувати для охорони його обслуги рід легкого танка.

Відносно моторового джерела сили, то є можливість обмежитись або самій бензині, або спільно — бензині і електриці. Більшість схиляється до мотора з мішаною приспособленістю. Мотив той, що електричний мотор працює майже без гучу. Коли осягнемо це, що галасливі металеві гусениці замінимо безголосими гумовими, то осягнемо спосіб безгомоного впроваджування моторової гармати на позиції. А що гармата потребує електрики і до інших функцій, то стоять певно питання впровадження електричних моторів.

Дальший розвиток моторової ляфети приводить на думку, ввести до гармати замість одного більше дул, як це вже віддавна практикується на воєнних кораблях. Така кількаульна гармата буде в стані дати вогонь рівний спілі цілі батерії на раз, через що в тактичному відношенні та в керуванні вогнем осягнемо значні користі. Річ ясна, мусілиби всі інші пририди і саме набивання та стріляння йти автоматично, щоби осягнути відповідну вогневу скорость. Зрозуміло, що попра моторової ляфету маємо опанцірені гусінничні муніційні вози.

Що до прирядів національних, то очевидно є змагання припроведення прирядів, що дали можливість найдокладніше, але і найпростіше вести стріляння націлюванням простим і націлюванням посереднім. Не входимо в детальне обговорювання того, а згадуємо про спроби, що йдуть в тому напрямі, щоби бездротно-електрично керувати націлюванням і стрілянням.

Картознавство.

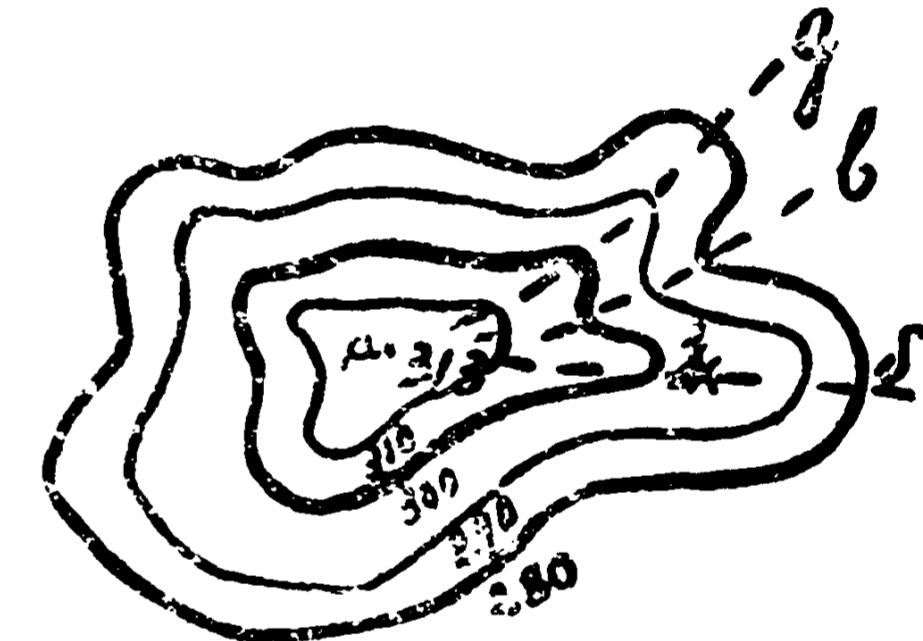
Щодо представлення земської поверхні, т. є ІІ нерівності (гір, сілонів і тд.) то рівнина представляється на карті все ясною барвою, чи вона на долях, чи вона на височині. Для представлення нерівніх просторів існують різні методи.

Займемось методом приятим при карті 1:100.000. На тій карті уживається точок висоти — ноти — і поземних ліній — верствівні — рисовані червоною краскою. Щоби зрозуміти представлення нерівностей при помочі верствів, вкажемо на дуже простий приклад: Візьмемо велику картоплю, не зовсім округлу, а ще й зі загубленнями на кільці; переріжмо її на половину. Відложім одну половину тої картоплі на бік, а другу, поріжмо

її на рівно грубі верстви рівнобіжно до першого перерізу. І коли ми порізали цю половину тої картоплі напр. на чотири верстви (платки), то зложимо ті платки один на другий, в тій черзі як ми їх відрізували (т. є найбільший на дольну а найменший на саму гору), але так щоби береги платків себе точно покривали; тоді побачимо на поверхні тої картоплі прорізі лінії. Ті прорізи лінії не є нічим іншим, як саме такими ж верствами, якими на карті представлені нерівності, на поверхні землі. Поріжте ще другу половину картоплі, знов зложіть і положіть побіч першої, а дістаете два горби і між ними долину.

Візьміть зчергі першу половину картоплі, віддіміть від неї найбільший платок, положіть на картку паперу і обкрасліть його берегі олівцем. Маєте рисунок кривої замкненої лінії. Врисуйте в той рисунок по черзі лінії дальших платків картоплі, вимірювши там їх положення відносно піділів платків, а дістаете приблизно такий рисунок, як перший тут подано.

Рисунки карт перемірюють висоти цілого краю і мають можливість на карті, ополучивши точки тих самих висот зі собою, накреслити лінії — ті самі верстви, які і представляють природну форму аної околиці.

Приглянемося тепер напому рисунові і картоплі (горбкові в поменшенні). На рисунку бачимо, що накреслені поземі лінії не є до себе рівнобіжні, але раз більше, другий раз дальнє від себе. Порівнюючи ті самі місця на картоплі, замітите, що там, де лінії більше себе, там похилість більша стрімка, а де лінії дальні від себе, там похилість картоплі дагідніша. Власне це й треба запамятати, бо на карті маємо те самісъкі з верствами. З віддалення поміж собою верствами, добачуємо стрімкість гори.

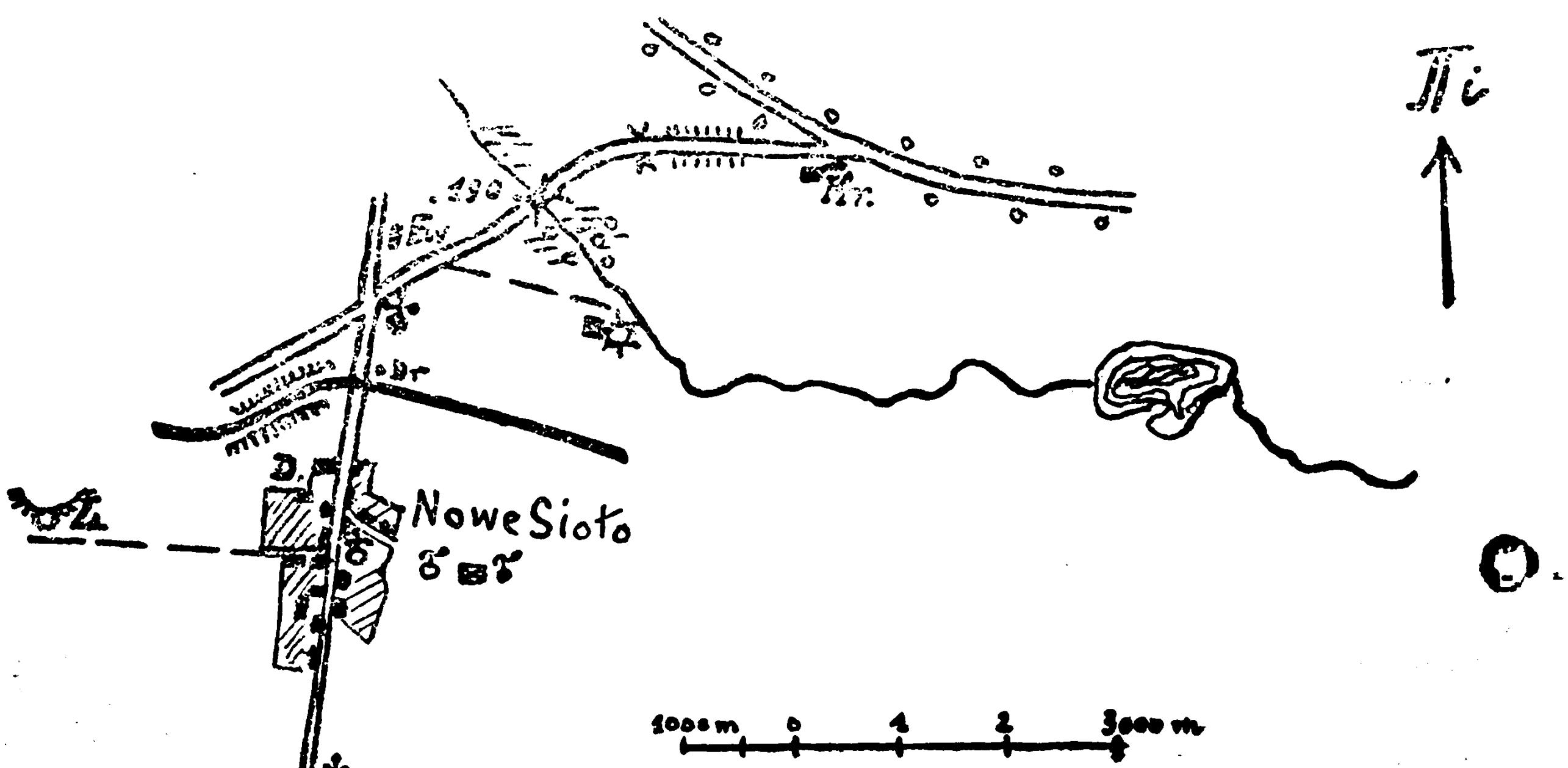
Далі замічуємо, що ті лінії-верстви раз вигинаються то знов загинаються. Коли приглянемося картоплі з точки а т. зн. з ІІ вершка (горбка), то ясно завважимо, що при загальному склоні горбка той силін в напрямки а-б і а-д є хребти, а а-в коміж ними є долина. З того слідує, що дивуючись на карту з точки а, т. зн. з гори, маємо в напрямках, де поземі лінії вигинаються — хребти, а де загинаються — долини.

Вище було вже вказано, що поземі лінії лучать точки в терені що мають однакову висоту. На карті 1:100.000 розрізнююмо лінії — верстви на 20 мт і 10 мт. висоти; перші грубі другі тонші. При рисованні плоского терену вживасмо обох родів верствів, при стрімкім терені 20 метрових

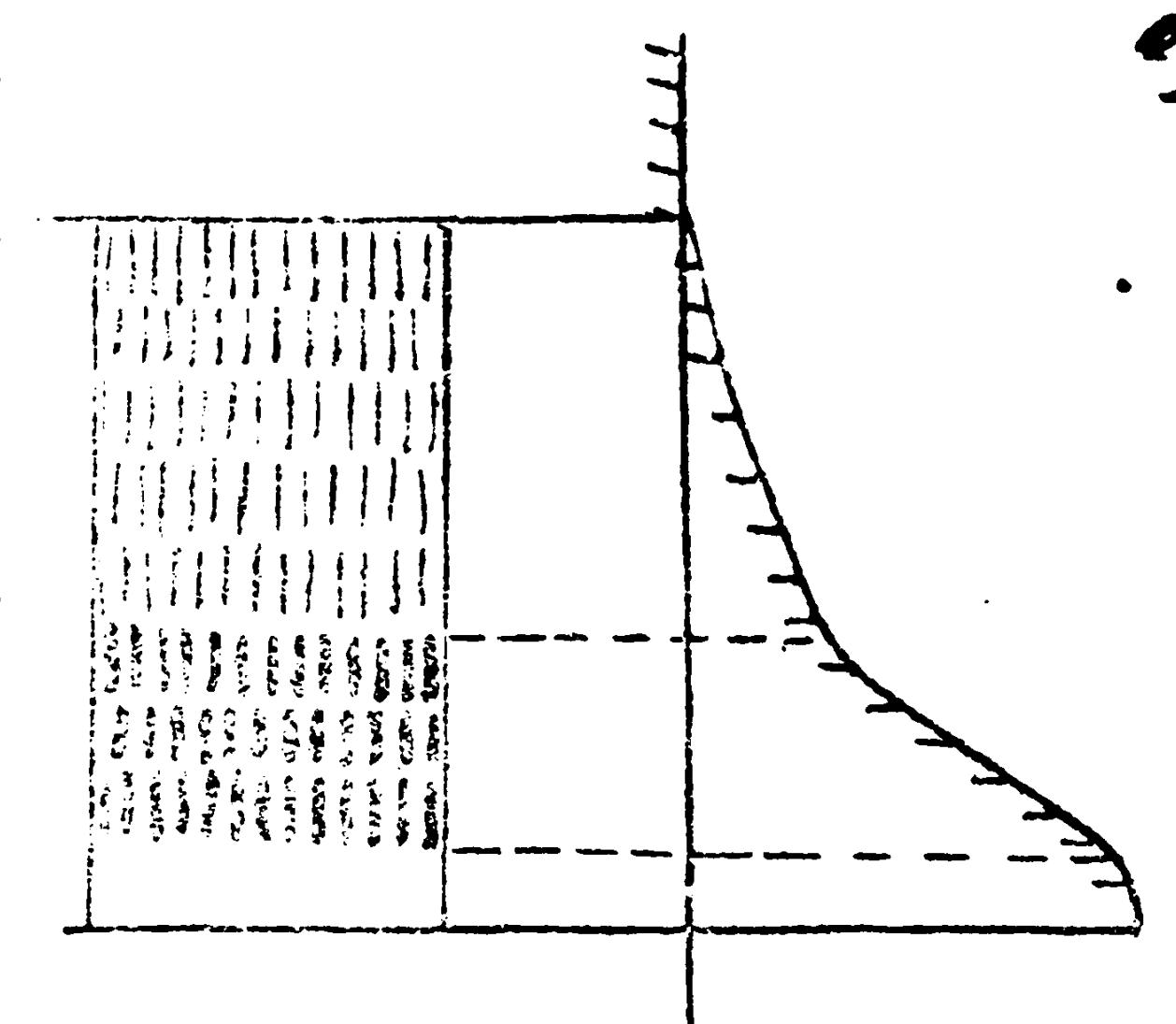
Як можна означити висоту бажаної точки на карті? Знаємо, що грубі верстівки в 20 мтр. висоти, тощі 10 мтр. Точка А означена висотою 273 мтр. Найблища до неї верстівка в гору мусить мати 280 мтр., вона в нас груба, слідуюча 290 мтр., тонка, і т. д. — Як високо лежить точка з? Це можна означити вихідчи з гори або з долини. (Треба зауважити, що на картах є означені висоти всіх верстівок тільки з краю, а на самій карті лише в деяких місцях; отже не так як на нашему рисункові, на яким це зроблено для яснішого зрозуміння самого викладу. Попри це, як то ми вище сказали — подані на картах висоти деяких точок, по яких можна легко означити висоту найближчої верстівки. Отже точка з лежить поміж верстівками 250 і 300; як поділимо віддаль між ними на 3 рівні частин, то бачимо що точка з лежить на 2/3 віддалення від верстівки 290; тому, що різниця між верстівками виносить 10 мтр., то 2/3 із 10 мтр. є кругло 6,66 мтр. Таким чином точка з має висоту 296,66 мтр. В той спосіб можна кожну точку на карті, а тим самим і в терені точно вичислити.

Подри карти, на яких представлена нерівності при помочі верстівок, масно карти, на яких крім верстівок, ужито — чертою. Між іншими такою картою є австрійська карта т. зв. «спеціальні карти» о мірінку 1:7500. Вона рисована тільки чорною красою. Не один мандрівник отримався з нею, то треба хоча коротко з нею запозичатись.

Представлювання похилості і склонів чертками основано на освітлюванні даної площині сонячними лучами. Є всем відомим, що на площині по землі паде більше сонячних лучів, які на відхилену. То практикуємо щодня, коли читаємо книжку, при малім віконці або іри ліампі. Ми можемо, що тримаємо книжку «до світла», бо інакше при відхиленні «не видимо». Те саме в терені. Коли поверхня терену лежить до сонця, поземо, то він ясний, коли той терен — склон гори — прямовісний до сонця, то він темний. Так і в карті його представляємо. Площа є на карті ясна а склон темний і то тим темніший, чим стрімініш. Рисуємо де при помочі черточок, тонких або грубших, рідких або густіших. Так як на дру-

гому рисункові. При помочі черткования масно зможу представити в вигляді даного терену моєgo подобиць і вже з самого першого погляду на

карту оцінити його гористість. Способ верстової карти дає під тим оглядом менше можливості, зате він є більше проглядний.

Практика читання карт.

а) Підготовка в кімнаті.

1.—Найперше необхідно як найточніше засвоїти собі усійнені топографічні знаки, перерисовуючи їх по декілька разів і порівнюючи з тими, що на карті.

2.—Слідкувати вздовж якогось вибраного на карті шляху за всіми знаками, які при шляху та його околиці натрапиться, та при тому мірити віддалення.

Приклад рисунок третьий.

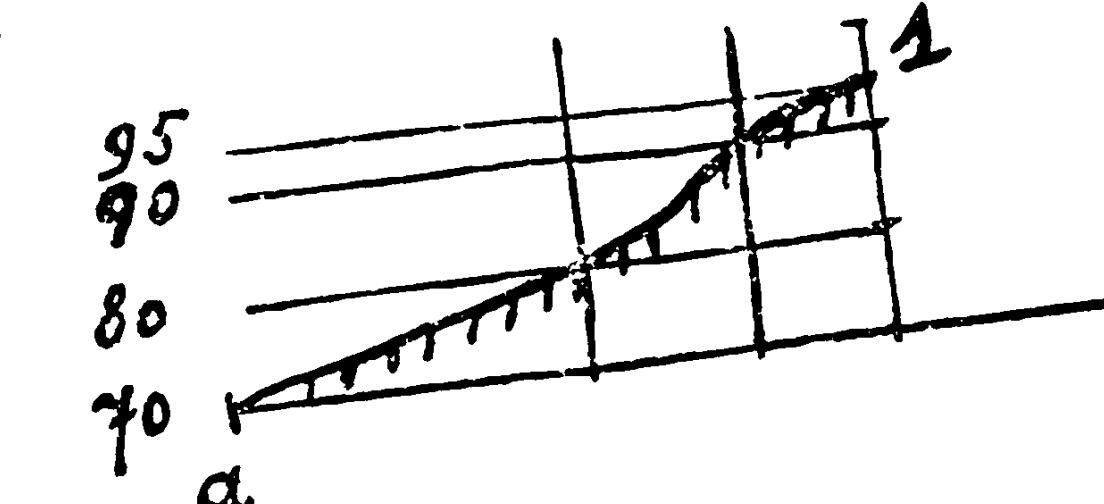
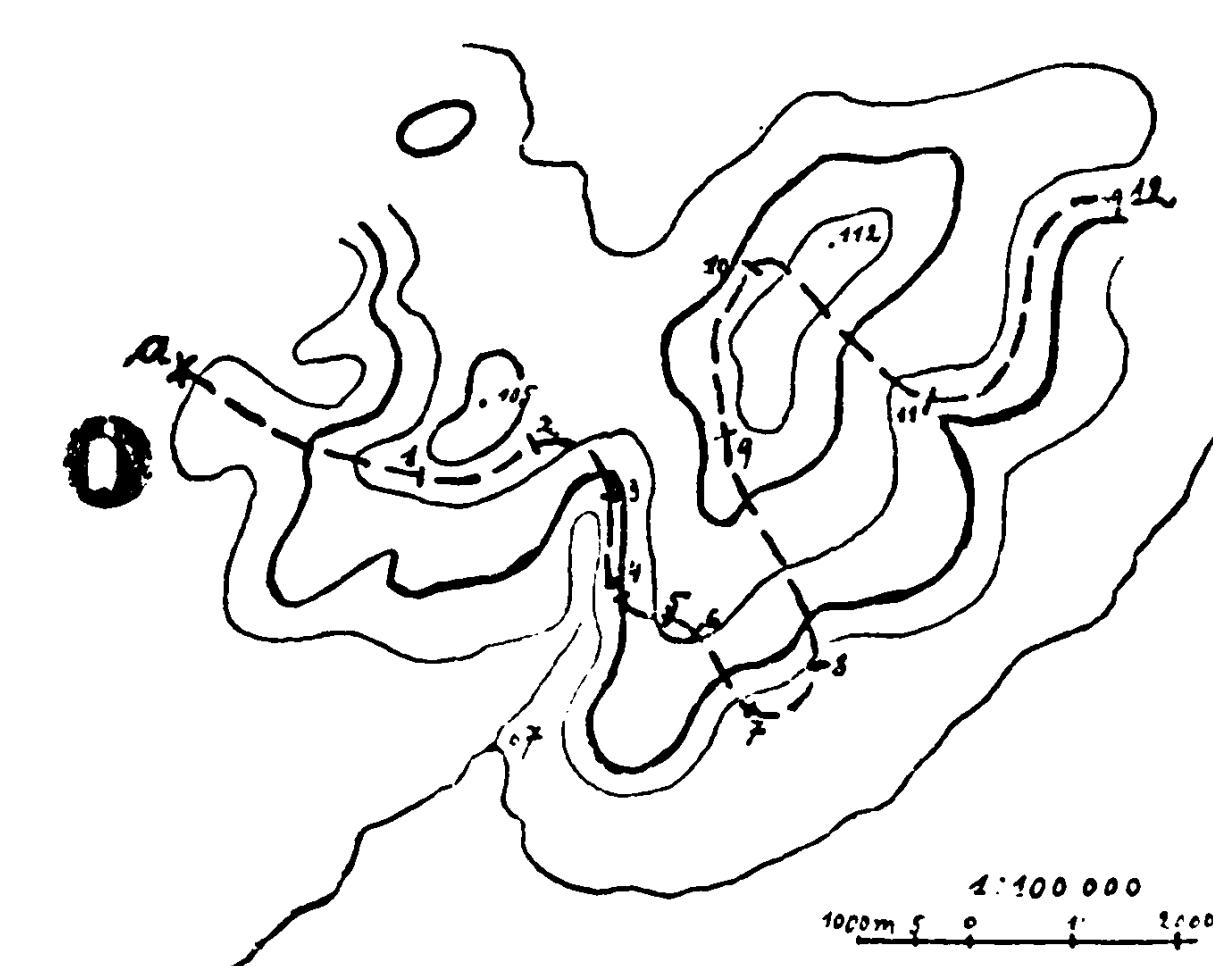
Вихідна точка: при шляху 1000 мтр. на півдні від Нове Сіло; хрест стоїть на східному боці шляху (означувати все по сторонах світа а не „на право“ „на ліво“!). Якого роду шлях? — гостинець (поса) 2-ої кляси, отже муріваний. Від хреста села 1000 мтр. т. є 1/4 години ходу. При вході в село забудовання, поки що тільки на західному бо-

ці шляху. Село має довжину 2000 мтр., (2 км), на західному, і 1500 мтр. на східному боці шляху. В середині села церква, тут на захід вулиця; у віддалені 2 км. від села лежить лісничівка, до якої веде доріжка з першої вулиці інших 400 мтр. дальше від першої вулиці веде друга вулиця на південний схід; на північному краю села на західному боці двір. У селі пошта, телеграф, телефон, (знаки під назвою); ве сповна од 1 км на північ від села перетинає гостинець двостороння залізниця, яка приблизно на 200 мтр. перед перехрестям веде насипом; насип довгийколо 1200 мтр. На самім перехрестю — будка залізнична. По якісь 10 хвилинах ходу (а кілько кроків?) шосейне перехрестя; наш шлях перетинає другий шлях того самого роду (гостинець другої кляси), що веде з півдневого-заходу на північний схід. При перехресті на східному боці наплиця, а в півному дотеперішньому напрямку по тім самим боці, що й наплиця, на відаль 300 мтр. від перехрестя фільварок. Ми звертаємо шляхом на північний схід, тут через 800 мтр. збочує на схід доріжка до млина над потоком. На 5 км від млина ставок. 800 мтр. на північ від роздоріжжа горбом висоти 105 мтр. Дальше йдучи гостинцем 1/4 години (1 км.) надибуємо містом — деревляній — на потоці мочаристім. на південний схід від моста корчи; від моста шляхом через 1 км. водоспуск, а зараз за ним йде гостинець врізом (вібоєм) 1 км. довжини; 800 мтр. від врізу луčиться наш шлях з гостинцем 1-ої кляси, що з аллею дерев; при злупі обох гостинців на півдневім боці коршма.

Зо—Означення якогось шляху, відносно його похилості (Диви рисунок четвертий). Ми знаємо

ками, що означає в метрах б мтр. Таким робом стоямо при течці 1, на 25 мтр. відчє від точки а.

Чи та дорога йде на відтинку а—1 рівномірно в гору, чи є в тім різниці? Зміро віддалення дороги поміж відносними верстівками. Від 70-ти до 80-ти є 1250 мтр., віл 80-ти до 90-тиколо 500 мтр. В обох відтиках підноситься дорога однаково по 10 мтр., тому ясним є що в першій частині підйом слабший а в другій сильніший. Ще більше видно це, коли той відтинок дороги нарисуємо в профілю (перерізі), т. зв. приглядатись будемо склонові дороги з точки А з боку: (Рисунок п'яти)

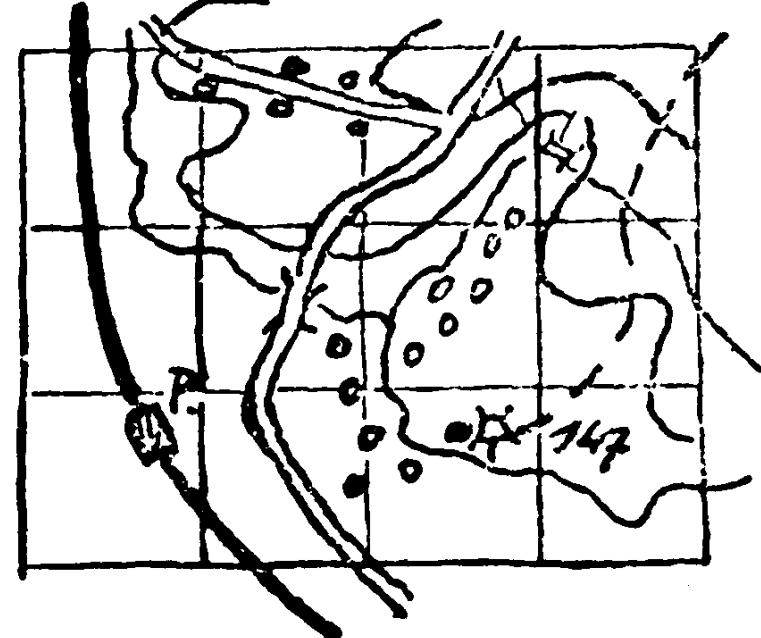
(Пояснення: Горизонтальне віддалення в масштабі 1:100.000. Високість між верстівками значне збільшення для ясності.)

Слідім далі за дорогою: На відтинку 1-2 веде дорога, віддалена рівномірно від обох верстівок, вона остас все на тій самій висоті т. є 95 мтр. Від точки 2 зближається до верстівки 90-ти, перетинає її та слідує 80-ти, що означає спад. Від точки 3 веде знов паралельно до верстівки; отже рівно; при точці 4 підноситься і т. д.

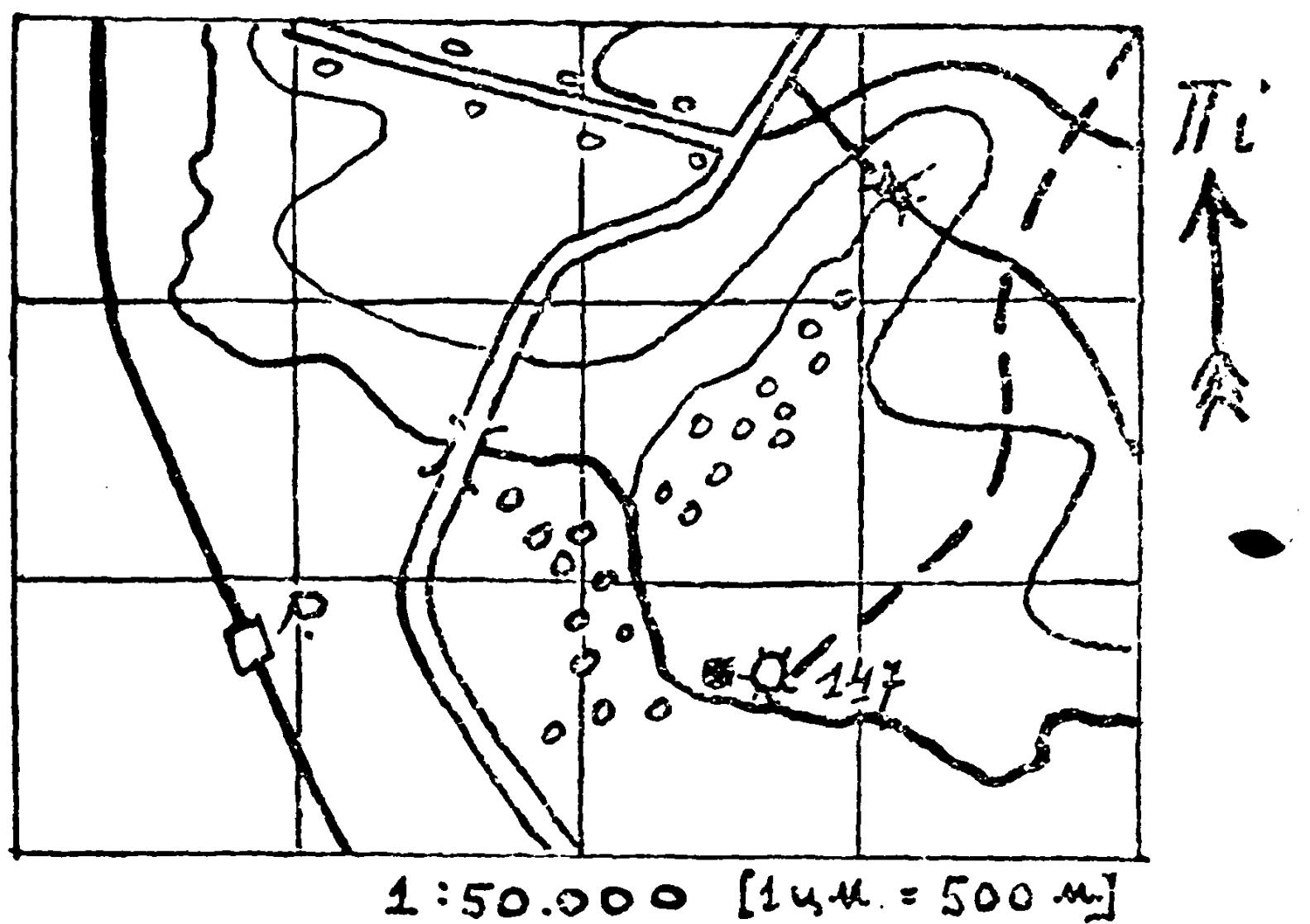
4.—Означення на карті місцевостей, які з якогось становища можна або не можна бачити. Длясянення такої цілі вибираємо на карті найперше якусь найвидатніші гору, видну і отворену на всі сторони. не покриту лісом. З неї нарисуємо у кількох вибраних напрямках прямі лінії. Обслідуючи ті лінії, намічуємо вздовж них вишинення, долини, оселі, ліси і т. д., та визначуємо ті точки що стоять на перешкоді (заслонюють) далекий вигляд. В терені мало гористім і не слабо лісистім, не представляє та галузь картознавства особливих труднощів. Зато в так зв. розрітім терені ця справа вимагає вже великої практики, а і картознавчої здібності.

5.—Дуже корисною річюю при вишколі в картознавстві є вивчення опрацювання шніців, чере-

побільшування карти. При перших таких працях треба вибирати ті окові з карти, що не мають за багате дрібничок, (напр. якась оселя, кілька шляхів, та потічок зовсім вистачать). Спосіб побільшувати карти такий: Установлюємо найперше мірник (масштаб), в якому бажаємо карту побільшити. Подвійне побільшення карти 1:100.000, дає мірник 1:50.000 т. є 1 см.—500 мтр. Почвірне побільшення тієї карти дасть мірник 1:25.000 т. є 1 см.—250 мтр. Десять кратне—дасть мірник 1:10.000 т. є 1 см.—100 мтр. Вибрану частину карти обмежуємо чотирокутником, а потім ді-
лимо його на менші квадратики, творячи сітку. (вратки) (Гляди рисунок шостий). На приготувані до побільшення папері рисуємо ту саму сітку але в побільшенні як установлений мірник. Тоді по черзі перерисовуємо в карти все у відповідь квадратики, починаючи найкраще з якогось одного рога. Навамперед витягаємо з легка шляхи, потони, оселі, залишаючи інші деталі на кінець. При оселях не треба рисувати поодиноких домів, лише обозначити обвід села, вулиці, і визначніші об'єкти як церков, двір, замок, а решту положи лише вичерткувати.

1:100.000

1:50.000 [1 см = 500 м]

Партизанна.

**Загальні вказівки для буденого життя партиза-
нів.**

1. Партизан видосноналюється в обсервованню місцевості, в якій майдеться він і вільний припадко-во. А в його власній околії не сміє бути для нього нічого чужим.

2. Коли партизан проходить місцевість, в якій живе, ввертає увагу за кожним разом окремо на важні для партизана об'єкти, та запамятує кожну найдрібнішу зміну в них. Напр. поліційна станція (постерунок), домівка РПУ або стельца, забудовані зайди-колоніста чи його хутір, лялький двір, хутір лісничого, чи гаєвого, або і кожна інша хата на краю села чи ліса, що надається на сковок, або на точку звязку для мужів довіри з даної місцевості. Особливо приглядається партизан і добре запамятує всі вчинки ворога там в час служби як і в щоденному життю, та подібно зазнайомлюється з розподілом ворожих примішень.

3. Партизан добре знає він криті входи і виходи з села, далі точки, з яких найлікше і найкраще загородити вступ до села небажаному господі, а також точки, з яких найдогдініше сторожити цілу околію. Чим коли він йде в поле на працю, чи коли повертає в гостини, обслідує він кожний корчик, переглядає та переходить яри, кожний берег порослий вербами чи там терям, словом всі ті місця, що можуть служити на часному полі укриттям для партизан або для ворога. Літком підшукує і виробовує ті місця, по яких, високим збіжжям чи травою, шолях і сіножатах, в яких він може налькома скоками при помо-

чі жердки затерти слід свій перед небажаним оком.

4. Партизан цікавиться шляхами всіх родів. Від його уваги не втіче ніякий об'єкт на плаху. Мости, містки, водоспуски, стації, залізничні будки, насипи, закрути, та врізи,—все те цінне для нього. При мостах запамятає—з якого вони матерії, при врізах та закрутках—як довгі вони та глубокі. Він передумує, яким то чином можна до них підкрастися непомітно, коли пильнує їх ворог, яким способом можна їх найскоріше знищити чи затарасувати.

5. За дія і вночі перевірює він сам себе чи добре візнається в сторонах світа. Сонце, місяць, полярна зоря, мохом вкриті дахи, та старі дерева це його нічні водії. Він старається дістати карту своєї місцевості і порівнює її з околицею.

6. Під час нічних прогулок стежить він за такими предметами, які помогуть йому в ночі дебре орієнтуватись, от хочби корчі та поодинокі дерева. Він вчиться непомітно підкрастися до поодиноких людей, щоби перевірати, на яку віддалю можуть його відкрити, та він сам підслухує, на яку віддалю чує в ночі різні звуки, голос, шелест, кроки і т. д. Він пробує скритися перед переходячими людьми за пліт чи там який корч, щоби перехнатися чи він сковатися, чи його запримітять.

7. У лісі не ходить втолстими дорогами та стежками. Партизан ходить навпростець, при тім вишукує місця додінні на криївки, на точки звязку, головно просліджуючи гущавини, дебри, мочари. На краю ліса зверне пильну увагу на широкороз-

галужені і широколисті дерева, чи не можна на них укритися в разі потреби. Він стежить за явищами природи, вичує звуки звірят і птахів, удосконалюється в скоках жердкою, вправляється в непомітнім ході лісом, і переконується як то не легко робити невправною ногою.

8. Дуже важним є змігти не залишати за собою слідів. Не все можна оминути мягкого і вогкого терену. Тому треба навчитись уживати личаків, випробувати оживлення босих ніг чи чобіт онучами. Випробувати ходження горі і вниз потоками. Сніг і лісок—великі неприятелі для партизана, бо сліди на них тяжко затерти. Тут ратунком являється гущавина лісна, та скакання жердкою, вигзаками чи т. зв. заячим бігом.

При всім не забувати, що кожна околія вимагає від місцевого партизана, осібної підготовки, і школення. Бо то що для одної околії може бути добре, для іншої буде навіть погубним. Тому розумно треба вправлятися і заправляти духа й тіла.

Партизанське судівництво.

Кожна організація, цивільна чи військова вимагає так внутрішньої як і зовнішньої дисципліни. Але, коли дисципліна в цивільній організації є невідчененою і добровільною та вислідом найповнішого довіри членства і найбільшої солідарності зі своїм проводом,—то дисципліна військова є примусовою, безкомпромісовою. Вона зогляду на масовість і ріжності членства, безоглядно підчиняє волю війська під приказ і право. Тим не менше, партизанська організація уявляє собою своєрідне, добровільне обеднання характерних людей, злучених умово і душевно одним і тим самим найвищим ідеалом: боротись за волю власної нації збройними засобами. Здавалося б, що в такій ідеальній організації зайвим говорити про дисципліну та її потребність. Но в рядах партизан виступають члени без чужого примусу, по вільній волі, однодумці ідейні, з найбільшим довірям до свого проводу і до рядового членства. Так здавалось, однак ворог буде старатися впхати туди своїх людей. Можуть займатися одиниці, що під плащем фальшивою лояльністю та удаваної ідейності. Залізуть в партизанський відділ, щоби провадити там бандитську та зрадницьку діяльність. З другого боку, ріжні тяжкі пригоди, воєнні недомагання, нераз рядовому партизанові не зрозумілі потягнення командира, а вінці ворожа провокаційна пропаганда і т. д. можуть підкорвати довір'я до начальника, та знівечити моральну силу відділу. Маючи відчинені очі завчасу на такі загрози, бачимо, що дисципліна в партизанських відділах є необхідна, мало того, вона мусить бути найглушею і то в найглубшому розумінні слова. Дисципліна втримає—попри інші доцільні старання команди—також сувере виконувачия партизанського судівництва.

Судова влада у партизан спочиває в руках сотенного командира. Сам зрівноважений, під кожним оглядом самодисциплінований, мусить він виконувати ту владу суверено і безпощадно. Не сміє бути ісця ніякої слабодухості, ніяким півчинаам. Тому під цією умовою він в стані зedнати собі неограничено довір'я чесних членів відділу, а завчасу відстрашити людей із злими настроями.

Кожну провину належить по можности невідкладно карати. Можуть здати такі нагі випадки, що рядовий

партизан вимірює кару без посереднього зголошення свому командиреві. Це станеться напр. у випадку приловлення якогось осібника на зраді. Не все буде час на доити, зголошування і тяганину зі зрадником. Тоді треба його негайно знищити, щоби не робив дальшої підгоди. Не інакше поступиться з одиницями, котрі зважились пробувати намовляти партизан до зради, дезерції, або спротиву командиреві.

Партизанське судівництво не має писаного права і його не погрібє. Сотений командир руководиться при вимірі кари власним вродженим почуттям справедливості і бере на увагу всі хвилюві обставини даного вчинку. Так поступаючи, і останочі все послідовніше супроти всіх без винятку, не стріметься він із розбіжними поглядами своїх підчинених.

За тижні провини, що вимагають кари смерті, коли розстрілу не переведено при вимірттю злочину, належить назначити четовий суд. Суд цей складається з командира партизанської групи, його заступника і одного рядового партизана. Віром того суду затверджує сотений командир.

Вправді можуть партизани установити і приняти як закон ріжні роди виміру кари за провини більші і менші. Але всі ці кари майже не матимуть примінення через своєрідний характер партизанської чинності. Тому за такі злочини як зрада, спротив умисне невиконання наказу, лазерція, бандитизм, свідоме швидження своєму бойовому товаришеві,—заслугують найвищої кари. — кари смерті. Накладання кар на чести, за менші провини належить оминати. Но ті кари не виходують покараного а тільки понижують його людську гідність. Загал українців є високо моральні і горді на свою честь. Знаємо випадки з часу останньої української війни проти ляхів та москвінів, що стрільці покарані на чести на честі накладали потім самі на себе руку, бо не могли пережити пониження перед своїми товаришами. В більшості випадків покарани на чести гане морально як бойовики. Також не вказано карати виключенням із відділу, бо в тім випадку легко можна попинути виключеного на зраду перед ворогом.

Кожний партизан мусить бути завчасу вихованний в тому переконанні, що він виконав собі за найбільшу честь належати до гурта партизанів, та своєю поведінкою не приносив би нечесті своєму відділові. Но від лицарської, здисциплінованої поведінки партизанських груп і відділів, залежить майже повністю успішність їх діяльності. Але не тільки їх власної діяльності, а в великій мірі і сусідніх районів. Но передумовою успішності партизанської чинності буде все співідламання і поміч місцевого населення. Наразити собі місцеве населення мівідповідним поступуванням, викликати до себе ворожу поставу, це означає майже повну катетрофу для всієї партизанської чинності. Но лиха слава поширяється як огонь непогашений.

Дбаючи пильно про внутрішню карність і дисципліну, має командир і всі партизани не менше пильно все взяти в оборону партизан перед легкодушними та навмисно-злобними оскарженнями з якого боку воїнам не їшли. Но все і всюди найдуться поодинокі люди, які не оминуть ніякої наради, щоби не зробити брудного «гешефту». Тому всякі доноси і смарги проти партизан мають командири совісно провірювати і виновників потага-

ти до суворої відповідальності; коли ж виявиться що скарги безпідставні, то не менше суворо карати донощиків. Командири мусуть беронити честь своїх людей, і зовсім безпощадно виступати проти кожного з поміж місцевих людей, що важиться оскорбляти славу партизанського загону, та тим підкопувати його діяльність.

Проти зради зі сторони цивільного населення треба примінювати кару смерті, у тихих випадках винести також увесь масовий зрадник. Як відсторончий приклад для других, коли того вимагають складні обставини, треба примінювати кару смерті не лише проти самого зрадника, але і до всієї його родини. Хай зрадника—батька пильнують власні діти!

Ті що банжають волі Рідному Краєві.

Список жертвовавців, котрі зломили пожертви на Бойкий Фонд під час улаштування жалібної Академії в пам'ять б. п. Біласа і Даниловшина дnia 24-го грудня, 1933. р. Академію було влаштовано заходом І-го Гуртка української Стрілецької Громади в місцевості Еберіссо, Ф. Н. С. Реп. Аргентина.

Володимир Метвійців 2 пезів., Петро Коцюбський 2 п., Степан Лесюк 5 п., Анастазія Фещенко 2 п., Гриць Ковалчук 2 п. Іван Кривий 1 п., Теодор Лутчак 1 п. Анна Матвійціва 1 п., Катерина Юрків 1 п., Анна Гарбар 1 п., Марія Савчакова 1 п., Петро Стисло 1 п., Василь Повх 1 п., Дмитро Лесюк 1 п., Іван Столяр 1 п. Михайло Прокофій 1 п., Ол. Цикайлук 1 п., Юрко Грипюк 1 п., Гриць Тимчук 1 п., Іван Николаєк 1 п., Іван Савчак 1 п., Ол. Черкас 1 п., Михайло Соболенко 1 п., Роман Дацків 1 п., Михайло Дидук 1 п., Дмитро Одішак 1—, Микола Теодорук 1—, Андрій Пірагайний 1—, Іван Колодій 0·50, Оліян Жабюк 0·50, Іван Горішний 0·50, Агата Коцюбська 0·50, Марія Коцюбська 0·50. Разом 39·60 пезів.

На ту саму ціль на весіллю в друга Теодора Лутчака пожертвували:

Іван Кривий пезів 2—, Михайло Прокофій 2, Петро Стисло 2, Теодор Лугчак 3, Анна Лутчак 2, Іван Савчак 1, Марія Санчакова 1, Катерина Юрків 1, Іван Гарбар 1, Іван Колодій 0·50, Разом 15·50 пезів.

На родину святі в одного із членів Гуртка вібрано на ту саму ціль:

Петро Коцюбський 2 пезі, Михайло Дідух 2, І. Балук 1, І. Петричка 1, В. Магунь 1, Розалія Смолінська 1, Атанасій Бліс 2, М. Галасовський

Все є боротьба, і коли перемога не конче залежить від зударення зброї, то вона залежить від зударення воль. Вона є уділом того, хто найдовше відріжнить. Вона залежить від того, хто є здібний до більшої впевності.

1, М. Петричко 1, П. Твердий 1, А. Коповська 0·50, М. Коцюбська 0·50. М. Дідух 0·50, К. Балук 0·50, Віра Тверда 0·50, Г. Твердий 0·50. Разом 16 пезів.

Виказа жертв пересланих через Українську ріднечку Громаду в Нанаді.

Д. Шевчук і П. Очеретний, Горнпаси Онт. Канада 2 долари, П. Сліпець, Віммер Саск 1·15 д., Українська Стрілецька Громада, Едмонтон, Алта, 32·90 дол., Українська Стрілецька Громада, Канора, Саск 10 дол., Українська Стрілецька Громада, Торонто, Онт 22 дол., Українська Стрілецька Громада, Мус Джо Саск 6 дол., Український Наредний Дім, Губбард Саск 7·55 дол., Юстина Сиройд, Еспаньола Онт. збірка 14·05 дол., Українська Стрілецька Громада, Віндзор Онт. 17 дол., В. Яськів, Гай Прері Алта 2·95 дол., Ж. Т-во ім. Ф. Бесарабової при УСГ. Торонто, Онт. 12 дол., Гр. Лисій, Віндзор Онт. 1 дол., І. Ковальський Кули, Алта 0·50 д., В. Яськів, Гай Прері Алта 2·25 д., Українська Стрілецька Громада, Геффорд Саск 4 дол., О. Плавюківна, Мирнам Алта 3 дол., В. Воротнюк, Аркадія, Алте 0·25 дол., Українська Стрілецька Громада, Кіркленд Лейн Онт. 2 дол., В. Стодольський, Вест Форт Віллем Онт. 1 д., І. Козак, Вінніпег, Ман збірка 0·50 д., Українська Стрілецька Громада, Едмонтон, Алта 12·50 дол., Українська Стрілецька Громада, Едмонтон, Алта 2 дол., І. Чайківський, Монреаль Кв. 0·65 дол., Українська Стрілецька Громада, Монреаль Квебек 3 дол., Українська Стрілецька Громада, Монктр. Кв 4 дол., М. Свербівус, Торонто Онт. 4·50 д., П. Глух, Розбуря Ман 0·50 д., Ж. Т-во ім. Лесі Українки в Геффорд Саск 10 дол., А. Бабюк Порт Колборн Онт. 1 дол., М. Завалій, Судбури Онт. 5·75 дол., М. Серватіяк, Сідней, Нова Скотія 4·50 дол., Українська Стр. Гром., Монреаль, Квебек 42·50 дол., Т-во «Просвіта» Еспаньола, Онт. 2·10 дол., Укр. Стр. Гром., Судбури Онт. (через Комітет) 9·70 дол., Укр. Стр. Гром., Монреаль Кв. 2·50 дол. Разом 254·70 долларів.

На боєвий фонд зломили: Леський Кч. 10.— збірка на вічу у Відні 19 шіл., Леський Кч. 20, збірка на листопадові святі у Відні 19 шіл., Леський Кч. 40.

На пресовий фонд зломили: Відділ Омекур 50 фр. фр., Гор. 50 фр. фр.

На політичних вязнів зломили: Кра-ко Діжон Кч. 54·55, інж. Кич, Кч. 100.

Всім жертвовавцям складає щиру подяку

Команда
Української Військової
Організації.

LIBRARY AND MUSEUM
UKRAINIAN CULTURAL & EDUCATIONAL INSTITUTE
WINNIPEG, MAN. CANADA
Представляє, складати в краю на
Ховайте „СУРМУ“ перед ворогами бо це нелегальний орган „Політичних Вязнів“
Ціну 30 сот.

Стрілецька присяга—клятва.

На кров Народу, в боротьбі пролиту,
На честь батьків, що вольними жили,
На рідну скибу, морем сліз политу,
На заповіт борців, що полягли,—
Я присягаю і клянусь.

На землю предків, що мене кормила
І зберігає прах моїх батьків,
На гін до волі, що людині мила,
На ненависть до лядських гайдуків —
Я присягаю і клянусь.

На кров гетьманів, що пливе нам в жилах,
На Жовті Води, Корсунь і Батіг,
На горду славу, що живе в могилах
І жде нових носителів своїх,
Я присягаю і клянусь.

Не дам поганьбленню моого роду!
Піду на муки і на ад терпінь—
Ta не скрюся—не зігнусь!
Так мені рідний поможи, народе,
I Ти, всесильний Господі! Амінь.

Українська Галицька Армія на історичному шляху.

Українська історія це одна безперервний тяг кровавих воєн і поодиноких боїв за волю України. В часі тих боїв мали місце двох головних ворогів. На північнім сході були москалі, а на заході ляхи. З ордами сходу і півдня Україна дала собі раду. Остали тільки захід і північ.

Історія повторилася і під час наших останніх визвольних змагань. Українська Галицька Армія мусила відступити під напором ляцько-антантських військ на східно-українські землі. Кровавими слідами значила вона свій відворот за Збруч. Із тих часів остала святі могили на нашим гарім Поділлю. Ці могили це доказ того, що ми зголосили свої права до західно-українських земель. Зголосили ми ті права гарматами і кровю, які пристало це такому народові як ми, як це чинили і наші батьки впродовж історії.

Українсько-Галицька Армія опинившись на східніх українських землях, виказала і тут всі найкра-

їші воєнні прикмети. В тихих первісних боях, підче об плече з Наддніпрянською Армією кинулась вона на московські війська. Не було пеєшкод, яких би вона не перемогла, не було за багато жертв, котрі вона не зломила б по дорозі до столиці України—Київа. По місяцях тихих боїв станица У.Г.А. на передмістях святого Київа. Цей момент має велике значення в нашій історії. Наші вороги побачили, що Київ не зреється віякий українець і з найдалішої закутини нашої землі. Серце кожного українця буде вічно жити там, що діється над берегами святого Дніпра.

Дорого заплатили Галичани за свою сміливість здобуття Київа. З великої стогнічної армії не стала в живих й десята її частина. Але ніяка жертва не є за велика, коли ведеться бій за Київ, за Українську Державу. Ми, націоналісти, резуміємо вагу тих жертв. Ми не боїмося їх, бо знаємо, що Українську Державу можна здобути пра-

вою і замертою боротьбою. Тому нам вічно стоять перед очима ті десятки тисяч могил на широкому воєнному шляху зі Львова до Києва і ледімо ту традицію, котра віс на нас із тих могил. Прорив під Городком, Чортківська офензива, бой з Москвою і тріумфальний вхід до Києва, це дороговказ, що будуть присвічувати українському народові так довго, доки він не перестане існувати на землі.

Шлях Київ—Львів це є головна вісь, довкруги якої кругляться всі наші війни на протязі історії

Війна, мир та революція.

Безнастанно та споконвічно відбуваються змагання і проводиться боротьба поміж народами й державами за існування та за панування. Лише ти сячітна історія Європи дає нам безліч виразних прикладів, що мирна господарська й культурна експансія націй та боротьба поміж ними за провідну роль й гегемонію в світі з неминучістю приводять до таких короткотривалих чи-то затяжних збройних конфліктів, під час яких гинуть і розпадаються народи й держави, а на їх місце повстають нові потуги і приходять до панування інші нації. Витворився немовби такий історичний парадокс, що війна та мир творять одну цілість, бо під час миру провадиться підготовка до війни, а під час збройних конфліктів відбувається боротьба за новий мир. Так було, так і буде.

Безупинне міждержавне суперництво проводить з конечністю не тільки до зовнішніх конфліктів, але — посередно чи то безпосередно — спричинює також ріжного роду внутрішні перевороти та революції. Буває й навпаки, а саме, що революції викликають нові війни. Історія Європи за минуле століття яскраво свідчить, що війна й революція спроваді пов'язані досить міцним ланцюгом. Так само хіба недавня європейська війна не викликала цілого ряду державних переворотів та рево-

ліцій, які вже відбулися й відбуваються в Європі на наших очах? Або хіба Суверенна Соборна Україна не повстала була в огні й бурі війни й революції?

Українська Національна Революція, що вже переходить на українських землях а метою якої є виборення української великодержавності, у процесі своєго дальнього розвитку з неминучістю переїде у збройну боротьбу проти історичних ворогів України. А нема сумніву, що, наколи б Польща та Росія під час тих або інших зовнішніх конфліктів зазнали такої поразки, яка в корінні захистала б їх мілітарну силу і спаражівала московсько-польське панування над нашими землями, то також робем був би розчищений шлях для остаточної перемоги Української Національної Революції. Це знають також наші історичні вороги і шляхом різних договорів та пактів намагаються забезпечити собі мир.

Навпаки, Українська Нація не потребує теперішнього гнилого миру, побудованого на тих договорах, які закопали в могилу нашу державність. Ми повинні рішуче поборювати той беззубий пасифізм, що — всюди поширюється — лише деморалізує духа нації й параліжує її волю до боротьби. На жаль, українська ліберально-соціалістична пре-

са підпадає впливам цього пасифізму, та не маючи мужності отверто йому протиставитись — тим самим ширити в колах української суспільності шкідливі пасифістичні ідеї, занесливуючи український визвольний рух та затамовуючи розвиток Національної Революції.

Не в інтересі України є теперішній мир. Ні! Вона потребує нового війни й то війни такого розмаху та характеру, щоби ця жахливим буревієм і хмароломом як той тайфун налетіла на наших ворогів та дощенту розторощила їх військову силу. Це та свята правда, яку зобов'язані прияти всі українці за акою, бо не право її справедливість, але національний егоїзм і збройна сила кермують світом. Ми не кровождані, й коли повстане Суверенна Соборна Україна — теж будемо обстоювати бажаний для нас стадий мир.

І лише з такого погляду повинні ми розглядасти всі ті раптові зміни й несподівані потигнення та гарячкову гру, що відбуваються нині на міждержавній шахівниці. Лише на підставі такого критерія ми зможемо правильно оцінити всі ті різні пакти, що мов лихоманка або якась інша пошесті окопили Європу. Звичайно майбутні події виникнуть їх на історичний смітник, де їм і належиться бути. Що тільки цей підхід до теперішнього плавкого міжнаціонального укладу сил у світі дасть нам у руки такий ключ, яким можна одчинити двері до тих тайнів, у яких одночасно з розмовами про мир відповідні чинники дипломатичні й мілітарні готові нові війни.

Всупереч поширеним поглядам ми переконані, що — не зважаючи на всяку балансину про розброєння — всі готовуються до майбутніх зовнішніх конфліктів. Вже навіть чути той підземний гуркіт, що віщує нові вульканічні вибухи. Тому коли Українська Нація не хоче бути лише обектом під час зовнішніх конфліктів, а бажає стати підметом, щоби використати їх з метою своєї визволення,

— то вона зобов'язана вже тепер всеобічно готовуватися до майбутніх подій.

Звичайно, ми, як і кожна нація, повинні передусім покладатися на власні сили, безупинно їх розвбудовуючи, бо саме недостача власних сил унеможливила нам належно використати той слушний час, якого чекала Україна понад двісті літ. Проте треба пам'ятати, що також наше політичне беззгодові, хоторянство та доктринерство — як у внутрішніх так і зовнішніх справах — спричинилися до того, що ми промарнували ту справді щасливу історичну нагоду, яку судила була нам доля 15 років тому.

Та усі нації — навіть великоріджені —, готовуючися до збройної боротьби, щоб забезпечити собі перемогу — плачуть спільників проти своїх ворогів. Чи маємо ми вже таких спільників? Ні! Не маємо. Немає ще в світі ні одної країни, яка — так мовити — на життя і смерть заангажувалася в українську справу. Правда, українська преса систематично, але безкритично поширює всікі, на жаль, часто підмальовані або перекрученні відомості, як також різні близькі представники поголоски про всікі фантастичні плани й навіть провокативні вигадки, що їх пускають гуляти по світу через продажну пресу наші вороги від зрозумілої метою, — віює в українську суспільність безпідставну віру та вітворює шкідливі ілюзії, що немовби Україна вже має своїх спільників і союзників, бо — мовляв — діяють українські групи чи навіть особи вже здобули якусь там пріязнь в певних колах тих або інших країн. Звичайно, подібні мрії й ілюзії під ватиском фактів і подій з суворого життя в часом зникають та вивітрюються, але — на жаль — викликають чергові розчарування й посплюють загальну безнадійність. Ми маємо тверезо та мужньо глядіти на дійсність і, щоб не повторилися знову старі сумні і навіть трагічні помилки, зобов'язані приставати до поширюванню всіх шкідливих ілюзій.

І хіба можна забути? Нікола! Ті козаки відійшли і більше не вернули. Зате прибула інша. Пригадую, як прибули лахи, як стояли табором на вигоні, як напали на них більшаки... А пригадую також, як одного осіннього дня ті самі лахи наших хлопців спорострілом, без суду, розстрілювали. Матері там були, батьки були, були жінки і нареченні. Були і ми малі. І..., Ви ж самі знаєте решту. Ви маєте розтоштану польським кошем руку...

І от минули ті десять років. Ріс, грубаш міців. А осінь, а стрібачі над людськими головами лядські коні, а розстріляні хлопці, а зломана Ваща рука, що розпукає ганьбу... Ні!.. Сто-ірат, мамо, ні! Це не забудеться, що не сміє забутися! І коли б я забув, коли б забули всі ті, що там були і бачили... на що тоді жити? На що? Ну, посудіть самі...

І тому я став революціонером. Мені всього двадцять років і я під наглім судом... але я не каюся.. Не можу каютися. Я все таки щось зробив. Я не жив даремно... А коли я передам заповіт боротьби тим, які прийдуть по мені, і коли вони не вмрут смертю слабодухів, я буду аж надто щасливий...

Цього листа Андрій Кудра не писав. Він ходив по келії — одиночці і лише думав. І є ці один шматочок його душі, замкненої у чотири стіни тьремного муру.

Лист до мами.

Любі мамо! Наша перша зустріч у вязниці зробила на мене гніюче враження. Хочу тепер дещо пояснити Вам. По-перше, хоч вони мене заарештували і поставили перед загальним судом — все це не значить, що прийшов мій кінець. Дивлюсь в обличчя будучого певної й рішуче. Вірю, що вирвати мене з життя у двадцять років й не вдасться.

І пишу Вам цього листа не тому, що Ви моя, Андрія Кудра, мати, що Ви родили мене, повівіли, співали своїх невибагливих матірів пісень, тішилися кожним моїм усміхом, кожним висловом моїм. І навіть не тому, що двадцять років чекали Ви на мене, поки стану Вашою мрією-гордістю, священиком напою деревляної трухлявої церкві що надягну блискучу ризу і стану зручним протягом голосом виводити найприємніші для Вас, слова розмови з Богом.

Ні, не тему, мамо...

Але не подумайте, що я забув все це, що не пам'ятаю... Що теперішній стан вичавив із мене усі синівські потки... О, лі!.. Пам'ятаю все, до останньої усмішки на устах. Пам'ятаю Ваши клуночки, якими обкладали мене, коли посыпали «на велики школи». Пам'ятаю Ваши слова: „Іж, дитино, та рости... А також: «вчися, мудрих людей слухай...»

І пам'ятаю також, як Ви, коли наш драбинястий візок, що віз мене «на велики школи», викочував з воріт, як хрестили мені дорогу... О, мамо! Все чисто пам'ятаю... Але радості Вам не зробив, не став священиком... Отак, як бачите. Сиджу тут, як небезпечний вязень.

Все таки не тому пишу цього листа. А чому? Сьогодні неділя. День ясний таєкий, тихий. Ви певно ходили до нашої церкві, ставали на свою місця в бабинці і били глибокі поклони. Я так і бачу Вас. І бачу, як седяни стояли юбою коло дзвінниці, щід зразого, дикою групою, з якої са-ме спадають дічки, і мабуть гуторили:

— А знаєте, куме?

— Гов... а що там?

— Та кажуть Кудриного Андрія поляки заарештували... Кажуть під польський суд піде.

— Та невже? А то за що? Та не може бути...

— Та Хресто-святий, не брешу. Бачили як Кудриха плакала нині?

— Отаке, дивися. А заю ж його? Здається, чесний парубок і не комуніст.

— Або їм що... Знаєте, як то є... Теперіка хіба чесний людні життя? Сказав слово, хтось підслухав і маєш... А школа хлопца. Лепський парубійко. А розумний... Про оту Україну, як пічне, як пічне — хоч-не-хоч, а слухаєш. І правду, люде мої казав. Гірку, чуєте, правду. Коби були домагалися

зій, безпідставних надій і підмальовувань дійсності.

Бо хіба різні українські групи своєчасно не складалися безкритично на допомогу Антанти? Хіба вони злочинно не орієнтувалися на наших історичних ворогів? Хіба вони не вірили сліпо в інтервенцію Європи проти СРСР? Хіба вони не сподівалися наявно, що Ліга Націй врятує Україну? А що сталося в дійсності? Антанта допомогла не нам, а — москалям та полякам. Варшава і Москва тільки використали наші сили для власної мети. Європа торгувала пантує зі СРСР, бо вона збройно виступила б проти союзників лише з метою самохорони, коли б московський комунізм смертельно загрожував її існуванню. А Ліга Націй свою поставу до пактівської, головової катастрофи, всяких наших зажалень та наших вимог окремих пасів для української еміграції показала нам виразно, чого можна від неї сподіватися. Бо цей Ноїв ковчег або збиранина всяких нам ворожих і прихильних та нейтральних елементів має своїм головним завданням усувати можливі зовнішні конфлікти мирним способом і устійнювати той теперішній мир, який наче смертельна петля намагається задусти напу націю.

Великий прихильник ідеї Ліги Націй (не теперішньої, яку вінуважав тільки зародком ним вимріяної) та приятель України відомий публіцист В. Мартен, нині вже небіщик, нераз нам казав, що ми можемо використати Лігу Націй лише як відповідну арену для проаганди й розголосу української справи у світі, щоб таким робом здобути собі прихильність публичної опінії й, шляхом деяких заходів, до певної міри унешкідливувати політику наших ворогів, скермовану на всеобще низлення українського народу. Навпаки, шумати собі союзників у наших визвольних змаганнях — на його думку — треба зовсім деінде. І, безперечно, він мав рацію.

Де-ж ми масмо шукати собі спільноків? Ми вважаємо, що лише вороги наших ворогів можуть

бути нашими спільноками, бо лише спільність інтересів та братство по зброї родять справжню й щиру пріязнь. Нашими спільноками можуть бути тільки ті країни, які рішуче не годяться зі сучасним станом на Європейському Сході й незалежно від їх поглядів на далекі інші європейські проблеми, обговорюють необхідність нового радикального розподілу Східної Європи.

Ми всі твердимо, що українська проблема не є ні московською, ні польською, а європейською, й навіть світовою. Тому саме утворення й існування Самостійної Соборної України повязане з інтересами цілого ряду держав. Але зрозуміло, що всі вони й не в однаковій мірі прихильно можуть ставитися до нашої боротьби за українську велико-державність. Крім того не слід забувати, що в бігу міжнародної гри зовнішня політика тих або інших країн, як також взаємовідносини поміж державами, в залежності від загальних змін у світі та в звязку з боротьбою за т.зв. рівновагу сил, не рідко зміняються й нераз ще будуть змінятися в майбутньому. Нар. Англія на початку минулого століття спільно з Росією й німецькими країнами поборювала тодішню Францію; а під час останньої європейської війни вона разом з Францією протиставилася російському імперіалізму в Європі (Крамська кампанія), а ще недавно, 20 років тому, підтримувала свою колишню союзницю Японію проти російської експансії в Азії. Також і інші країни, ракуючись з вимогами часу, нераз міняли свою зовнішню політику протягом останнього століття.

З тими фантами ми теж зобовязані ракуватися, щоб знову не сталося так як під час недавньої нашої збройної боротьби, щоб у слушний час ми щераз не опинялися сам на сам у кровавих змаганнях проти історичних ворогів.

Про основи організації збройних сил.

Кожна держава є змушена мати до свого власного розпорядження надійну збройну силу. А то так для збереження своїх життєвих інтересів на землі, як теж для збереження ладу державного в себе в хаті. В обох випадках діє військо зі зброєю в руках аж у конечній потребі, як сила вирішальна, після того, коли держава зужила всі інші засоби, що наслідку не дали. Як найважніший — бо вирішальний — чинник, отже і необхідний елемент державного існування, накладає збройна сила на суспільність особисті і матеріальні повинності. Ті повинності зростають або зменшуються в залежності від того, які вимоги і завдання ставить держава до збройної сили. А вимоги ті залежать від кількості і якості сусідів, взаємовідносин з ними, їхньої могутності і воєнного приготування, від положення та вартості власних границь театру майбутніх воєнних діянь, а передусім від внутрішньої ситуації в державі, та небезпеки громадських розrухів на випадок війни.

Щоби збройна сила була здібна відповісти всім завданням у майбутньому, мусить вона бути кількістю і якістю боєздатна. Побіч того вона мусить бути в найвищій степені боєготова, то є, мусить

зазвичаючи узглядністю модерністів і розвиток техніки. Боєздатність збройної сили залежить від кількості і якості її складників т. є людів, коней, воєнного матеріалу найріжнішого рода, та, ясна річ, від їх раціонального використання і відповідної організації.

Кількість збройної сили залежить в першій мірі від кількості населення здібного до зброї, як теж і від роду побору. До світової війни мали всі великі європейські держави —кромі одної Англії т.зв. загальний побір. Ця система має принципом, рівномірне обтяження загалу громадян, т. є кожний здібний до зброї громадянин мусить підати такій службі; нездібних натомість притягається до інших чинить чи то до плачення податку. В Англії було почасти добровільне військо, а почасти міліція.

Якість збройної сили залежить від: а) при-мет тіла і духа її членів; тому комна держава пільно опікується пілеканням спорту у всіх його родах серед найширших шарів суспільства, а також виховує громадянство в патріотичному дусі, розвбуджує військового духа, через впровадження у всіх школах примусового військового вишколу, та по-важільних військових організацій.— б) від війсь-

кового вишколу й членів.— До світової війни існували дві головні форми військового вишколу: кадрові і міліційна. При першій формі складається боєва армія вже в мирному часі слив у всіх її частинах з «кадрів» т. з. у зменшенному стані супроти воєнного, а завданням кадрів в часі мирів є вишколювати всіх здібних до зброї, всіх їх родів. Із вибухом війни поповнюються кадрові частини запасовими членами аж до висоти воєнного стану. Кадри і загальний побір — були системою кожної модернії армії в часі — до світової війни. При міліційній системі існують в мирному часі лише провід війська і малі вишкільні відділи, що з вибухом війни звичайно розв'язуються. Всі частини боєвої армії тут, формуються щільно в часі війни. Ця форма війська є щоправда найдешевша для держави і найбагатіша для громадян, але відносно якості і боєготовості дає міліційна армія много до бажання.

По світовій війні повстало питання щодо системи побору: добровільний чи загальний побір? І хоча на зовні всі держави — побідники все і всюди заявляють «найціннішу» волю зменшити зброяння (бо такі взяли на себе зобовязання в мірних договорах), то з кожним днем стає нам щораз більше наявним, що всі вони, — навпаки — свої зброяння посилюють навипередки. Це має свою причину в тому, що всі вони не почували себе певними в посіданні загарбаніх чужих земель. Огже зброяться Москва, Польща, Чехія та Румунія, і реблять те саме інші. Тому система загального побору, не тільки що останеться на дали, але навпаки поширюється вже з «побору» мушців здібних до служби, на повність загальної служби, т. з. побір поширеній щодо віку новобранців в долину і в гору, а також вже засигає почасті і жінок; так що в часі нової війни буде служити все населення даної держави чи то зі зброяю в руках чи то виконуючи примусово якусь працю для армії. Існа річ, що в часі мира не всі «здібні» будуть втягнені в військові ряди. Частина дістане вишкіл у різних інших ділянках служби, щоби по змозі своїх фізичних і духових вартостей сповінити службу в часі війни. — Ця повинність починається вже в юнацькому вишколі і продовжується потім в активній службі.

Річ зовсім приєдна, що при таких масах здібного матеріалу не є можлива дотеперішня кадрова форма збройної сили. Це коштувало бы безмірні суми. Тому цю форму застуਪить форма мішана: система кадрово-міліційна.

Попри людський матеріал, входять в склад збройної сили коні. Коні, що до їх кількості і якості відіграють не-абсолютну роль. Величезна потреба кінського матеріалу в часі війни, змушує державу подбати за часу про необхідну кількість коней чи то самим їх племенам чи шляхом закупу. В таких хліборобських краях як наша земля, є недостаток на коні не так що їх кількості, як більше щодо якості. А йде модерній армії головно про коні легкі — верхові, та коні гірські, бо тяжкі запряги кінські щораз більше замінюють машини — трактори. Коні необхідно теж вишкілювати для військової служби. Вишкіл йде теж в часі мира. А що за дорогої коштувало бы тримати потрібні коні на удержанні держави, то вишколені коні віддається більшістю на приватне удержання, для господарських робіт, з обов'язком повернути їх в разі потреби, зоврема в часі мобілізації. Крім тих

коней має держава списи всіх коней здібних до вишколу і служби, хоча вишколу з ними і не переводиться.

Крім того живого матеріалу мусить держава приготувати щоби бути боєздатною і боєготовою — теж вже в часі мира, всякого рода матеріал інший (мертвий). Пого постачають фабрики і виробні. Замовлення робить держава по всій межі відомості у своїх власних фабриках, а коли їх немає то такі основує, з ціллю мати спромогу покрити ціле запотребовання воєнного матеріалу в себе дома. Тоді держава стає незалежною від чужих країн, а також усеє гріш за закупма остас в своїм краю, а не йде в чужину. Існо, що при тому держава мусить дбати щоби її власний промисл вироблював не тільки вироби найкращої якості, але теж і вироби найmodерніші, щоби не оставати позаду своїх сусідів. Таким чином од розвитку чи занепаду власного краєвого промислу залежить у дуже великий мірі боєготовість збройної сили.

Боєздатність збройної сили вимагає не лише, щоби її складові частини (люди, коні, матеріал) були найбільші щодо кількості, та найкращі щодо якості, але теж щоби всі ці складники були після їх здатності найкраще використані. Інакше все це може бути змарноване.

Перед збройною силою стоять на час війни різні завдання. Первоначальне її завдання пе осягнення перемоги над ворогом, т. є виграння остаточного двобою. Ця частина припадає найкращим частинам збройної сили, як говориться «фронтові». Для такої служби як-охорона мостів, шляхів, транспортів, обсадження здобутих теренів і т. д. — можна юхти вже менше здатних людей, а та вимога здатності ще меншою є при обслузі запілля — служба гарнізонова, охорона магазинів, тaborів полонених і т. д. — Різниця віку — отже тим самим різниця здатності — наказує ділити військових людей на категорії. Збройна здатність починається звичайно від 18—19 року; потім між 20—30 року чоловік є в повній силі; Далі наступає вже повільний запепал сил. При обов'язку загальної служби неможливим є теж всіх рівномірно вишколити, в наслідок чого теж робиться різниця. Неоднаковість віку, завдань, і вишколу членів збройної сили накидаютъ слідуючий їх розподіл, на три групи: 1.—2.—3.— лінії.

1. Лінія: (активне військо, бойова армія), охоплює зовсім здатних, зовсім вишколених, звичайно перших 10. річників — від 20—30 року. — По думці кадрової системи складається 1. лінія в мирному часі з: А) — Чинний стан, (президентський) активер штанд, кадровий стан, т. є вишкільний персонал і до вишколу покликані річники. Б) — Запасовий стан, куди зачисліні всі ті, що відбули чинну службу, отже повний вишкіл. Вони по відслугенні, відбувають час-до-часу короткі вітрати. Чим вищий є чинний стан числом, тим легший є вишкіл, і тим менше річників з резерви буде треба, щоби осягнути в частинах воєнного їх числа. Чинний вишкіл є чинний стан числом, тим легший є вишкіл, і тим менше річників з резерви буде треба, щоби осягнути в частинах воєнного їх числа. Чинний вишкіл є чинний станом, тим легшим є вишкіл, і тим меншим є річників з резерви буде треба, щоби осягнути в частинах воєнного їх числа. Ні одна держава не використовує повного числа новобранців одного річника. Частина здібних поборових переходить скорочений вишкіл, або і то і, і творить осібний запас — (ерзацрезерве) 1. лінії. Вишкіл того запасу переводиться в перших початках війни.

2. лінія: (запасна другого порядку, територіаль-

на, міліційна армія), вона призначена до менш важливих завдань і тільки з конечності призначена для боєвих акцій. Це роки 30-35, з 1-ої лінії. В деяких державах відбувають ті річники—головно старшини—що другий рік короткі вправи.

Саботажі.

Поневолений народ мусить боротися відома можливими способами зі своїми ворогами. Така боротьба є нашим святим правом і обов'язком. Світ ще не видумав кари, котрою треба би покарати наших ворогів за нечувані в історії людства знищенні нації українським народом.

До революційної боротьби поневоленого народу належать і пеодинокі акти, які називаємо саботажем. Саботажі виконують ідейні революціонери. Добра саботажова робота здобуває для революційної організації довіру і любов своєго народу, викликає деморалізацію у ворога та здобуває навіть признання і пошану у чужих народів. Щоби саботажі приносили дійсно шкоду ворогові і були для нього карю, треба уміти їх викорувати.

Подаємо тут, як повинна виглядати підготовка до саботажу.

1. Силад саботажового гурту.

Націоналісти, котрі виконують саботажі мусить бути зіграчі з собою. Їх мусить визнати велика і свята ідея. Любов до України мусить у них горіти таким огнем як у Данилишині і Біласа. Саботажники мусить бути певні себе і неустрашимі. Мусить вміти скоро орієнтуватися і рішати в трудних і тяжких положеннях. Притомність духа не сміє їх ніколи опустити. Крім цього мусить посідати силу і зручність, а між собою любитися як брати.

Саботажовий гурток набирає ще більшої сили, якщо він має доброго провідника. Справа провідника дуже важна, бо провідник поносить відповідальність за перепровадження саботажу. Провідник мусить виникати своїми прикметами, щоб люди його любили і мали до нього безмежне довіря. Він мусить знати як технічно переводиться саботаж а під час самої роботи давати ясні і недвозначні зарадження. Часом можуть здати несподівані випадки і тоді він близькавкою мусить видавати відповідний приказ, щоби не занапастити товаришів і самої роботи.

2) Як великий має бути саботажовий гурток?

Чисельність залежить од багатьох річей. При організуванні саботажового гуртка, треба мати на увазі величину того предмету, на котрому думаємо виконати саботаж. Якщо цей предмет є великий, або знаходиться в непригодному для нас місці, то треба призначити більше людей до його знищенню. Далі буде тут рішати це, чи предмет цей стереже ворог і в якому числі. Засадою є, щоби уживати як найменше людей. Саботаж на предметах, що їх ніхто не стереже і котрі знаходяться у додільному місці, виконує один чоловік; напр. підложення бомби під якийсь ворожий об'єкт, або спалення його.

Коли переводиться саботаж при більшій скількості людей, то тоді люді є так заняті приділеною роботою, що майже не звергають уваги, що діється поза їх плечами. При такій роботі легко їх перестрілити, або їх знищити. Щоби цього уникнути, треба у відповідних місцях виставити стійки, що будуть отерегти товаришів під час роботи. При важливих саботажах треба мати окре-

3. лімія: (ляндштурм, ополченці, загальна резerva) охоплює тих, що заліпилися по сформованню 1-ої і 2-ої лінії, т. є річники понад 35 літ, далі невищолені наймолодші річники та нездібних до служби зі збросю, а тільки до інших чиніть.

мий відділ, котрий забезпечував би роботу: цей відділ не бере участі у технічному виконанні саботажу; він стоїть збоку і випадку ворожого нападу має боронити товаришів занятих роботою. Він також є відворот.

Ті люди, що виконують саму технічну роботу, (техніки) мають зброю лише до оборони: ніж і револьвер. Вони мусуть бути так добре вишколені в технічній роботі, щоби її перебіг відбувся близькавкою. В темряві і під час непогоди мусуть вони без світла вміти заломити капсулю чи направити контакт.

3) Приготування перед самою роботою.

Саботажники мусуть змінити свій верхній вигляд перед роботою, щоби ніхто їх не пізнав (в деяких випадках маски, почернення саджю і т. п.). Якщо саботаж виконується на якийсь державний будинок, то добре є одягнути однострої в котрих ходить державна служба; до саботажу на залізниці добре є мати залізничні однострої, а на військовий об'єкт військові однострої.

Не треба забувати, що ноги полишають сліди. Багато саботажів викрилося в цей спосіб. Тому здати йдемо на роботу, треба обвинути чоботи шматою, або натягнути на них із верха пончохи, щоби слід був до нерозпізнання. Для більшої певності треба посипати паприкою сліди, щоби пес не міг викрити співробітників. Паприка убиває нюх у пса на кільканадцять годин.

На ворожі стійки треба рівно ж уважати. Хоч як би ми потихо підкрадалися до них, то всі таки вони можуть зауважити наш рух. Знаємо з практики, що така стійка звертає зараз увагу в сторону, звідки доходить хочби найменший рух. Тоді стійка найперше скоче переконатися з чого походить рух. Звичайно стійка при збереженні великої обережності подається в той напрямок, звідки почула шелест. Саботажник може її знищити, але це є ще нередчесно, бо стійка може заалармувати ворога і тоді вже не вдастся виконати саботаж. Ліпше є змінити стійку, щоби вона набрала переконання, що підозрілий рух спричинив звір, шум корча або щось інше. Тому в деяких випадках добре мати зі собою корчак ялів'ю чи ящого дерева. Цей корчик треба затесати гостро або заостроти кінець корча в гостре залізо. Коли стійка зауважила наш рух і зближається до нас, треба ветромити корч у землю, а самому відповісти на кільканадцять кроків від корча. Стійка знайде корчик і буде переконана, що то його галузя шелестіло. Розуміється, що як стійка не заспокоїлася відкриттям корчика, то треба її знищити.

Вибуховий матеріал треба нести в кишенях. Якщо не можна його змістити в кишенях, то треба зробити маленький пакунок, котрий не звертав би уваги. Для лішшого маскування можна взяти мішок, чи кошик із листям, бурачинням, грибами, овечами чи іншими річами, котрі не викликають підохріння.

На місце саботажу не підходить ніколи гуртом.

Для людей визначити стрічу по дорозі, або близько предмету, на який маємо виконати саботаж. На місце стрічі йдуть саботажники пеодиноко, і в різних часах. З місця стрічі треба йти обережно під самий об'єкт саботажу. Коли підійдемо дуже близько, треба положитися на землю і підслухувати. Часом будемо мусіти підходити отвертим тереном, або в місцічну ніч. У такому випадку треба повзати.

4) Виконання самого саботажу.

Предмет, котрий хочемо знищити може мати озброєну стійку, або не мати її. Коли немає стійки, то всежтаки виставляємо забезпечуючі стійки під час самої роботи, щоби не бути заскоченим. Ці стійки рівно ж повинні вважати, щоби не настутило припадкове або пляноване ворогом заміщення між саботажниками. (Може припадково переходити якийсь чоловік, котрий може викликати заміщення).

Саботажники працюють у найбільшій типині. Не вільно їм ані говорити, ані шептати ані порозуміватися свистом; тому кожне таке підприємство мусить бути так ґрунтово підготоване, щоби при самій роботі не було чути ані слова. Саботажники, котрі виконують технічну роботу, порозуміваються через легкий штурханець у хребет, в ліве або праве рамя, в голову і т. д. після того як саботажники умовляються. На більшу віддалю треба порозуміватися голосом птиць, як приміром сова, крук, ворона, перепелиця. При роботі не вільно уживати електричної лампки з білим світлом. Сочину треба заслонити червоним або зеленим папером. Для помочі можна названіти світляною фарбою те місце, в котрому має наступити запалення. При роботі не лишити по собі ніяких слідів, і по їх скіянні скренько відступати.

5) Саботажі на об'єктах, котрі стереже озброєна сторожа.

Цей рід саботажів є найтяжчий. До такої роботи треба поділити людей на три відділи. Перший відділ не будуть техніки, котрі мають виконати самій саботаж. Другий відділ має знищити ворожі стійки, а третій має знищити ворожу варту, якщо така знаходитьться в поблизу і охороняти товаришів, котрі будуть виконувати самий саботаж.

Як же треба поступати, що він пішло справою і глядко? Другий відділ підпізує під стійки і негайно їх нищить. По цім треба відібрати від стійки киріс і гранати. До цього відділу призначаються найбільш відважних, сильних і зручних людей. На таку роботу вибирати що можливості дощеву, бурливу і безмісячну ніч. Під час цьої роботи, відділ, призначений до забезпечення, лежить готовий до боротьби згідно до наступу. Але його треба виконувати лише в крайному випадкові. Останній відділ лежить під час цьої початкової роботи по заду, вільний. Він тримає коло себе на поготівлі вибуховий матеріал.

Але не все біля об'єкту будуть знаходитися якісь ворожі стійки. Часом буде кілька стійок, або в поблизу буде засідка. Від часу цієї проби треба узгляднити всі перепони, які будемо мати під час самої роботи. (стійки, варта, відкритий терен і всі інші місця випадки). Під час цьої проби треба все так виконувати як при правдивій роботі.

Коли так будемо приготовлятися до саботажів, то вони будуть мати відсутні відомі варти, саботажники-техніки вже роблять свою роботу, щоби її скінчити, аки їх товариші упораються в варто. Техніки мусить так приготуватися, щоби саботаж був виконаний у кількох хвилинах і одним духом.

Поступовання по саботажам.

По виконанню саботажу наступає відворот. Відступати треба різними дорогами. На місці не сміє лишитися ніодин учасник. Забитих і поранених треба забрати із собою. Провідник іде по заду. В часі відвороту треба відчистити собі лиці і руки коли ми зачерили їх саджю. Добре мати до цього папір, котрий уживається у театрак до усування шмінки з лица. В певнім віддаленні від місця саботажу треба здати в рів з водою, або потік і йти ним кількасот кроків, щоби змінити положення пса, а перед тим не забути посипати сліди перцем або паприкою. Дома треба відвізати із ніг шмати та їх сушити. Убралиши переглянути і вичистити. Заходувати спокійно і обережно.

7) Узброєння.

Саботажовий гурток мусить бути відповідно узброєний. Найкраща зброя це сильний кінджал, гумова палиця до тихіх ударів і приголомшень, шнур до вязання, «кнебель», перевязка, ножиці до перетинання дротів, джаган і рискаль якщо їх треба до підложування вибухового матеріалу, револьвер, гранати і вибуховий матеріал.

8) Нінцеві зауваги.

Перед кожним саботажем треба перевести добре розвідку. Це головно відноситься до тих предметів, при яких виконання саботажу, або відсутні, або відсутні від засідки. Треба вишукувати місця, котрими добре підійти під ворожий об'єкт, щоби пізніше в нічі легко в них посуватися. Далі розвідати як установлені стійки і як наступає зміна. Чи стійки є часто провірювані? Яке віддалення стійок від будинку варти? Як виглядає довкруги околиця? Чи вона порізана, покрита лісом, чи це чисте поле? Чи не буде можливості відвернути увагу стійок в інший бік під час роботи? (Напр. підпалити якийсь дім в поблизу). Звідки бере варта воду? Чи можна затримати воду в керници вечером перед нападом? (Уважати при цьому, щоби українське населення не впало жертвою!) Всі ці справи вимагають точної і докладної розвідки, котру треба провадити дуже обережно, щоби не викликати підозріння.

Але найголовніша річ, це вичлення кожного саботажника його ролі під час самої роботи. Дуже добре є перевести в одну ніч перед нападом залишальну пробу. Під час цієї проби треба узгляднити всі перепони, які будемо мати під час самої роботи. (стійки, варта, відкритий терен і всі інші місця випадки). Під час цьої проби треба все так виконувати як при правдивій роботі.

Коли так будемо приготовлятися до саботажів, то вони будуть маги всі дані на успіх.

Війна будучності та її роди зброя.

В продовженні нашої теми присвятимо пару слів особливим типам мінометів, повітроплавним гарматам і гарматам проти-повітроплавним. У руках війні наткнемося поміж іншим на сильно відпорні ціли напр. зализобетонові і пакцерні точки спротиву, які належить зруйнувати одним стрілом. На це потрібний є поодинокий стріл із можливим найбільшим діланням, та приходить на увагу розривний ладунок, аж до 5.000 кг. Нинішня техніка ще не потрапила збудувати такої саме гармати (для рухомої війни), тому для тієї цілі можна вжити лише міномета. Але досконалість стрілу міномета є обмежена, а для того майтажного міномета замагана є досконалість дострілу на 2.500—3.000 мт. З уваги на це треба його притягнути відносно близько до ворога, та її тут мусить він бути рухомим. Ця обставина вимагає для нього моторового ліфета. І щоби його по можності забезпечити перед ворожим відкриттям, то для бездимного і безгуркітного вистрілу вжато, замість вибухового пороху, стисленого воздуха. Той спосіб випробовано в часі великої війни і він виказався хосенням. Конструкція легких мінометів мабудь не буде мати великих змін, після того як вони виказались дуже практичними в дотеперішнім своїм виді, і то в кожному відношенні.

Летунська гармата призначена для вживання на літаках, не вимагає ані великої досконалості стрілу, ані великого калібра. Вистачає тут півавтоматична окіль 5 см. гармата, з досконалістю 600 мт. Варто згадати, що деякі армії випробовують такі гармати з більшим калібром.

Для поборювання різного роду літаків існують нині два типи земітно гармат, а то малокаліброва для обстрілу цілий низько летячих, та середні і тяжкі проти цілий високих. Від першого типу вимагана в якнайкорінша черга стрілів, та нормування скорості стрілу між 20—200 стрілів на минуту. Тому, що «пристрілювання» є неможливе зогляду на швидкість руху літака, то можна посунутися тільки особливими гранатами з дуже чутливим запальником та димовою сіткою приладом у її. Її розривність мусить теж бути незвичайно велика, щоби вона могла справді ушкодити навіть панцерний літак і тоді коли десягне не найвразливішу його частину. Головним недемаганням земітних гармат, що були в ужитку в часі великої війни, була занадто мала початкова скорість гарматнів. Вони потрібували 30 сек., щоби долетіти на 7.000 мт. висоти, а за той час літак міг змінити своє первісне положення, в якім хотів напрямі, на 2.500 мт. Того напрямку зміни годі передбачити. Тому і стріляння таке, було радше післастрілянням. Найнovіші конструкції тих гармат значно уліпшено. Але дальші уліпшення щораз більше вимагані, бо техніка летунська теж не стоять на місці.

Гарматні. Артилерія в часі світової війни, була випосажена шрапнелю як головним бойовим гарматнім легкої артилерії. Але шрапнеля не дала того, чого від неї очікувало. По війні затратили фахевці-гарматчики не мало часу над вирішеннем питання: шрапнеля чи граната? До сьогодні не вирішено остаточно цього питання. Бо нема сумніву, що шрапнеля ділає дуже діймаючо проти живих незакритих цілей, через свій низовий розсів. На-

тому дуже утруднене пристрілювання нею, бояться за поодиноким стрілом ві землі є можливе тільки в дуже рідких случаях; міжтим це стеження є дуже важним. Заступити це стеження —стеженням летунським є річчю майже недосконалю. Дальшим недостатком шрапнелі є за малий її гук при вибуху, а тому теж доволі слабе моральне враження. Всінці надійне ділання шрапнелі відлежить од цілком бездеганного функціонування самого шрапнельного запальника; а є знанням, що його справність при масовій фабрикації в часі війни давала багато до бажання.

Граната стала дуже скоро в час війни головним бойовим гарматнем. Її примінення є багато всесторонніше, бо вона ділає не тільки проти живих цілій, а її проти мертвих, і то проти найбільше відпорних. Її сильна детонація дає сильніце моральне ділання. Але вирішальний момент за першеветом гранати це те, що є можливе при них обстрілювання ворога під час ночі без властивого зорового стеження, та при пострілах розсівних, які вимагають що-лиш початкового стеження. Висновок французького генерала Гера про гарматні будучності звучить: «Коли покінчиться в усіх дотеперішні намагання поліпшити розклад гранати на скаже, можна буде без всякої шкоди позбутись шрапнелі взагалі. Граната це одинокий універзалний гарматень, що може мати примінення за всяких відносин. Вона є неспорімо головним бойовим гарматнем артилерії нині і завтра».

Відносно гарматневого запальника треба замінити, що на увагу приходить тільки ударний артилерійський запальник для всієї маси артилерійських гарматнів, який треба є виправити, щоби забезпечити детонацію гарматнів за всяких обставинок. Для обстрілу повітроплавів вимаганий часовий запальник, а на такий надається найбільше годинниковий запальник. Розвиток скіданальної летунської муніції змірє до збільшення снаївного ділання при бомбах легких і середніх, а при тяжких, якихсь 1000 кілограмових, до можливого вибухового ділання.

Хемічно діючі зброя. Газ зявився як бойова зброя в часі світової війни. Перевага цього засобу, для цілковитого зломання психічної і моральної відпорності ворога, виказалася недвозначно супроти всіх інших засобів, а то в наслідок його всестороннього ділання. Доказом на це хай буде факт, що в німців при вінці війни, газова муніція становила одну четвертину всієї артилерійської муніції, і була би вона виносила напевно ще більший відсоток, колиби можна було спрятитися з її вибухництвом. Зломіж примінених при вживанні газів методів,—видування газу й гранатне стріляння —виказався цей останній вартісним. Боперший примінений тільки в позиційній війні, вимагав дуже широких приготувань, був залежний від погоди і вітру (при оберненні вітру загрожував власним військам)—газове стріляння направляється передусім проти ворожої артилерії, а щоби осiąгнути потрібне ділання, вимагає масового зужиття муніції та газу такого хемічного складу, який був в силі просикати ворожі газові маски. Те поборювання артилерії будуть найсильніше підпомагати летуни своїми тяжкими газовими бомбами. Не є виключенiem, що прийде до примінення піхотинський гранатомет із газовими гранатами

проти ворога у сильно укріплений позиції. Газова зброя здобула собі преважне місце для вирішення бою. Всі хемічні інститути світа працюють над тим, щоби до будучої війни вступити з таким газом, проти якого не давали би охорони ніякі газові маски ворога, та якого вибір був би ворогові неможливим.

До категорії хемічних зброя належать димові гармати, що мають за ціль заслонити перед оком ворога власну чинність, або засліпити ворога і унеможливити йому артилерійський обстріл.

Оборонні зброя. Вже в самій природі війни лежить, щоби перед зачіпною зброєю ворога оборонитися по часті власною зброєю, по часті іншими засобами, коли хочемо втратити наїну відпору силу перед ворогом, та переважити його в вирішальному бою. Проти механічного ділання зброї охороняє панцер різного роду. Та він годиться що лише у злукі з різними родами зброя (кулемет, гармата, літак), натомість поодинокий боєць —за винятком позиційної війни—не може бути панцером обтяжений, а виряджає його тільки шоломом. Панцер повинен бути як найлегший, та при тім як найбільше відпорний, а це є питання технічної природи його.

Під час коли панцер є безпосередньою охороною, то посередньою є закривання цілій — маскування. Во поборювати якусь ціль можна передусім тоді, коли її запримітимо чи то зі землі, чи з повітря. Маскування має унеможливити це ворогові або бедай утруднити. Маскування полягає на тім, що допасовуємо до околиці терену —видом і барвою —ті предмети, що їх хочемо захистити; інакше може запримітити їх ворожий повітровий розвідчик, що зголосить це негайно власній артилії.

Лібер і за пару хвилин маємо несподіваний огонь. Маскування не відноситься тільки до предметів, але й до поодиноких людей, та всяких кольорів, за приміщення яких дас ворогові вказівки відносно угрування сил. Штука маскування поступила вже в часі світової війни дуже наперед, а в сучасну пору творить окремий діл дуже старанного вишколу та дослідів.

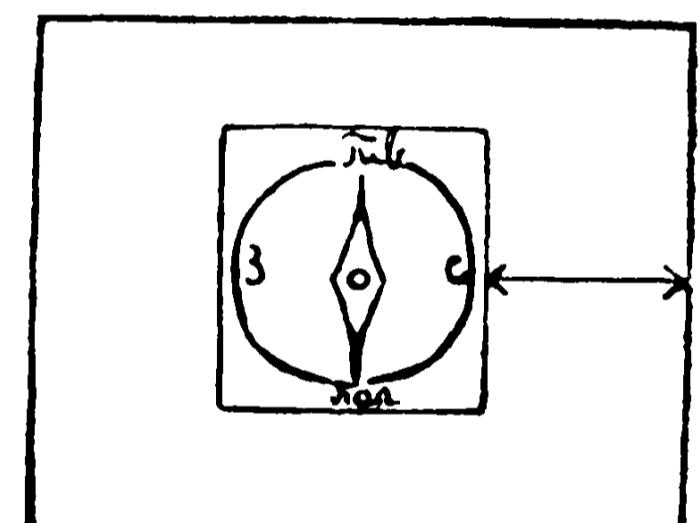
Газова маска та захистний одяг охороняють перед зброєю хемічно діючою. Газова маска належала вже в часі війни до предметів виряду важкого бійця. Защитний одяг був передбачений що-лише для особливих відділів тому, що той одяг робить люді неповоротними. З огляду на війну будучності, в історії не лише фронтові частини будуть засипувані газовими бомбами, але також етаповий терен, а також глибоке запілля (оселі, фабричні осередки), кожна державна влада турбується тим, якби захистити перед газовою смертю цивільне населення. І дуже вказаним є, щоби широке населення пізнало загрозу газової якісні, та під керуванням знатоків приготовило засоби оборони. Від техніки маски вимагаємо, щоби умови жиливала цілковите узамкнення від зовні, як найскоріше насадження, легкий віддах, і ясне бачення. Цілило (фільтр) мусить поглощувати всі роди газів. Газові маски нині в уживанні є виївнічним типом. Але з винаходом все нових газів потрібно уліпшувати і маски. Відгажування загазованих просторів переводиться посипуванням невтілізуючих середників. В найновішому часі виринула вже ідея, щоби ворожі газові хварі настрилювати невтілізаційними газами, або штучною доставою озону, при помочі електричних струй високої напруги.

Картознавство.

Вправи в природі. Той, хто пізнав теорію картознавства, може йти в поле, щоби на практиці поглибити своє знання. При тих вправах передусім треба буде узмисловити собі точно різницю при порівнанні простору в природі з його зменшеним представленням на карті. Це справа не труда, але щоби, собі виробити добрий погляд, треба переконати свої очі наглядно в той спосіб, що передусім відмірюючи 100, 200, 1000 метрів, і при тім пам'ятасмо, що той простір 1000 метрів, на карті займає всього 1 см. (На карті про котру говоримо).

Для перших вправ вибираємо сколицю зовсім отверту і шлях, що веде прямо на північ. Тоді легше читати карту. Карту ставляємо поземо, угадюємо її з сторонами світа і складаємо так, щоби околиця, в якій находимося, була нам на лиці. Перш усого означуємо точнісною точкою місце, де находимося. Сторони світа в природі найскоріше і найлегше означуємо при помочі бусолі, бо її магнітна голка все вказує північ. Знов же карта є тоді добре установлена, коли магнетна голка, що показує на «північ» в коробці бусолі, є рівнобіжна до бічних країв карти.

Коли не маємо бусолі, можемо ужити годинника. Обернемо годинник так, щоби стрілка, що вказує години, вказувала на сонце; кут, який тоді повинен поміж тою годиновою вказівкою і цифрою XII, переполовину; тоді лінія, що йде серединою тогу куга, в своїм продовженні, вкаже насамперед. Ніччу треба найти полярну звізду, що

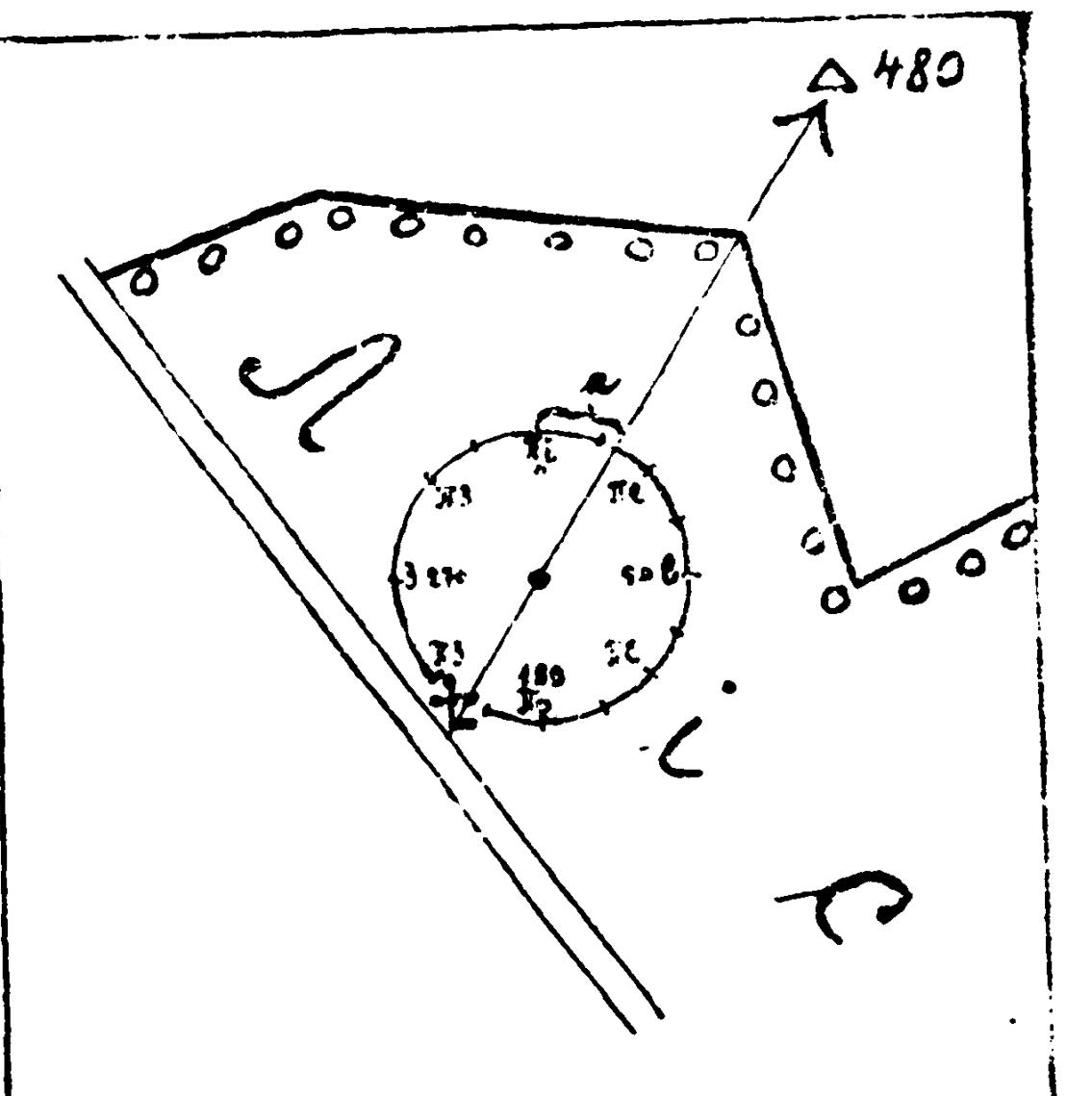
вказує точно «північ»; щоб її зняти, поведемо міню через «задні колеса» Великого Вела, і на віддалі 5 разів більші, ніж віддалення обох тих «колес»—находиться полярна звізд, що є кінцем «диші» «Малого Вела».

При вправах можна вибрати собі якісь добрі замінній предмет в природі, за наше вихідне місце, напр. хрест, місток, край села чи ліса. Далі приступаємо до відшукування в полі тих предметів, що їх бачимо на карті. Потім робимо навпаки. Шукаємо на карті того, що бачимо в природі. Річ ясна, починаємо від найближої околиці, найперше на 500 метрів довируги, потім 1000 і далі. Шойно потім начинаємо наш рух, по шляхові завчасу назначеним. Приглядаемося вздовж шляху околиці і порівнюємо з картою, чи все, що замічуюмо в природі зазначенено на карті. Карту тримаємо ввесь час у руках, і то так, щоби вона ввесь час була узгіднена зі сторонами світа. При тім рахуємо кроки, та часто перевіряємо наше місце на карті.

А що мірний нашої карти (1:100.000) є поданий у метрах, то перераховуємо кроки на метри, пам'ятаючи що один крок рівнається 0·75 мтр, т. є 100 кроків в рівні 75 мтрам, або 100 мтр. є 133 кроків.

Огже в самих початках практичних вправ звертаємо нашу увагу **виключно** на предмети, що їх бачимо на полі, на їх положення і вигляд у природі і на карті. Набравши в тім вправи, приглядаємося нерівностям самого поля. Знов порівнюємо все помічене з картою. Тим способом привчаемось охоплювати оком якусь цілу полосу країни з її природними формами, горами, долами, лісами і т. д., та вкінці набираємо такого хисту, що приглядаючись карті вироблюємо собі повний образ природного вигляду даної околиці.

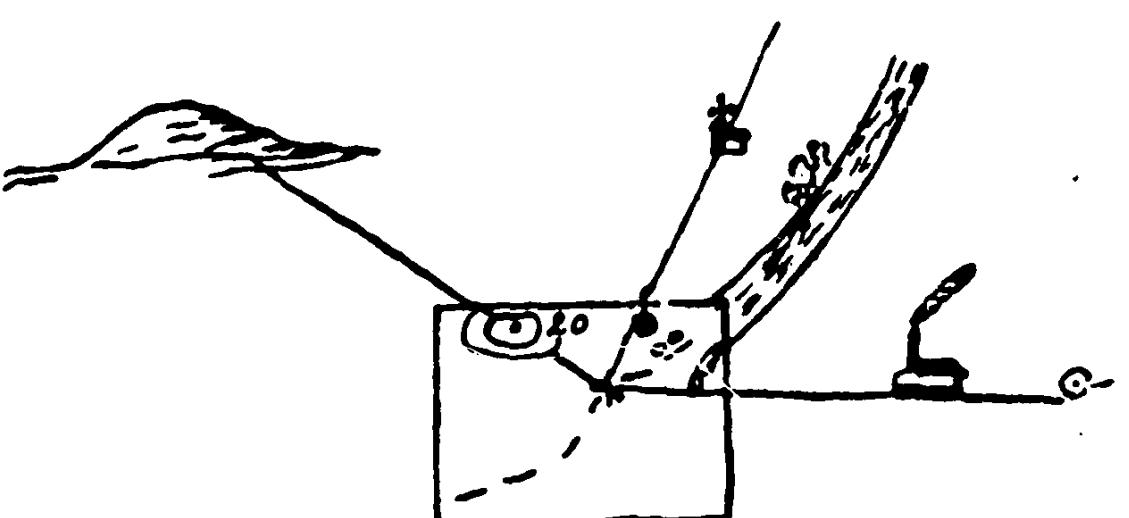
Як уже сказано, при мандрівці все поглядаємо на карту, і перевіряємо на ній наше кожноточкове місце, деходимося. Але можуть здати такі обставини що ми не могли цілий час робити перевірки і ось показується, що не знаємо, деходимося. Щоби собі забезпечити на такий випадок можливість скорої і легкої орієнтації, то згори запам'ятуємо собі якусь виразну лінію, що веде в напрямі нашого руху, або близько до нього. Тоді порівнюючи наше положення супроти інших предметів, означуємо на карті нашу «точку», деходимося. Це є можливе у терені відкритім і перегляднім. Напр. на наведенім рисунку такою лінією буде та, що йде через капличку на церкву.

ченими сторонами світа. лінією «північ-півдні» буда рівнобіжна до боків карти. На магнетну голку тепер не звертаємо уваги, бо вона тут не грає ніякої ролі. Тепер мусимо непомильно запамятати який кут показує на бусолі лінія «північ-півдні» разом із накресленою нами лінією на карті. Той кут вказує нам на бусолі число ступнів, і той кут є основою для точного затримання нашого напряму. Коли вже маємо той кут, можемо карту скласти в кишеньку, бо вона нам покищо не потрібна. Тепер шукаємо наш напрям в терені. Наставляємо бусолю так, щоби магнетна голка покрила лінію «північ-пол.» і відчитавши на бусолі запамятаний кут, вишукуюмо в терені якийсь предмет на лінії того кута, і саме той предмет творить наш напрям. Той предмет (дерево, горбок), не буде нашою ціллю; він тільки лежить на нашій дорозі. Тому дійшовши до нього, знов вишукуюмо другий предмет, дальший, на тій самій лінії напряму, тим самим способом що і перше, при помочі кута на бусолі. Таким поступуванням маємо можність затримати весь час нашого руху правильний напрям, і вийти точнісінько на намічене місце, з відбоченням на яких там кілька десять кроків, та й то тільки тоді, коли вимірюючи кут на бусолі, чи після при його відчитуванні, допустилися ми помилки.

Деїцо труднійшим буде означити наше становище повищим способом в терені гористім або покрятім (лісом, забудованими, садами). Тут зможемо «знайти» себе тільки по формах самого терену. Тому треба памятати те, що упляновуючи нашу напрямну і мету руху, треба завчасу точно перестудіювати карту, а потім рахувати віддаль нами пройдену напр. при помочі обчислювання часу.

Мандрівники-прогульковці зправила вишукують себе для прогульок околиці подальші від занурених шляхів, корчм, диму залізниць. Вони хотіть налюбуватися самою природою та її красою. Шляхи всі вони вже знають, тому йдуть навпростець через поля теж тому, щоби скоротити дорогу. Навіть стежок не шукають а йдуть навпростець. Але щоби важитись іти навпростець, треба мати певність, що вийдемо на бажану точку, вибрану на карті. Наша пословиця каже: «хто простує, той в діма не ночує», бо видко надто люди не знають способу як собі певність при «престованні» дороги добути. Таку запоруку дасті нам: карта, бусоля і наступна підготовка: Насамперед накреслюємо на карті лінію з нашого вихідного становища до вибраної точки, де хочемо прийти. Отже напр. як на заличенім рисунку хрест при шляху і горбок Δ 180. Карту в тім випадку не треба узгіднювати зі сторонами світа; зате дбаємо про щось інше: на визначену лучну лінію кладемо бусолю уважаючи пильно на те, щоби її таблиця зазна-

є дещо трудне, але тільки таким способом можемо дійти до наміченої цілі.

На тім місці треба зазначити, що цей наш виклад картографії є дуже короткий і неповний. Звертаємо в ньому увагу тільки на практичні речі, найшвидші, і то з ціллю вказати що лише на увагу і користь того знання для кожного, хто

Різне.

Розбороєння а дійсність. Конференція для розбороєння радить уже цілі роки, до нічого путнього не договорившися. А в протилежності до солодких мирових заяв, усі нації зброяться, щоб мати змогу постояти за себе у відповідному моменті. Ось деякі вимовні числа:

Мирний і воєнний стан армій поодиноких держав: 1) совіти 1,200.000 мирного стану і 7,000.000 воєнного; 2) Франція 655.499 мир. ст. і 5,000.000 воєн.. 3) Італія 434.000 (5,000,000), 4) Польща 300.000 (3,600.000), 5) Англія 240.000 (2,000.000), 6) Румунія 255.000 (2,000.000), 7) Чехія 140.000 (1,400.000), 8) Югославія 127.500 (1,150.000), 9) Бельгія 71.760 (600.000), 10) Туреччина 150.000 (1,500.000), 11) Іспанія 113.000 (1,800.000, 12) Данія 26.000 (150.000), 13) Естонія 14.500 (120.000), 14) Фінляндія 26.000 (300.000), 15) Латвія 23.500 (150 000 , 16) Литва 17.800 (200.000), 17) Греція 66 000 (600.000), 18) Голландія 38.000 (300.000), 19) Португалія 53.000 (870.000), 20) Швеція 57.000 (400.000), 21) Швейцарія 35.000 (400.000), 22) Норвегія 30.000 (110.000).

Летунство представляється в поодиноких державах так: 1) Франція має 4.500 літаків, 2.365 старшин і 37.827 стрільців, з того 3.500 активних летунів; 2) Англія має 2.4000 літаків, 5.458 старшин і 42.351 стрільців; 3) Італія має 1.500 літаків, 2.153 старшин і 22.126 стрільців, з того 2.916 летунів; 4) Польща має 1.000 літаків і 457 старшин і 10.477 стрільців, з того 1.300 летунів; 5) совіти мають 4.000 літаків і 33.150 персоналу, з того 5.400 летунів, 6) Америка має коло 4.000 літаків, а 16.000 персоналу; 7) Японія має коло 3.000 літаків і 22 000 персоналу.

Англійці про українську авіацію. Англійський авіаційний орган «Ейроплен» писав недавно між іншим: «Коли Україна стане незалежною державою, у нас буде багато робоги з постачанням для української військової авіації. В такім випадку для летунів буде дуже добра нагода заняти посади інструкторів-організаторів та старшин у цій авіації. Потім, коли Україна вибере собі мир, їй будуть погрібні літаки та ціле устатковання для цивільної авіації. Коли Україна стане незалежною державою та нашою спільнотою та коли Росія спробує напасті на Європу через Румунію, нам доведеться без сумніву післати на допоміч українській авіації значніші повітряні сили, а можливо таж, коли українську авіацію, незначну розмірами, буде знищено, то нам доведеться й заступити її в боротьбі.»

Так пумандың маңбасы

Так думають про майбутню українську авіацію чужі державні мужі. А тепер запитайте якого небудь напіогодраадього політика, що він думає про майбутню українську авіацію? Чи не вінчиться його «державне» думання на—автономії?

«Реальні політики» й українське військо. Орган наших «реальних» політиків, львівське «Діло» оголошує спогади про «Українських Січових Стрільців» бл. п. М. Галущинського, що є характеристичні своєю ментальністю, читомою не тіль-

хоче бути самостійним мандрівником. Хоч далі скажемо що про рисування шкіців з природи, та побільшування карти, але цього всього ще за мало для повного знання картографії. Треба кожному окрема самому точніше перестудювати це знання з книжок, яких є на різних мовах дуже багато.

ки передвоєнному, але і теперішньому спортуністичному таборові. Читаемо там між ін. таке: «Я ставив собі нераз питання, пощо суспільність ставить добровольчу організацію, коли держава і так забирає всіх здібних до зброї. Я неміг найти ніякого вияснення на це питання! Я думав, що було це дуже нерозважно жертвувати всім своїм дорібком, усією своєю інтелігенцією на те, щоб вона погибла. Бо не дурив хіба я себе тим, щоб навіть 10.000-ий відділ добровольців заважив на долі тої війни. Я вичував, що це більш політичний маневр, як дійсна потреба, але чи варто для сумнівних політичних здобутків рішатися на такий рисковний крок? Хвилиами хотілося мені кричати до суспільності, щоби не виконувала на собі «гаракірі», хотілося кликати до неба по помічі щоби рятувати ту молодь, якої нам більше треба, ніж усіх признань та сумнівної вартості політичних здобутків. Не лише нашій суспільності, але й польській дивувався я і дав тому вислів в одній моїй розмові з віцепрезидентом Ради Шкільної Краевої Дембовським, якому сказав рішучо, що суспільність повинна поставити своє «вето» супроти добровольчих формаций.»

Одако пишуть наші «реальні» про польські ле-
гіони, що вибороли польську державу; одако пи-
шуть про «Українських Січових Стрільців»,
що перші створили нам визвольницьку ле-
генду, і які хоч «не заважали на долі світової вій-
ни», але зате безміро заважили на долі України!
Для наших «реальних» українсько-польська і ук-
раїнсько-московська війна та Українська Держава
над Дністром і Дніпром неначе не існувала, хоч
це були зовсім реальні факти. Справді, якою «не-
реальною» справою мусить бути для них—майбут-
ня Українська Держава і творення військової си-
ли для її здобуття!

Чи треба військового вишколу? Американська «Свобода» в ч. 234/1933. вказує на «прямо хоробливий пацифізм нашої довосміної суспільності, яка гляділа на учеників військових шкіл, як на лінгяїв, нездібних до ніякої хосеної праці. А коли прайшла війна, наша молодь платила сотками тисяч своїх голов за ту провину батьків наших. Як глибоко ця відраза до військового життя ввійшла в нашу суспільність, може посвідчити факт, що ним заражена і наша іміграція в Америці, як вказують слідуючі числа. На округло 125 міліонів населення Злуцекі Держави мають для своєї оборони могутню флоту й сухопутну армію в сили 154.000 старшин і округло три міліони стрільців. Ця армія ділиться на три частини, а саме: Правильна Армія (Регулар Армі) виставляє в часі війни 24 тисячі старшин і 450 000 воїків; Міліція (Нешенел Гард) 24 тисячі старшин та 480.000 воїків; Організований Резерви 106.000 старшин і 2,000.000 воїків. В самих військових школах генеральному штабі є занятих у часі мира 4,229 старшин та 15.000 воїків. Коли візьмемо, що на 125 міліонів населення Америки є лише один міліон (в Америці й Канаді) українців, то відносно

нашого числа ми повинні мати в цій армії приблизно 1.500 старшин та 20 000 тисяч воїнів це значить одну повну дивізію за американським зразком, себто дві бригади піхоти, одну бригаду артилерії, полк інженерів, санітарів, 24 танків, 12 літаків і безліч інших військових формаций, які належать до одної дивізії війська. Коли б така дивізія була сформована в часі війни або хоч у 1919. р., коли то 16. травня наші війська прорвали польський фронт під Прусами, недалеко Львова, то ще тоді така дивізія, кинена на задіє поїдків, була змога зупинити їх фронт протягом кількох днів. Таку давізію, коли вона зможена з вишуканого матеріалу, можна вжити до організації правильної армії, а услуги її тоді необчисливі. Додаймо до цього організацію жіночтва в Червоний Хрест, служебниць лікарів, а перед нами розкриваються всі ці можливості, що могла б зробити наша американська іміграція для відбудови української держави не тільки на полі культурним і політичним, а головно військовим! Кожний знає, що зорганізовання — хочби малої — військової одиниці має необчисливі наслідки при організованні держави. Коли б у перших днях листопада 1918. р. було в нас 5 до 6 полків У. С. С., а не один, то вже в перших днях революції Львів і весь край був би сильно в наших руках. Вправді ми пізніше зорганізували більшу армію, та це було занізно. Друге, ця Армія не була вишколена як слід, бо весті війну й організувати армію і державу, майже не можливо. Приглядаючись нашій дійсності, ми наче крутимось у зачарованому колі. В старому краю, де наша молодь бажала б учиться військового діла, їй це неможливо. В Америці де повна свобода й можливість військових студій, організування власних шкіл, а навіть творення окремих військових відділів, не зроблено нічого не тільки для старого краю, але навіть для добра нашої молоді в Америці. Бо чи ж не краще було б для цієї молоді, на випадок війни бути старшинами в армії, ніж звичайним гарматним мясом? Чи і тепер тавро пацифізму стримує наших родичів від висилки дітей до військових шкіл? Коли так, так хай вони тямлять, що й тепер останній козир у вирішуванні міжнародних спорів це війна і до неї треба заздалегідь бути готовим!»

Наші соціалісти й укр. військо. «Розбудова Нашої» в ч. 70-71 в ст. п. 9. «Українська соціал-демократія і справа створення української армії» між ін. пише: «Коло військової справи українська соціал-демократія заходилася в заздалегіть обміркованим злам і деструктивним пляном: за всю ціну не допустити до створення української армії. З українського національного державного погляду це намір безперечно дивовижний, щоб не екзагати злочинний! Ба, УСДРП головну лебедиску для України і для революції вбачала саме в... українській армії. Неймовірно, але факт! І саме тому, що вважала українську армію за найбільшу загрозу, УСДРП з відмівним для неї завзяттям і вп'ертістю винула свої кращі сили від опанування апарату Українського Військового Генерального Комітету... Даремно націоналістичні ініціатори українського військового руху, як небіжчик Міхновський, Др. Луденко і інші, змагалися за самостійність України, за українське військо, — військові маси, що зпочатку дуже охоче йшли за самостійницькими гаслами, після спантеличені ес-деківськими демагогічними махінаціями, схилялися на бік цих зручних дезорганізаторів українського пориву до створення підстав для оборони України.

Бо треба знати, що на самому початку революції, кинені самостійницькими елементами, гасла творення української військової сили викликали велику прихильність широких мас воїнства і, коли б до цієї справи не присялися з метою цю справу знищити — українська соціал-демократія, то веюно була б і українська армія створена і Україна встояла би. — І РН цитує різні документи з того часу. Так напр. в «Новій Раді» писав 15.IV. 1917. С. Єфремов таке: «В. Винниченко висловлює справжню позицію української демократії в справі гуртування українських полків («Робітнича газета», ч. 10). На думку письменника, до якої ми цілком привучаемося, в справі організації українського війська треба пильно уникати всякого бунчужного захоплення, всяких гасел, щоб українська армія єсть сама по собі ціль гуртування українських полків: «Отже ясно, що не іде «своєї армії» треба «славу» крикати, не бунчукам, не можливості дати в руки своїм українським імперіалістам страшну силу сліпого багнета, а славу великій силі народу, який може на віть багнет повернути на служення собі. Не «своєї армії» нам, соціал-демократам, і всім ширим демократам треба, а знищення всяких постійних армій».

Або ось «Робітничі газета» з 7.V. 1917. писала: «Події останніх днів у Києві свідчать ясно о появі мілітаристичних течій (стремлінь) на Україні, мусить нечестоюти всіх, хто широ любить Україну. Такого роду мілітаризм не на часі, він ке-безпечний і може заподіяти багато біди новій будові... Усьодіні не треба ні козацькви, ні сталого війська — як подобу коронного. Хай не захоплює говаришів приклад польських, чеських і інших частей. Мене навіть дивує, що серіозні люди покликуються на них на зібраниях. Це військо немає нічого сильного з народом і не стане популярним, не дивлячись на видиму до них прихильність деякої частини людей, перейнятих шовінізмом».

А ось та ж газета з 29.VI. 1917. друкує промову одного з лідерів ес-деків: «Ми знаємо, якого лиха може наробити ця сила (військо), коли попаде в небезпечні руки й тому то військові делегати всіми силами запобігали цьому, щоб ті люди, що хотять мілітаризму, не могли мати сили й спливати на неорганізовану силу».

Та ж газета з 13.X. 1917. з приводу Укр. Військового Зізду, пише про... трівогу, «яку викликає в нас цевне обарвлення справи організування військових мас, в настрої старого козакофільства — з проектом різних полків, військової одежі й тому подібних націоналістичних дурниць, замість організування мас шляхом політичного освідомлення на основі класових змагань». А 23.XI. 1917. та ж газета переконує, що справа українського війська це наслідок... захланності української буржуазії. «Ось у чому полягає причина того, що цій купці живуто в нас буржуазії так мілі і близькі гасла відокремлення України в незалежну самостійну державу, де вона може панувати та використовувати всі багацтва краю, неділячись ні з ким. А коли б Україна стала незалежною державою, то їй, саме собою розуміється, треба було б весті й свою окрему економічну та міжнародну політику. Міжнародна ж політика й дипломатія задля більшого авторитету та впливу потребує того, щоб на випадок якого непорозуміння проводарі мали на що оперталися, себто вимагає утворення міцної, організованої та узброеної сили!»

Отже наші соціалісти і проти українського війська виступали, і проти незалежної української держави.